

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра іноземних мов та перекладу
Мовний центр “Світ”**

**МОВНІ УНІВЕРСАЛІЇ
У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ**

Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару

Луцьк – 2024

УДК 81'373]:130.2:316.77

М 74

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри іноземних мов та перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9
від 1 березня 2024 року)*

Редколегія:

Круглій Олена Ростиславівна, канд. філол. наук, доц., завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки,

Черняк Оксана Павлівна, канд. філол. наук, доц. кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки (відповідальний редактор).

Мовні універсалії у міжкультурній комунікації: Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару / ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, 15 березня 2024 р. Луцьк, 2024. 195 с.

До збірки увійшли матеріали Міжнародного науково-практичного семінару “Мовні універсалії у міжкультурній комунікації”, присвяченого проблемам міжкультурної комунікації та перекладу, дискурсології й лексикології, методики викладання іноземних мов. Рекомендовано викладачам, аспірантам, здобувачам освіти старших курсів.

Відповідальність за зміст матеріалів і коректність посилань несуть автори. Редколегією здійснено стилістичне редагування тез.

УДК 81'373]:130.2:316.77

© Колектив авторів
© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

Розділ 1. Актуальні проблеми міжкультурного спілкування. Слово і текст у просторі культури

Денисюк К.

Еволюція англійської мови: від староанглійської до сучасної ... 8

Жулінська М.

Найпопулярніша лексика 2023 року 11

Козяр Є.

Міжкультурна комунікація в PR та рекламі 14

Королевич В.

Проблеми українців за кордоном під час війни 19

Кравченко В.

Підходи аналізу ідеологічного впливу засобів масової комунікації 21

Куц Е.

Причини появи прізвиськ в політичній комунікації США 24

Лихач З., Троць К.

Актуальні проблеми міжкультурного спілкування 26

Осипчук А.

Проблема міжкультурного спілкування при викладанні української мови як іноземної 30

Присяжнюк Л.

Культурні коди поетики змінених станів свідомості 33

Яручик В.

Історична тематика та її вираження у романі Івана Корсака «Запізніле кохання Миклухо-Маклая» 35

Яручик О.

Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві 38

Яценко М.

Деякі культурні відмінності між Україною та Німеччиною 41

Нудко М.

2023 Word of the Year as the reflection of sociolinguistic implications of artificial intelligence 44

Demchuk D.

The Impact of Language on International Relations 46

<i>Kozak A.</i>	
Die Identifizierung ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland während des Krieges	48
<i>Kruhlii O.</i>	
Ukrainian War Lexicon in Current English	51

Розділ 2. Сучасні тенденції у дослідженні лексичних одиниць

<i>Баранецький Д.</i>	
Основні аспекти української локалізації відеоігор	55
<i>Бондарук А., Копилов В.</i>	
Ретермінологізація у творенні англійськомовної лінгвістичної термінології	59
<i>Бочан П.</i>	
Типи образних одиниць англійськомовної термінології сфери інформаційних технологій	61
<i>Величко В.</i>	
Семантичні та номінативні особливості антропонімів в англійській мові	63
<i>Вознюк Є.</i>	
Англомовні запозичення у галузі інформаційної безпеки	66
<i>Климко С.</i>	
Роль невербальної комунікації у виступах політичних діячів ...	68
<i>Кулик А., Матвійчук М.</i>	
Лексичні види фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові	70
<i>Маркевич О.</i>	
Різновиди сленгу в англійській мові	73
<i>Наумюк А., Злотко Д.</i>	
Англійські неологізми у сфері екології	75
<i>Омельчук Т.</i>	
Особливості неологізмів, утворених через пандемію COVID-19	79
<i>Остаповець В.</i>	
Англіцизми в українській мові: засмічення мови чи крайня необхідність	82
<i>Панас О.</i>	

Проблеми перекладу англійських топонімів українською мовою	84
Пунда А., Лейко А.	
Бізнес ідіоми англійською мовою	87
Романчук М.	
Етикетні мовні формули в англомовних дипломатичних документах	92
Харкевич Г.	
Функціональні підстилі офіційно-ділового стилю	94
Шведка А.	
Вплив подій в країні на вибір слова року 2023	98
Шукула М.	
Історичні особливості впливу німецької мови на українську	100
Яручик О.	
The search for identity based on the solilyque “To be or not to be” in William Shakespeare’s “Hamlet, prince of Denmark”	104
Речко Н.	
The Portmanteau Powerhouse: Coining Neologisms with Word Blends	107
Цьолик Н.	
ZWIĄZKI FRAZEOLÓGICZNE W TYTUŁACH POLSKICH MEDIÓW (NA PODSTAWIE „NEWSWEEKA” I „MONITORU WOŁYŃSKIEGO”)	111

Розділ 3. Основні та міжкультурні аспекти перекладу

Баліта Х.	
Переклад як багатоаспектна діяльність при сприйнятті іноземних культур	116
Годорожа М.	
Особливості синхронного перекладу	118
Глинянчук Ю.	
Діджиталізація перекладацької діяльності	122
Іванов О.	
Переклад рекламних слоганів	125
Карпенко К.	
Вплив перекладу на сприйняття поетичної краси	128

Кирилюк Д.	
Особливості перекладу англомовних дипломатичних документів	132
Криштоф Н.	
До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови	135
Лесінська О., Сунько Н.	
Англійськомовні фольклорні казкові прецедентні імена та труднощі їх перекладу	138
Матейчук О., Бараник О.	
Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови	140
Мироненко А.	
Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови	144
Олексійчук М.	
Особливості перекладу віршованої літератури	147
Панас В.	
Стилістичні особливості перекладу текстів політичних промов	151
Потинська Я.	
Аматорський переклад англомовної пісенної лірики	154
Семенюк А., Войтович С.	
Особливості перекладу ідіом у сучасній англійській мові	158
Стецюк А.	
Особливості перекладу заголовків засобів масової інформації з англійської на українську мову	161
Татунчак С.	
Труднощі перекладу сленгу з англійської мови на українську ..	163
Шуляк А.	
До питання штучного інтелекту та перекладу	165
Ostapchuk S., Plysiuk Y.	
Peculiarities of Conferences and Public Events Translation	168
Schtscherba N.	
Die Rolle und Bedeutung der Übersetzung deutscher Redewendungen im Kontext der internationalen Beziehungen	171
Zyplinska J.	
Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte	174

Розділ 4. Інноваційні методи викладання іноземних мов у навчальних закладах. Освіта і наука в Україні

Бай О.

До проблеми перекладу поетичних творів 178

Васильчук А.

Мовні імерсійні програми як метод вивчення іноземних мов у навчальних закладах України 181

Кондратюк А.

Методи викладання китайської мови та способи її вивчення 183

Петровська Н.

Використання англомовних художніх текстів під час навчання усного мовлення 185

Сухарєва С.

Тексти для читання під час вивчення польської мови як іноземної у формуванні іншомовних компетентностей студентів факультету міжнародних відносин 188

Cherniak O.

Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching 191

Розділ 1

Актуальні проблеми міжкультурного спілкування. Слово і текст у просторі культури

Каміла Денисюк – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – **М. О. Жулінська**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Еволюція англійської мови: від староанглійської до сучасної

На сьогодні англійська, без сумніву, є світовою мовою, використовуваною у бізнесі, науці, туризмі. Її вплив на інші мови значний, і розуміння її походження та розвитку є важливим етапом в освоєнні іноземних мовних навичок, охоплюючи період від заснування до сучасності.

Англійська мова (англ. *English language, English*) входить до германської групи індоєвропейської сім'ї мов, стала однією з найпоширеніших мов у світі, особливо як друга мова та засіб міжнародного спілкування.

Мета даної роботи – аналіз еволюції англійської мови та її розвиток із використанням наукових джерел та літературних досліджень. Дослідити ключові етапи в історії мови, такі як староанглійський, середньоанглійський, ранній та пізній новоанглійські періоди, розглядаючи вплив культурних, історичних і соціальних змін на її розвиток.

Англійська мова, як і будь-яка інша, пройшла великий шлях розвитку, відображаючи історію та культуру своєї спільноти. Для розуміння цього процесу необхідно розглядати ключові етапи її еволюції.

1. Староанглійський період.

Наукові дослідження, такі як “The Cambridge Encyclopedia of the English Language” Девіда Крістала, допомагають виокремити основні риси староанглійського періоду. Відзначається мізерний вплив кельтської мови на англійську, а справжнім її першоджерелом є староанглійське наріччя західнонімецьких племен, що вдерлися в Британію у 449 році. Літературні джерела, такі як “Shakespeare’s Words” Девіда та Бена Крістала, можуть допомогти вивченню шекспірівської англійської. Є також вказівки на германське винищення бритів та мінімальний вплив кельтської мови на мову англосаксів. Цільовий період для аналізу – середина V століття до початку X століття, коли панувала староанглійська мова.

2. Середньоанглійський період.

Початок епохи середньоанглійської мови наступив у 1066 році, коли Вільгельм Завойовник з Нормандії вторгся в Англію і став її королем. У цей період в Англії склалася культурна тримовність, де королівський двір, аристократія, суднова та управлінська адміністрація говорили французьким діалектом, відомим як Старий Норман, церква використовувала латину, а простий народ спілкувався місцевим англосаксонським. Згодом англійська почала переважати, і середньоанглійська мова виникла внаслідок сплеску цих трьох лінгвістичних джерел. У 1362 році король Англії Едуард III став першим з нормандської династії, що в основному використовував англійську. Поступово англійською мовою почали користуватися королівські суди та управлінська адміністрація. Найвідоміший автор середньоанглійського періоду, Джеффри Чосер, написав свої “Кентерберійські розповіді”. Попри вплив французьких завойовників, в лексику англійської мови увійшло багато слів французького походження, але все ж середньоанглійська залишалася менш зрозумілою для сучасних англійців.

У цей період змінюється вже не тільки лексика, а й граматики мови. Відтак більшість дієслівних закінчень зникає. Утворюються ступені порівняння прикметників. Значно змінюється фонетика мови. До кінця 1500 року в країні все більшу популярність завойовує лондонський діалект, яким починають говорити 90% носіїв мови [1].

3. Ранній новоанглійський період.

Цей період охоплює 16 – 17 ст. та представляє становлення норм національної мови. Революційні зміни в англійській мові того періоду були пов’язані з впливом епохи європейського культурного

Ренесансу і зі стрімким зростанням Британської Імперії. Наслідком чого стало: широке лексичне збагачення мови внаслідок спілкування англійців з багатьма народами світу; значне спрощення граматики; бурхливий розвиток книгодрукування, різних мистецтв, в тому числі й літератури; в ту пору друковані книги стали набагато дешевше, і доступ до них отримало більш широке коло людей.

Глибокі культурні перетворення в англійському суспільстві призвели до ще однієї знаменної події в історії сучасної англійської мови, відому як “великий зсув голосних”.

Але найголовніша подія цього часу – це Шекспір, завдяки якому англійська стала схожа на сучасну, зрозумілу нам мову. Тому, якщо ви прочитаєте “Бути чи не бути” англійською, ви здебільшого зрозумієте зміст. У 1609 році публікуються сонети Шекспіра. Вважається, що митець ввів у мову безліч лексем, які прижилися і вживаються дотепер [2].

4. Пізній новоанглійський період.

Пізня новоанглійська, що охоплює період з 1800 року до сучасності, відрізняється від свого попередника, ранньої новоанглійської, завдяки розширенню словникового запасу. У цей період історії відбулася промислова революція, що вимагала введення багатьох нових термінів для описування подій та процесів. Завдяки швидкому розвитку науки та техніки в сучасному світі, процес еволюції англійської мови продовжується жваво.

Висновок: за допомогою наукових джерел та літературних досліджень ми можемо глибше зрозуміти еволюцію англійської мови, виявити ключові зміни та визначити фактори, що впливали на її розвиток від староанглійського періоду до сучасності.

Література:

1. Історія розвитку англійської мови. URL: <https://buki.com.ua/blogs/istoriya-rozvytku-anhliyskoyi-movy/> (дата звернення 26.12.2023)
2. Англійська мова: походження і розвиток. URL: <https://bukischool.com.ua/blog/pohodzhennya-angliiskoi-movi> (дата звернення 26.12.2023)

Майя Жулінська – кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Найпопулярніша лексика 2023 року

Найпопулярніша лексика в будь-якій мові завжди відображає актуальні проблеми, тренди й хвилювання, настрої людства у світлі останніх подій протягом певного періоду. Вибір слова року, започаткований у Німеччині 1972 року Товариством німецької мови, став віддзеркаленням найважливіших понять у суспільній думці у певному конкретному році [4].

Хоча існує багато різних підходів до визначення слова року, популярність слова та його соціальна значущість є основним критерієм при виборі.

Мета даної роботи полягає у дослідженні вибору слова 2023 року за версією відомих словників, з'ясуванні їх значення та визначенні відображення головних інтересів суспільства протягом даного періоду.

Словник сучасної української мови та сленгу “Мислово” назвав *мобілізацію* словом 2023 року. Такий вибір абсолютно очевидний й не випадковий, оскільки мобілізація перебувала і зараз перебуває в центрі уваги українців, викликає гарячі дискусії й пропозиції.

Іншою найпопулярнішою лексикою в Україні стали наступні слова й фрази-претенденти на перше місце у рейтингу: *контрнаступ*, *ухлянт*, *блокада/деблокада*, *яйця по 17 гривень*, *літо в Криму*, *дрон*, *позиційна війна* [1].

Як бачимо, практично вся лексика пов'язана з трагедією нашої країни, отже, не дивно, що вона відображає найгостріші проблеми й питання, до яких прикутий інтерес громадян в ЗМІ й соцмережах. Навіть одне з найпопулярніших слів *ШІ* (штучний інтелект) у світі, в Україні воно також вживається здебільшого у контексті застосування у військовій сфері.

У Німеччині словом 2023 року за рішенням журі Товариства німецької мови у Вісбадені стало *Krisenmodus* (кризовий режим). Журі акцентує на “мовній радикалізації” у зв'язку з почуттям страху, безпорадності й розгубленості у реакції на кризи, що відбуваються:

російсько-українська війна, конфлікт на Близькому Сході, зміна клімату, енергетична криза, інфляція й інші проблеми.

Цікаво, що іншим претендентом на слово 2023 року у Німеччині стало *Antisemitismus* (антисемітизм), що не дивно на тлі проявів жорсткого антисемітизму в країні у зв'язку зі збройною відповіддю Ізраїля на напад терористів ХАМАС. Також у перший трійці лідирує слово *leseunfähig* (нездатний читати), який відображає кризу в освітній системі країни [3].

Укладачі Оксфордського словника обрали словом 2023 року сленг *rizz* – *чарівність, стильність, романтична привабливість* (скорочення від *charisma* – *харизма*). Воно набуло популярності після інтерв'ю з актором Томом Голландом, в якому він висловився про свою харизму: “I have no rizz whatsoever, I have limited rizz”.

Іншими фіналістами слова року стали слова *prompt* (*підказка*) – *інструкція, надана програмі штучного інтелекту; situationship* (*ситуативні стосунки*) – *неофіційні романтичні або сексуальні стосунки, які не є сталими; Swiftie* (*свіфті*) – *палкі шанувальники або прихильники співачки Тейлор Свіфт* [2].

Цьогоріч словом року за версією словника Collins стала аббревіатура *AI* (*artificial intelligence*) – *штучний інтелект*, популярність якої зросла у чотири рази у 2023 році. Сутність терміну полягає у тому, як за допомогою комп'ютерних програм можливо моделювати людські когнітивні функції. Іншими найпопулярнішими словами 2023 року Collins визначив наступні: *deinfluencing* – *переконання інфлюенсерами своїх прихильників уникати певних товарів і способу життя; greedflation* – *компанії, які використовують інфляцію для отримання прибутків; pero baby* – *людина, яка просунулась в кар'єрі через знаменитих батьків* [6].

Мовні експерти Кембридзького словника визначили дієслово *hallucinate* (*галюцинувати*) словом 2023 року, яке набуло нового значення в контексті провідних технологій й штучного інтелекту. Оскільки штучний інтелект не завжди надає правильну інформацію, часом спотворюючи її, він ніби галюцинує [7].

Прикметник *authentic* (*автентичний, не фальшивий, справжній*) став словом 2023 року за версією словника Merriam-Webster. Термін набув популярності на тлі розвитку штучного інтелекту, ідентичності й соцмереж. Серед інших претендентів на звання слова року Merriam-Webster визначає, наприклад, *deepfake* (*дипфейк*) – *технологія на основі штучного інтелекту, що дає можливість створювати*

фальшиві відео. Або *coronation* (коронація), слово, яке досягло піка популярності у 2023 році завдяки коронації Чарльза III [5].

Символ року в Японії традиційно був написаний на листку з рисового паперу й пізніше публічно оголошений настоятелем буддистського Храму чистої води у Кіото на щорічній церемонії. Ним став ієрогліф *zei* – *податок*, який був обраний як результат загальнонаціонального голосування. Даний ієрогліф відображає хвилювання людей з приводу підвищення податків. Цікавим є той факт, що символом року обирають цей ієрогліф вже вдруге (він також був переможцем у 2014). На другому місці за популярністю став ієрогліф *sho/atsui* – *спекотний*, що можна пояснити хвилюванням щодо аномальної спеки 2023 року у зв'язку з надзвичайними проблемами у кліматичній сфері. Третє місце посів ієрогліф *ikusa/tatakau* – *війна*, який набув популярності через повномасштабну війну в Україні та між Ізраїлем й ХАМАСОМ [8].

Таким чином, аналіз вибору слова року у 2023 в різних країнах показує, що найактуальніші проблеми, які хвилюють людство за останній період, пов'язані зі штучним інтелектом, війною, кризою у багатьох сферах, інфляцією та трендами у засобах масової інформації. Якщо порівнювати інтереси суспільства роком раніше, то можна відзначити, що пандемія, глобальна криза і війна були головними викликами на той період.

Як бачимо, вибір слова року віддзеркалює настрої й суспільну свідомість людей, глобальні тенденції у різних країнах протягом року.

Література:

1. В Україні словом 2023 року стала “мобілізація”. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3809779-v-ukraini-slovom-2023-roku-stala-mobilizacia.html> (дата звернення: 16.01.2024).
2. За версією Оксфордського словника словом 2023 року став інтернет-сленг: до чого тут актор Том Голланд. URL: <https://suspilne.media/culture/631486-za-versieu-oxsfordskogo-slovnika-slovom-2023-roku-stav-internet-sleng/> (дата звернення: 17.01.2024).
3. Словом 2023 року у Німеччині стало “Krisenmodus” (“Кризовий режим”). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3797756-u-nimeccini-nazvali-slovo-roku.html> (дата звернення: 16.01.2024).

4. Слово року. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Слово_року (дата звернення: 16.01.2024).
5. Authentic: Merriam-Webster's word of the year. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-67543895> (дата звернення: 17.01.2024).
6. Collins Dictionary обрав слово року: фахівці Grade розтлумачують значення. URL: https://lb.ua/tech/2023/11/07/582953_collins_dictionary_obrav_slovo_rok_u.html (дата звернення: 17.01.2024).
7. Hallucinate is Cambridge Dictionary's word of the Year 2023. URL: <https://www.cambridge.org/news-and-insights/hallucinate-is-cambridge-word-of-the-year-2023> (дата звернення: 17.01.2024).
8. Japan chooses 'tax' as kanji of the year amid concern over cost of living. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/13/japan-kanji-word-of-the-year-tax-cost-of-living> (дата звернення: 17.01.2024).

Козяр Єлизавета – магістрантка факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Оксана Черняк**, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Міжкультурна комунікація в PR та рекламі

У сучасному світі, насиченому глобалізацією та безперервним обміном інформацією, питання міжкультурної комунікації стає важливим компонентом стратегій у сферах Public Relations(PR) та реклами. Коли компанії й організації розширюють свою діяльність на різні країни та культурні контексти, вони стикаються із завданням ефективно взаємодіяти з різнорідними аудиторіями та адаптувати свої повідомлення до культурних особливостей кожного ринку.

Міжкультурна комунікація в PR та рекламі стає вирішальною складовою успішного ведення бізнесу в умовах різноманітності культур, мов та цінностей. У цьому контексті, не лише рекламні кампанії, а й PR-стратегії повинні бути ретельно спроектовані, щоб

відображати та поважати культурні відмінності, забезпечуючи при цьому збереження інтеграції та іміджу бренду. Мета роботи розглянути культурну чутливість в контексті PR та реклами, розкриваючи її значення та вплив на формування успішної взаємодії реклами з різними культурами.

Переклад рекламного контенту – це складний процес, що включає лінгвістичні та культурні аспекти. У міжкультурному контексті при створенні реклами на іноземний ринок важливо враховувати перенесення іміджу товару та його втілення з урахуванням мовних особливостей цільової культури. Люди із різних культур можуть сприймати повідомлення по-різному.

Культурна чутливість допомагає уникнути використання неприйнятних або образливих елементів у рекламі. Найбільш ефективна комунікація полягає в розумінні та врахуванні традицій, цінностей та етичних норм різних культур, пропагуванні повідомлень, які узгоджені із суспільними очікуваннями. Недостатнє розуміння культурних відмінностей може призвести до культурного загострення, коли реклама чи PR-кампанія викликають негативну реакцію через порушення місцевої чутливості. Люди схильні довіряти та ідентифікуватися з брендами та організаціями, які виявляють повагу до їхньої культури. Культурна чутливість сприяє будівництву позитивного іміджу та довіри [2].

Нечутливість до культурних контекстів в PR стратегіях чи рекламі може призвести до негативних чи небажаних наслідків. Давайте розглянемо на прикладах. Англійська фраза “*Got Milk?*” легко розуміється в американській культурі та асоціюється із важливістю вживання молока. Проте, у мексиканській культурі вживання молока не є таким популярним, і фраза “*Got Milk?*” буквально перекладена як “*Є молоко?*”. У мексиканському контексті цей слоган не викликав такого емоційного звучання, яке він мав в США. Таким чином, реклама не видалася такою успішною у новому культурному середовищі.

Реклама компанії *Dolce&Gabbana* в Китаї в 2018 році. У відеоролику, призначеному для китайського ринку, моделі спробували їсти італійську їжу, використовуючи палички. Сцени були спроектовані так, щоб підкреслити екзотичність італійської кухні в Китаї. Однак відгуки були вкрай негативні. Показування китайців, які не можуть “правильно” використовувати палички, сприйнялося як образливе та стереотипне. Ця ситуація призвела до

широкого бойкоту бренда в Китаї та скасування запланованих подій. Цей випадок ілюструє, наскільки важливо вивчати та поважати культурні традиції.

Ще одним прикладом може слугувати компанія “Chevrolet”. Яка випустила автомобільний бренд “Nova” на іспанський ринок, де його назву сприйняли як “*No Va!*”, що перекладається як “*Він не їде*”. Така мовна необачність в рекламній кампанії значно знизила шанси продажів [3].

Назва моделі Toyota SUV Prado, виведеної у 2004р. на місцевий ринок у перекладі звучала “*керуємо силою*” (*rule by force*). Друкована реклама візуалізувала цей образ: китайські леви салютують японською SUV Prado, що мчить по дорозі. Помилка маркетологів полягала в тому, що ніхто не врахував історичного факту: під час Другої світової війни Китай був окупований Японією. Отже, і назва, і візуальний ряд плакату викликали у китайців прямі асоціації з японською тиранією. Реклама зі скандалом була знята, а продажі автомобіля виявилися низькими. Чи слоган Pepsi “*Живи з поколінням Pepsi*” (*Come Alive With the Pepsi Generation*), який китайською звучав як “*Pepsi змусить ваших предків піднятися з могил*”.

Загалом, успішна рекламна кампанія на іноземному ринку вимагає глибокого розуміння культурного контексту, менталітету та цінностей цільової аудиторії, те, що може мати позитивне значення в одній країні, може викликати негативні асоціації в іншій. Наприклад, компанія, яка бажає, щоб продукт справляв враження свіжості й прохолоди, використовує зелений колір для оформлення упаковки. Однак у тропіках зелений колір сприймають як небезпеку або асоціюють з хворобою [1].

Компанії витрачають дуже багато зусиль та фінансів, аби адаптувати рекламу до мовного та культурного середовища іншої країни, є кілька основних способів та методів, яких вони дотримуються. Наприклад, використовують послуги досвідчених професіональних перекладачів, які володіють не тільки мовою, але й розуміють контекст та культурні особливості. Застосовують місцеві вирази, образи та асоціації для більш ефективного сприйняття. При створенні слоганів та лейблів враховують, як вони можуть бути сприйняті в інших культурах та мовах, щоб переконатися, що вони не мають подвійних трактувань чи негативних конотацій. Тестують рекламні креативи на певній частині цільової аудиторії та збирають відгуки для подальшої оптимізації рекламних матеріалів.

Великі бренди найчастіше вдало адаптують свої рекламні кампанії до різних культур, враховуючи особливості та смаки різних регіонів.

У 2016 році Nike запустила в Індії кампанію під назвою “Da Da Ding”, яка акцентувала на силі та енергії жінок. Реклама підкреслювала важливість активного способу життя для жінок і використовувала місцевих жіночих спортсменок як обличчя кампанії. Також, під час Олімпійських ігор Nike часто створює рекламні кампанії, які враховують місцеві історії та спортивні традиції країн-господарів.

Інший приклад може бути рекламна кампанія McDonald’s в Японії. McDonald’s вдало адаптує свої продукти та рекламу до місцевих уподобань та культурних особливостей. Наприклад: пропонує унікальні страви, які враховують японські смаки. Наприклад, “*Теріякі Бургер*” або “*Бургер з креветками*” – це страви, які більше відповідають місцевому смаку. Рекламні кампанії McDonald’s в Японії часто фокусуються на соціальних аспектах – родинних обідах, дружбі та радості спільного харчування. Реклама відзначається доброзичливими сценаріями, що підкреслюють гармонійні моменти спільного прийому їжі. Ще цікавим фактом є те, що ресторани McDonald’s в різних країнах мають різноманітні дизайни та архітектурні особливості, що враховують культурні традиції [4].

у Індії Pepsi визначила місцевого актора та інтегрувала його у свою рекламу. У цьому випадку, використання місцевих зірок та культурних елементів допомагає створити більш сильний зв’язок між брендом та споживачами в конкретному регіоні.

Успішні приклади, такі як адаптація рекламних кампаній McDonald’s чи Nike до культурних особливостей конкретних ринків, демонструють, що розуміння та врахування місцевих традицій, цінностей та мовних відмінностей можуть позитивно позначитися на сприйнятті бренду. Водночас, неуспішні приклади, де компанії можуть порушити культурні норми чи неадекватно взаємодіяти з аудиторією, свідчать про важливість уникання стереотипів та непропорційних асоціацій.

Загальний висновок полягає в тому, що культурна чутливість в рекламі та PR визначається не тільки знанням особливостей мови та обрядів, але й глибоким розумінням менталітету та цінностей кожної конкретної культури. Вона виступає ключовим фактором для

створення ефективних стратегій комунікації, що будують довіру, розуміння та підтримку споживачів. Важливою перешкодою у цьому контексті є відсутність культурної чутливості, яка може призвести до невдалих спроб адаптації та негативного сприйняття бренду на ринку. Отже, вивчення та врахування культурної чутливості у PR та рекламі є важливим етапом для побудови успішних комунікаційних стратегій в глобальному світі.

Література:

1. Реклама і міжкультурна комунікація. StudFiles. URL: <https://studfile.net/preview/9106056/page:9/>. (Дата звернення: 09.12.2023).
2. Чернишова Л.О. Світовий ринок реклами: основні тенденції розвитку. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/6.pdf (дата звернення: 09.12.2023).
3. Feoktistova O. Як адаптувати позиціонування компанії для іноземних ринків. Speka – онлайн медіа про технології та підприємництво. SPEKA.media. URL: <https://speka.media/ringostat.ua/yak-adaptuvati-pozicionuvannya-kompaniyi-dlya-inozemnix-rinkiv-vrdrgp/amp> (дата звернення: 09.12.2023).
4. Idealers. Creative marketing agency. За лаштунками рекламної кампанії: як адаптувати міжнародну рекламу для українського ринку. CASES. URL: <https://cases.media/case/za-lashtunkami-reklamnoyi-kampaniyi-yak-adaptuvati-mizhnarodnu-reklamu-dlya-ukrayinskogo-rinku> (дата звернення: 09.12.2023).

Королевич Вероніка – бакалавр,
факультету міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Алла Козак**,
канд. педагог. наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу
ВНУ імені Лесі Українки

Проблеми українців за кордоном під час війни

Мільйони біженців з України від початку повномасштабної війни змушені оселятися за кордоном і стикатися з багатьма правовими проблемами. Розглянемо деякі з проблем, з якими найчастіше звертаються українські біженці до спеціалістів.

Війна в Україні змусила мільйони людей переїхати за кордон та шукати тимчасового притулку в різних куточках світу. І хоча багато країн надають хороші умови для біженців з України, українці часто стикаються з рядом проблем, які потребують допомоги кваліфікованих спеціалістів.

Однією з найбільш поширених проблем українців за кордоном є офіційний переклад документів на іноземні мови. Оскільки важливі технічні, юридичні або медичні тексти з великою кількістю термінів вимагають високої кваліфікації перекладача. Крім того, українцям часто доводиться перекладати особисті документи, такі як паспорти, посвідчення водія, свідоцтва та інші документи.

У цьому випадку надзвичайно важливо звернутися до кваліфікованої перекладацької компанії, оскільки неточності перекладача під час роботи можуть призвести до негативних наслідків.

Також досить поширеною практикою є легалізація документів за допомогою апостиля, оскільки це є основним механізмом для забезпечення міжнародного визнання документів, виданих в Україні. Апостиль підтверджує достовірність підпису нотаріуса та/або перекладача і надає документу сили в іншій країні.

Тема розлучення є завжди актуальною, так само як і реєстрація шлюбу. На жаль, проблема підтримки подружніх відносин ускладнилася з початком вторгнення, оскільки сім'ї змушені розлучатися на тривалий час та на великі відстані.

Згідно зі статтею 49 Українського цивільного кодексу[1], розлучення є цивільним актом і повинно бути зареєстроване та внесене до державного реєстру цивільних актів. Якщо особи перебувають в Україні, процедура розлучення досить зрозуміла, але якщо обидві особи або одна з них перебуває за кордоном, це може породити багато питань. Якщо шлюб був зареєстрований в Україні, процедура розлучення згідно з законом повинна відбуватися в Україні. Однак кожен випадок потрібно розглядати індивідуально, тому розлучення за кордоном, на жаль, також є дуже поширеною проблемою серед українців, які перебувають за кордоном.

Ще однією проблемою українських біженців є зміна місця проживання, а саме в Німеччині. Під час надання тимчасового притулку людина не може самостійно змінити своє місце проживання, оскільки їй було надане це місце проживання. Однак у разі наявності важливої причини (робота в іншому місці) зміна місця проживання за попередньою згодою місцевого міграційного офісу є абсолютно можливою.

Війна відіграла вирішальну роль у міграції людей всіх вікових груп зі всієї України. Якщо раніше переважна більшість мігрантів походила з Західної України, то зараз кількість людей з центральних і східних регіонів збільшилась. Зараз все більше українців намагаються знайти роботу у країні, де вони тимчасово проживають. Громадяни України мають право працювати як наймані працівники або як самозайняті особи, але кожен випадок має свої власні нюанси.

Великою проблемою для українців за кордоном є незнання законодавства країни та, відповідно, вразливість перед різними видами шахраїв, до яких українці звертаються у пошуках роботи.

Література:

1. URL; https://protocol.ua/ua/tsivilniy_kodeks_ukraini_stattya_49/ (Дата звернення: 7.02.2024).
2. <https://visitukraine.today/de/blog/2954/mit-welchen-problemen-sind-ukrainer-im-ausland-am-haufigsten-konfrontiert> (Дата звернення: 18.02.2024).

Вікторія Кравченко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології Навчально-наукового інституту іноземних мов Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Підходи аналізу ідеологічного впливу засобів масової комунікації

Призначення політичного дискурсу в масовій комунікації полягає в спонуканні адресатів до виконання “політично правильних” дій або надання “правильних” оцінок. Іншими словами, його мета полягає в пробудженні у адресатів намірів, наданні підґрунтя для переконання та спонуканні до дії. Ефективність політичного дискурсу визначається ступенем досягнення цієї мети.

Сучасні дослідження в галузі мовленнєвого впливу представлені декількома напрямками, такими як теорія аргументації, теорія мовленнєвого впливу, теорія мовленнєвих жанрів та інші. Одним з аспектів такого впливу, який нас цікавить, є ідеологічний вплив. Ми будемо зосереджуватися на механізмах цього виду впливу, як вони представлені у досліджуваному матеріалі.

Ідеологічний вплив загалом розглядається як вплив на знання та наміри адресата, спрямований у необхідному для відправника напрямку. Термін «ідеологічний вплив» не конкретизує сам характер або методи цього впливу: це може бути вплив на свідомість за допомогою раціональної аргументації (переконання), вплив на свідомість через емоційну сферу, вплив на підсвідомість (сугестія), або вплив за допомогою вербальних (мовленнєвий вплив) чи невербальних засобів.

У лінгвістичному аспекті проблему ідеологічного впливу досліджували Р. Блакар, Д. Болінджер, Х. Вайнріх, Д. Вільсон, Р. Водак, Дж. Лакофф і М. Джонсон, Н. Ферклоу, Р. Фоулер та інші.

У галузі лінгвістики, дослідження ідеологічного впливу можуть проводити такі вчені, як:

1. Норман Фейрклаф є відомим британським лінгвістом, який спеціалізується на критичному дискурс-аналізі. Його роботи, такі як “Language and Power” [1] та “Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language” [2], досліджують взаємозв’язок між мовою, владою та ідеологією.

2. Теун ван Дайк, нідерландський лінгвіст, спеціалізується на дискурс-аналізі та соціокогнітивних аспектах мовлення. У своїх роботах, таких як “Ideology: A Multidisciplinary Approach” [3] та “Discourse and Power” [4], він досліджує, як мовлення відтворює та поширює ідеологічні концепції.

3. Рут Водак, австрійська лінгвістка, відома своїми дослідженнями у галузі критичного дискурс-аналізу та політичної комунікації. Її роботи, такі як “The Discursive Construction of National Identity” [5] та “The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean” [6], розглядають вплив мови на формування ідеологічних уявлень.

Ці вчені внесли величезний внесок у розуміння того, як мова використовується для перенесення ідеологічних концепцій та впливу на суспільство.

Згідно з уявленнями дослідників, в сучасному світі ситуація ідеологічного впливу практично завжди виникає через використання засобів масової комунікації. Ці засоби завжди були ефективним інструментом впливу на читачів, а також на «громадську думку» та політичну ситуацію. Дослідники також роблять розрізнення між ситуацією ідеологічного впливу в тоталітарних та авторитарних суспільствах, з одного боку, і в демократичних суспільствах – з іншого. Зокрема, вважається, що сучасні демократичні засоби масової комунікації не здійснюють прямого ідеологічного тиску на адресата, оскільки вони містять різноманітні альтернативні погляди.

Вивчення різноманітних комунікативних стратегій і тактик, які використовуються за допомогою дискурсивних засобів, є ключовим аспектом дослідження комунікативного впливу у роботах останніх років.

Основний інтерес досліджень у цій області полягає в аналізі конкретних комунікативних стратегій та тактик, що використовуються для впливу на аудиторію через різні дискурсивні засоби. Ось декілька прикладів досліджень з цього напрямку:

1. Дослідження політичних дебатів. В цьому дослідженні можуть аналізуватися різні стратегії комунікації кандидатів під час політичних дебатів, такі як аргументація, звернення до авторитету, емоційні апеляції тощо.

2. Аналіз рекламних кампаній. Дослідження може включати аналіз різних комунікативних стратегій, що використовуються в рекламних кампаніях, таких як використання хвилюючих слоганів, створення емоційних зв'язків або використання певних мовленнєвих образів.

3. Дослідження медійних тексти. В цьому дослідженні можуть вивчатися різні комунікативні стратегії, які використовуються у новинах, статтях чи інших медійних матеріалах для впливу на громадську думку.

4. Аналіз соціальних мереж. Дослідження може охоплювати різні комунікативні стратегії, які використовуються в соціальних мережах для маніпуляції думками та переконання аудиторії.

Так, Джордж Лакофф (George Lakoff) досліджував вплив мовлення на формування думок та переконань. Він спеціалізувався на політичному дискурсі та вивчав, як мовленнєві стратегії впливають на політичну думку. Норман Фейрклаф (Norman Fairclough) вивчав критичний дискурс-аналіз та аналізував різні комунікативні стратегії, що використовуються у політичному дискурсі та масових медіа. Дебора Таннен (Deborah Tannen) досліджувала комунікаційні стратегії в міжособистісному спілкуванні, а також аспекти мовленнєвого впливу на культурному та політичному рівнях. Теун ван Дейк (Teun van Dijk) спеціалізується на критичному дискурс-аналізі та аналізував різні комунікативні стратегії, які використовуються для маніпуляції суспільною думкою. Рут Водак (Ruth Wodak) досліджувала політичні дискурси та аналізувала комунікативні стратегії, що використовуються для формування ідеологічних уявлень у суспільстві.

Ці дослідження дозволяють краще розуміти та аналізувати конкретні способи впливу через комунікативні засоби в різних соціальних та політичних контекстах.

Література:

1. Fairclough N. *Language and Power*. London: Routledge, 2001. 274 p.
2. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Routledge, 2013. 608 p.
3. van Dijk, Teun A. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE, 1998. 384 p.
4. van Dijk, Teun A. *Discourse and Power*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2008. 308 p.
5. Wodak R., de Cillia R., Reisigl M. & Liebhart K., *The discursive construction of national identity*. 1st ed. Edinburgh: Edinburgh University Press. 224 p.
6. Wodak R. *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. SAGE. 2015.

Куш Еліна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Національного університету “Запорізька політехніка”

Причини появи прізвиськ в політичній комунікації США

Антропонімічні назви завжди привертали увагу лінгвістів, оскільки саме вони пов'язані з людиною, її культурою, історією, традиціями, релігією. Однією із груп антропонімічних назв є прізвиська, які через свою різноманітність та постійне оновлення потребують безперервного вивчення. **Метою** даної розвідки є аналіз причин появи прізвиськ в політичній комунікації США, а завдання, пов'язані з її метою, полягають у визначенні поняття “прізвисько”, з'ясуванні особливостей значення прізвиськ та встановленні причин їх появи у визначеній комунікативній сфері.

Під прізвиськом розуміємо “неофіційне ім'я людини, що виявляє ту чи іншу її рису або їх комплекс” [1, с. 62]. Прізвиська є мовними одиницями із конотативним потенціалом, тобто такими, що можуть мати іронічне, саркастичне, презирливе забарвлення або ж мати виключно позитивну конотацію, яка підкреслює певну позитивну рису людини або її сприйняття іншими [2, с. 188]. Саме ці

характеристики запобігають вживанню прізвиськ у інституційному спілкуванні.

Прізвиська з'являються у політичному неофіційному спілкуванні, про що свідчить існування прізвиськ американських політиків, наданих їм іншими. Вважається, що подібні антропонімічні одиниці “забарвлюють мовлення, роблять його більш жвавим, усувають труднощі у спілкуванні, якщо подібна назва має виключно позитивне забарвлення” [2, с. 189]. Прізвиська іноді вживаються й у офіційній комунікації, ЗМІ.

Поява прізвиськ у неофіційному політичному спілкуванні США зумовлена й іншими екстралінгвальними причинами. Американський науковець Р. Вілкінсон зазначає у зв'язку з цим наступне: “являючи собою тип відносно закритої групи, еліта або елітні кола використовують прізвиська як сленг та інші форми ексклюзивної поведінки для укріплення своїх кордонів і контролю” [3, с. 66].

Люди, що обираються на посаду президента США, можуть отримувати прізвиська на різних етапах свого життя. Так, наприклад, Рональд Рейган отримав своє перше прізвисько ще в дитинстві. Коли його батько, Джек Рейган, побачив новородженого сина, що важив десять фунтів, він назвав його *Dutch*, а згодом постійно вихвалявся ним, називаючи *a fat little Dutchman*. Подібне прізвисько супроводжувало його в роки політичної кар'єри. Зауважимо також, що політичні діячі та особливо президенти могли мати кілька прізвиськ. Так, наприклад, допрезидентська сфера діяльності Рональда Рейгана та характер зіграний ролей дав можливість йменувати його *Error Flying of B Movies*.

Не тільки Рональд Рейган, але й інші американські політики та президенти мали свої прізвиська з дитинства або отримували їх під час навчання. Так, наприклад, Дуайт Ейзенхауер з дитинства мав прізвисько *Ike*, Мартін ван Бюрен – *Mat, Matty*. Улісс Грант отримав своє прізвисько в період навчання у Військовій Академії США. Його ініціали стали джерелом для прізвиськ *United States Grant, Uncle Sam (Sam)*. Газети використовували його ініціали, йменуючи його *Unconditional Surrender, Union Safeguard, United States, Unprecedented Strategist, Unquestionably Skilled*.

Політична спрямованість прізвиськ виникає, коли майбутні президенти стають членами певної політичної групи. Інший період утворення та закріплення прізвиськ – це період передвиборчої кампанії. Так, наприклад, в подібний період кандидат в президенти

Річард Ніксон, який оголосив свою нову політичну програму, отримав прізвисько *New Nixon*. Після того як він став президентом, а його політична програма не отримала успішного втілення, визначене позитивне прізвисько не закріпилось, а поширення набуло зневажливе *Tricky Dicky*. Зазначене свідчить, що прізвисько може бути засобом творення як позитивного, так і негативного образу політика.

Література:

1. Куц Е. О. Метонімічні номінації як засоби вираження етнічних упереджень у дискурсі американських політиків. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 62-64.
2. Святюк Ю. В., Петровський М. В., Рубан Л. М. Лінгвокогнітивний аспект категоризації етнічних груп у англійській мові. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Вип. 19. С. 188-190.
3. Wilkinson R. *American Social Character*. Cheltenham : Icon Editions, 1992 374 p.

Зоряна Лихач, Катерина Троць – бакалаври факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Майя Жулінська, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Актуальні проблеми міжкультурного спілкування

Все, створене людиною, є частиною культури. Культура розглядається сучасною наукою як універсальна загальна і водночас специфічна для певного суспільства, нації, організації чи групи орієнтаційна система, яка веде до сприйняття, мислення, оцінки та дій людей усередині суспільства. Культура виконує згадані функції в процесі комунікації, вона сама є комунікацією, оскільки учасники комунікації завжди є носіями тієї чи іншої культури. Культура реалізує своє призначення через свої компоненти: стандарти, оцінки, вірування тощо, які поділяються представниками цієї культури і

служать орієнтиром для їх поведінки в різних ситуаціях. Вивчаючи власну культуру, індивід соціалізується, але, пізнаючи цінності іншої культури, отримує навички орієнтації в просторі інших культур.

Метою даної роботи є аналіз проблем міжкультурної комунікації та способи їх подолання.

Дослідженню проблеми міжкультурної комунікації приділяли увагу багато вчених, серед яких Вільям Гудікунст, Го-Мінг Чен та Вільям Староста, які зробили внесок у створення теорії міжкультурної комунікації [1; 2]. Компетентність міжкультурної комунікації досліджували Янг-Юн Кім, Майрон В. Лустіг і Джолен Костер [3; 4]. Фред Касмір розглядав зв'язки між культурою, комунікацією та освітою, які привели його до побудови третьої культури в результаті зміни міжнародної та міжкультурної комунікації [5]. Даніель Кліше та Андреас Візанд досліджували шляхи покращення міжкультурної комунікації через мистецтво та культуру [6]. Аналіз останніх досліджень і публікацій на цю тему продемонстрував великий інтерес до проблеми, але також довів, що велика кількість науковців змішують терміни міжкультурної та міжнародної комунікації, часто вживаючи для них обох те саме значення.

З кінця ХХ століття проблема міжкультурної комунікації стала перетином кількох ниток у розвитку філософської думки, що йдуть із різних джерел – екзистенціальної традиції та психоаналізу. Проблеми міжкультурної комунікації як онтологічні факти, вони реалізуються в процесі формування багатонаціональних підприємств. У різних країнах він змушений використовувати місцевий персонал з унікальними культурними компетенціями, які відрізняють його від інших країн і в цілому ускладнюють діяльність суб'єктів господарювання. У політичному континуумі світова хвиля процесів демократизації та глобалізації також загострила проблеми міжкультурної комунікації на міжнародному рівні та в межах макрорегіонів, окремих країн чи регіонів [6].

Концепція комунікації у філософії дозволяє по-новому поглянути на перспективи міжкультурного діалогу, вирішення конкретних міжкультурних і міжцивілізаційних конфліктів. Філософія намагається застосувати основні ідеї комунікативної теорії до галузей аналітичного практичного розуму, етики та вивчення інших вимірів людського існування, особливо способу організації соціального життя чи певних форм соціальної інтеграції.

Ключем до ефективної міжкультурної комунікації є знання. По-перше, важливо, щоб люди розуміли потенційні проблеми міжкультурної комунікації та докладали свідомих зусиль, щоб подолати ці проблеми. По-друге, важливо припустити, що зусилля не завжди будуть успішними, і відповідним чином скоригувати свою поведінку [6]. Незнання може призвести до конфліктів.

Вирішення міжкультурного конфлікту починається з визначення того, чи залучені культурні проблеми. Існує три шляхи вирішення міжкультурного конфлікту: дослідження культурного виміру, вивчення інших культур і зміна організаційних практик і процедур. Процес вирішення повинен починатися з визнання сторонами того, що їхній конфлікт містить культурний вимір. Далі, має бути готовність усіх сторін мати справу з усіма вимірами конфлікту, включаючи культурний. Також потрібна системна поетапна робота над конфліктом.

Можна виділити чотири фази:

1. Сторони описують те, що вони вважають образливим у поведінці одна одної;
2. Сторони отримують розуміння культурного сприйняття іншої сторони;
3. Сторони дізнаються, як проблема буде вирішена в культурі опонента;
4. Сторони виробляють шляхи вирішення конфлікту.

Вирішення конфлікту особливо ускладнюється, якщо конфлікт виник не просто через нерозуміння поведінки іншого, а через несумісність цінностей. Тому освіта життєво необхідна. Люди можуть запобігти міжкультурним конфліктам, дізнавшись про культури, з якими вони стикаються. Ці знання можна отримати через навчальні програми, загальне читання, спілкування з людьми з різних культур і вивчення минулого досвіду. Важливими аспектами культурної освіти є розуміння власної культури та розвиток культурної обізнаності шляхом набуття широких знань про цінності та вірування інших культур, а не погляд на них крізь призму культурних стереотипів [7]. Дуже часто організаційна структура відображає норми лише однієї культури та успадковує культурний конфлікт. У таких випадках необхідні структурні зміни, щоб зробити систему більш чутливою до культурних норм інших людей.

Таким чином, досягається міжкультурне розуміння, а отже, ефективна міжкультурна комунікація постає як ідеальна модель, у

якій слід прагнути досягти бажання якнайкраще й ефективніше адаптуватися до навколишнього світу. Міжкультурна комунікація є невід'ємним елементом будь-якої міжкультурної взаємодії. Це сукупність різноманітних форм відносин і взаємодії між людьми та групами, що належать до різних культур. Вся історія людства – це діалог, який є умовою взаєморозуміння між людьми. Взаємодія та діалог між культурами є основою для розвитку міжнародних міжкультурних відносин.

Література:

1. Gudykunst W. Intercultural communication theory. Current perspectives. / W. Gudykunst // Newbury Park: Sage. – 1989. – 298 p.
2. Chen G., Starosta W. Foundations of intercultural communication. / G. Chen, W. Starosta // Boston: Allyn & Bacon. – 1998. – 340 p.
3. Kim Y. Intercultural communication competence: A systems-theoretic view. / William Gudykunst & Young-Yun Kim (Eds.), Readings on communicating with strangers. An approach to intercultural communication. // New York: McGraw Hill. – 1992. – P. 371-381.
4. Myron W. Lustig, Koester J. Intercultural Competence: Interpersonal Communication Across Cultures / W. Lustig Myron, J. Koester. – Pearson; 5 edition. – June 4, 2005. – 400 p.
5. Пономарьов О. С. Логіка спілкування та його гносеологічні аспекти / О. С. Пономарьов // Філософія спілкування. – 2009. – № 2. – С. 28-35.
6. Cross-Cultural Communication Strategies / International Online Training Programme on Intractable Conflict // Conflict Research Consortium, University of Colorado, USA. URL: <http://www.colorado.edu/conflict/peace/treatment/xcolcomm.htm> (дата звернення 15.12.2023)
7. Williams A. Resolving Conflict in a Multicultural Environment. / A. Williams // MCS Conciliation Quarterly. – Summer, 1994. – P. 2-6.

Анастасія Осипчук – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Оксана Черняк**,
канд. філол. наук, доцент, доцент
кафедри іноземних мов ВНУ імені
Лесі Українки

Проблема міжкультурного спілкування при викладанні української мови як іноземної

Міжкультурна комунікація представляє собою складну взаємодію між представниками різних національних спільнот, яка відбувається під час спілкування та включає обмін досвідом та духовними цінностями. Учасники такої комунікації використовують як вербальні, так і невербальні засоби, що можуть бути сприйняті по-різному, залежно від культурних особливостей. Ефективність комунікації залежить від рівня знань мови та вміння дотримуватися етичних норм, а також норм, характерних для конкретної культури. У процесі міжкультурної комунікації можуть виникати труднощі та конфлікти через різні вербальні та невербальні прояви культурних особливостей. Вивчення української мови як іноземної передбачає також розвиток міжкультурної компетенції для досягнення кращого порозуміння та якісних контактів між людьми з різних лінгвокультур [1, с. 122].

Також, як і будь-який інший вид соціальної взаємодії, міжкультурна комунікація завжди пропонує конкретні цілі, досягнення яких визначає її ефективність або неефективність. В цьому аспекті міжкультурна компетентність виявляється ключовим фактором.

Глобалізація та розповсюдження вищої освіти сприяли швидкому збільшенню кількості студентів, які навчаються за кордоном. Багато молодих людей залишають свої країни, щоб отримати вищу освіту. Кількість іноземних студентів значно зросла за останні роки і продовжує рости. Університетське середовище перетворюється на широкий, фактично глобальний простір, де відбувається безпосередня взаємодія представників різних культурних традицій.

Мільйони молодих людей опиняються в інших культурних середовищах, де стикаються з проблемами культурної адаптації та навчання нових культурних традицій і цінностей. Вони зазнають серйозних труднощів у навчанні, які часто пов'язані не стільки з незнайомою мовою, скільки з культурними бар'єрами, що ускладнюють спілкування з викладачами, місцевими студентами та місцевим населенням [2, с. 443].

Проблеми міжкультурної комунікації зростають із зростанням міжнародної академічної мобільності в рамках Болонського процесу. Їх підсилює розвиток інтернет-освіти за допомогою МООК (mass open on-line courses) та міграційна криза, що призвела до припливу біженців із країн Близького Сходу до європейських та американських університетів [2, с. 444].

Виникає низка технологічних, етичних та практичних проблем, які потребують розуміння ролі та функцій сучасних університетів у сприянні міжкультурному спілкуванню між студентами та викладачами. Це актуалізує необхідність звернення до історичного досвіду класичних університетів та їхньої культурної спадщини, яка містить різноманітні форми міжкультурної комунікації.

Міжкультурний тренінг відіграє значну роль у підвищенні рівня знань з міжкультурної комунікації, спрямований на засвоєння культурних цінностей, норм і правил поведінки учасників різних культур. Це досягається на трьох рівнях: когнітивному (усвідомлення етнокультурних реалій, розвиток етнокультурної чутливості), емотивно-афективному (навчання сприйняття та вираження емоцій, підвищення поведінкової компетентності) та конотативному (навчання взаємодії в міжкультурному спілкуванні). Тренінг охоплює як теоретичні аспекти, так і практичні. Теоретична частина передбачає усвідомлення особливостей культури через традиції, звичаї, ритуали, а також формування етнокультурної компетентності. Практична частина включає розвиток етнокультурної чутливості, підвищення міжкультурної компетентності у міжетнічних ситуаціях, освоєння стратегій подолання негативних етнічних уявлень і формування навичок успішної міжкультурної взаємодії. Групова робота, рефлексія, дискусії, рольові ігри та симуляції допомагають учасникам краще розуміти та адаптуватися до інших культурних контекстів, готуючи їх до ефективного спілкування. Для досягнення взаєморозуміння в різних культурних середовищах тренінг виконує ключові теоретичні завдання. Він сприяє навчанню уявляти себе за

межами власної культури, розуміти складнощі в сприйнятті та спілкуванні в різних ситуаціях, переходити від етноцентризму до культурного релятивізму, а також сприймати культурне різноманіття світу і формувати позитивне ставлення до інших культурних цінностей та норм. Для досягнення цих цілей тренінг підтримує позитивні цінності, такі як повага до прав і гідності особи, міжкультурна толерантність [3, с. 223].

Щоб глибше засвоїти ситуації міжкультурного спілкування та орієнтуватися в українській дійсності, тренінг включає індивідуальні завдання, які передбачають спостереження за комунікацією та її узагальнення. Ці завдання включають відповіді на питання інформаційного характеру, запам'ятовування та відтворення комунікативної взаємодії, опитування людей на певні теми, аналіз мови жестів та опис її, а також порівняння мовного та поведінкового етикету. Слухачам також можна запропонувати підготувати невеликі презентації своїх спостережень для обговорення.

Отже, у процесі вивчення міжкультурної комунікації слухачі повинні оволодіти комплексом знань і прикладів комунікативної поведінки, що стосується рішення ситуацій міжкультурного спілкування, а також розвинути навички їхнього застосування на практиці для досягнення ефективності. Загальні культурні орієнтації, уміння коректно використовувати комунікативні стратегії та виступати як активний учасник міжкультурного комунікативного процесу, становлять основу навичок іноземних слухачів в іншомовному середовищі, які вони повинні засвоїти для майбутнього життя і навчання.

Розвиток цих навичок логічно відбувається через тренінг з міжкультурної комунікації, що є наближеним до реальної спроби адекватного та коректного спілкування з представниками іншої культури на базі взаємоповаги та рівності. У процесі вивчення міжкультурної взаємодії важливим є особистий досвід засвоєння стереотипів спілкування в українському середовищі.

Головним показником сформованості комунікативних навичок є ситуація спілкування, яка відображає умови взаємодії, що потребують від учасників обрання певних дій. Такий досвід також надає слухачам можливість набути та осмислити особистий досвід як основу формування міжкультурної компетентності.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр “Академія”, 2004. 344 с.
2. Воронкова Н. Р. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови. *Наукові записки КДПУ. Серія “Філологічні науки (мовознавство)”* : збірник наук. праць. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 104. Ч. 2. С. 443-447.
3. Пріма Р. М., Козак А. В. Зміст формування готовності до міжкультурної комунікації майбутніх фахівців із міжнародних відносин. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : collective monograph. Vol. 2.* Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. P 211-231.

Людмила Присяжнюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Культурні коди поетики змінених станів свідомості

Дослідження присвячене вивченню особливостей втілення змінених станів свідомості (далі ЗСС) в сучасній англійській транскультурній прозі. Особливістю таких художніх творів є породження художніх новообразів, заснованих на поєднанні способів образотворення, характерних для західних і східних типів культур. Джерелом аналізу слугували романи Кадзуо Ісігуро (британського письменника японського походження), Майкла Ондатже (канадського письменника, який народився на Шрі-Ланці) і Надіма Аслама (британського письменника пакистанського походження).

Основні завдання цієї наукової розвідки включають:

- визначення ЗСС у контексті культури;
- визначення транскультурного словесного образу як художнього явища;

- виокремлення культурно специфічні риси образного кодування ЗСС в контексті сучасної англомовної транскультурної прози.

У цій роботі ЗСС розглядаються як художнє втілення психосоматичних станів персонажа, який зображується в умовах, пов'язаних з редукцією чи зростанням нормального рівня зовнішньої або внутрішньої стимуляції психіки, що спричиняє якісні та кількісні зміни патернів квазісвідомості. Прикладами можуть слугувати художні описи стану персонажа під час створення чи сприйняття творів мистецтва, перебування в пустелі чи інших виснажливих природних умовах, зображення змін у психічних станах внаслідок сенсорної депривації або дії наркотичних речовин тощо.

Однією з характерних особливостей ЗСС є їхня культурна зумовленість [1]. Так, представники різних типів культур по-різному переживають трансів стани, демонструючи або деструктивну поведінку або ж соціально та культурно регламентовані патерни поведінки, відчуючи позитивний терапевтичний ефект від переживання ЗСС [2, с. 61-62]. Окрім того, культури відрізняються своїм ставленням до переживання ЗСС, яке може варіюватися від сприйняття їх як негативного явища до переконання в тому, що такі стани є звичайною психологічною характеристикою, яка є ознакою нормальності [1]. Культурна модель ЗСС залежить також від особливостей сприйняття реальності та її співвідношення з суб'єктивними відчуттями, емоціями, сном і світом вимислу, що домінують у певній культурі. Наприклад, для африканського та індіанського світобачення не існує характерного для європейської культури чіткого протиставлення реальність – нереальність. Для культур деяких народів інтерпретація сну є частиною освіти. Сон сприймається як більш особистісна частина реального, відповідно, по-іншому вибудовується і шкала ЗСС.

Зважаючи на вищезазначені характеристики ЗСС, можна говорити про необхідність переосмислення культурного складника текстотворення, а саме вивчення змістової наповненості транскультурного словесного образу. Остання охоплює особливості зображення предметів людської діяльності та природного середовища; переважання сенсорних чи ментальних образів; звернення до відповідних історичних і культурних реалій. Так, наприклад, в одному образі може поєднуватися апелювання до артефактів західної культури і разом з тим зображення внутрішнього

світу крізь призму природоцентричності, що є характерним для східної культурної традиції. Не можна залишати поза увагою динамічні характеристики образотворення, а саме інтенсивність розгортання образу, особливості його перетворення, асоціативні зв'язки з іншими образами тощо.

Таким чином, одним із аспектів вивчення ЗСС у контексті культури є аналіз ступеня їхньої детермінованості культурними моделями, що уможлиблює виділення культурно специфічних рис образного кодування а також розкриття особливостей образотворення, яке поєднує в собі декілька культурних традицій.

Література:

1. Tart Ch. States of Consciousness and State-Specific Sciences. *Science*. Vol. 176. 1972. P. 1203-1210.
2. Ward C. Culture and Altered States of Consciousness. *Psychology and culture*. 1994. P. 59-64.

Віктор Яручик – кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри української літератури
ВНУ імені Лесі Українки

Історична тематика та її вираження у романі Івана Корсака «Запізніле кохання Миклухо-Маклая»

Особлива увага до проблем історії в сучасному літературознавстві прикута не даремно. Як письменники, так і дослідники вбачають у історичній проблематиці особливу перспективу. Мотивація до праці над історичною тематикою продиктована також особливим інтересом читачів. Відновлення української незалежності в кінці 90-х роках ХХ століття теж сприяло загостренню уваги до історичних тем.

Одним із найбільших історіографістів в українській прозі ХХ століття став письменник з Волині Іван Корсак. З багатим життєвим досвідом, тривалою роботою в журналістиці різних волинських видань, він в останні десятиріччя свого життя звернувся до постатей, які відігравали ключові ролі в формуванні патріотизму, науки та інших досягнень. Щоправда в силу різних обставин їхня доля

залишалася маловивченою і маловідтвореною особливо і художній літературі. Такі лакуни Іван Корсак заповнював з особливою настирністю і талантом.

Вже понад шість років немає талановитого українського письменника серед нас, однак його історична проза досі ставить багато запитань читачам і дослідникам-літературознавцям. Особливо актуальною є його творчість після віроломного повномасштабного вторгнення московської держави.

“Гетьманіч Орлик” (2006) “Імена твої, Україно” (2007), “Таємниця святого Арсенія” (2008), “Тиха правда Модеста Левицького” (2009), “Капелан Армії УНР” (2009), “Отаман Чайка” (2010), “Діти Яфета” (2010), “Корона Юрія II” (2011), “KARŪNOS DEIMANTO PASLAPTIS “Секрети королівського діаманта”” (2011), “Завойовник Європи” (2011), “Немиричів ключ” (2012), “На межі” (2013), “Мисливці за маревом” (2014), “Перстень Ганни Барвінок” (2015), “Вибух у пустелі” (2015), “Запізніле кохання Миклухо-Макляя” (2016), “Отаман Чайка” (2018), “Борозна у чужому полі. Вибух у пустелі. Романи” (2022) та інші – дають нам сьогодні хліб для переосмислення багатой на героїв нації – України.

Роман “Запізніле кохання Миклухо-Макляя” Івана Корсака представляє нам відому історичну постать нетипово, не так як це здійснювалося в підручниках з історії.

Читач уважно може простежити за неймовірними перипетіями долі видатного дослідника українського походження Миклухо-Макляя. Автор-волинянин роману демонструє надзвичайно складну долю науковця і відкривача, особливо цікавими сьогодні видаються його розчарування державним устроєм московської імперії: “Дика азійська орда з її лютою жорстокістю, зневагою духовних цінностей і поділом суспільства на рабів та вождів принесла й укоренила на віки в Російській державі становище, коли право думати діставали тільки ті з нижчої суспільної верстви, хто, думаючи, у своїх міркуваннях угадував бажання вождя...” [3, с. 12].

Примітно, що досі в Україні мало є людей, котрі знають про те, що є земляками всесвітньовідомого Миклухо-Макляя. Він є вихідцем Великої Волині і народився у місті Малин на Житомирщині. Там знаходився рідний маєток відкривача. А окрім українського мав також німецьке і польське походження: “...він наполовину українець, на чверть поляк і ще на чверть німець...” [3, с. 171].

Замість сприяння молодому і амбітному науковцю в його відкриттях московська імперія навпаки – була на перепоні його численних експедицій-відкриттів: “Не раз спадало на гадку, що все, чого він досяг і що встиг зробити, зробив не завдяки, а всупереч тій машині, вайлуватій, малозрозумілій на звичний глузд і безтолковій” [3, с. 171].

Московське географічне товариство відмовилося сприяти і допомагати у фінансуванні науково-географічних винаходів Миклухо-Маклая. Тому фінансування брав у рідному помісті.

Досі викликає дискусії походження талановитого науковця. Родове прізвище його сім’ї Миклуха. Автор роману вважає, що Махлай «пристало» під час ще козацького минулого на Січі.

Цікавими і просякнуті романтичними розповідями є історії про становлення М. Миклухо-Маклая. Перепитії долі, випадок і щасливі випадковості супроводжували життя неординарної у майбутньому постаті. Дебютна експедиція до Нової Гвінеї передбачила подальшу долю відкривача: “Він поклявся життя присвятити науці, особливій при тому, задля якої стати повинен вічним мандрівником: може, як доля судить, він ще раз той голос почує й зустріне. І те не розходиться з іншою мрією: знайти хоч на краєчку світу плем’я, а чи народ з душею ще не пропащою, ще не замуленою і не прокислою” [3, с. 30].

Життєві перипетії оповиті також любовними пригодами, несподіваними витівками долі. Іван Корсак з великою майстерністю і художнім трепетом описує ці надзвичайні події.

Вже по смерті знаного М. Миклухо-Маклая в науці, популярній літературі його постать була загадковою і викликала чимало дискусій. Художнє опрацювання життєвих малознаних фактів Іваном Корсаком дає підстави вважати постать відкривача не лише талановитою, але й дозволяє зарахувати до найвеличніших діячів нашої, української історії. Особливо цікавою видається рецепція М. Миклухо-Маклая в середній школі. Вивчення маловідомих фактів та їх опрацювання митцями робить процес дидактичного засвоєння історії, культури України більш привабливим і цікавим для сприймання.

Література:

1. Андрусів С. Український історичний роман: Онтологія та типологія. Artline, 1997. 370 с.

2. Корсак І. Завойовник Європи. Київ: Ярославів Вал, 2011.175 с.
3. Корсак І. Ф. Запізніле кохання Миклухо-Маклая. Ярославів Вал, 2016. 264 с.
4. Слабошпицький М. Романіст на стаєрській дистанції. Літературна Україна, 2016. № 35. 15 вересня.170 с.

Ольга Яручик – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві

У кожної людини є велика і мала батьківщина. Велика батьківщина – це країна, держава, в якій ти є її складовою частиною, її громадянином. Вужче – рідний край, місце народження тієї чи іншої [людини](#) [3].

У різних країнах шляхи до формування “великої батьківщини” різні, але є і спільне. До цього відноситься шанування вищої влади – це королівські і царські династії, шанування вождів революцій і народних рухів, що прославилися, історичних особистостей, державних символів. Всі ці форми вшанування зазвичай підкріплюються естетизацією і відповідними їй емоціями. Завдяки цьому неіснуюча чуттєва реальність “великої батьківщини” замінюється естетичними образами. Зауважимо, втім, що звеличення “великої батьківщини” потребує справжніх історичних злетів, в іншому випадку воно недовговічне.

Мала батьківщина у більшості ж випадків трактується як село, місто, де людина з’явилася на світ, жила там або живе сьогодні. З психологічної точки зору, ностальгічна привабливість “малої батьківщини” пов’язана з почуттям і чуттєвістю, з емоційністю. Справа в тому, що підкреслені емоціями враження краще запам’ятовуються і підвищується їх “психічний статус” – вони набувають домінуючого значення при організації та відборі психофакторів. Ці обставини відображаються на ідеалізації “малої батьківщини”, оскільки дитинство, як правило, супроводжується

емоціями, більшою мірою, ніж інші життєві періоди. На емоційній настрій навколо «малої батьківщини» впливає і культура фольклорного типу. Це всілякі перекази про різні події і унікальні природні особливості даної місцевості, про подвиги і дивацтва місцевих знаменитостей, оповіді, легенди про розбійників, про життя святих, чудотворні ікони, про специфічні звичаї і ін. Така естетизація може перетворити “малу батьківщину” на витвір мистецтва, у всякому разі, при будь-якій згадці про неї.

Мала батьківщина – це поняття, яке з’являється не тільки у підручниках, але й у повсякденній лексиці. Слід пам’ятати, що це не тільки географічне поняття. Воно більше пов’язане із власними цінностями і мораллю. Нині ж ідея малої батьківщини часто виступає проти втрати свого місця у світі для людини, глобалізації та уніфікації. Кожна людина має необхідність посылатися на незмінні точки опори, цінності. Таку можливість, власне, й дає мала батьківщина. Незмінне місце, яке належить і є присвоєним кожній людині назавжди, тому що народитися можна лише в одному місці.

Незаперечним є те, що незважаючи на нестабільність у світі, війни, еміграції, це місце залишається таким же як і було, край, який залишиться в пам’яті. Мала батьківщина може розглядатися в різних контекстах, у тому числі як і повернення до старих місць, або як пошук ідентичності. Наприклад, у польській літературі поширився міф про втрачений рай, який трактує, свого роду, свідомість певного типу чутливості, сприйняття світу.

Вважається, що прикладом одного з літературних творів, в якому батьківщина трактується як середовище проживання людини, є “Пан Тадеуш” Адама Міцкевича. У дванадцяти книгах даного шедевр у письменник відображає свою тугу за краєм “lat dziecinnych” [1, с. 50], всю свою любов до рідної землі, яку він мусив покинути. Частину своєї “малої батьківщини” Адам Міцкевич відтворив розпочинаючи цей твір, де тема і звертання спрямоване саме на Литву, де природа персоніфікована з усіма сходами і заходами сонця, штормами і чистим небом. З точністю, у всій своїй красі А. Міцкевич представляє литовську природу:

“Czyż nie piękniejsza nasza poczciwa brzezina,
Która jako wieśniaczka, kiedy płacze syna,
Lub wdowa męża – ręce załamie, roztoczy
Po ramionach do ziemi strumienie warkoczy,

Niema z żalu postawą jak wymownie szłocha” [2, с. 104]

Ностальгія за “малою батьківщиною” призводить до того, що автор описує звички, манери, розваги шляхти, того часу, з якими, можливо, автор зустрічався у своєму житті. Він не забуває, однак, і про Польщу як країну, яка виступає історичним тлом. Дім, або ж та “велика батьківщина”, яка відіграє велику роль у творчості Адама Міцкевича. Польща у нього не існує як держава. Таким чином, рідний дім – це притулок, де людина не повинна забувати про своє коріння та минуле.

З іншого боку Еліза Ожешко у романі “Над Німаном” зображує корчинський двір і життя зубожілої шляхти – Богатировичів. Винятковим героєм роману є природа надніменська. Зв’язок з нею дуже важливий, особливо для позитивних героїв твору. Власне кажучи, річка Німан і ліс утворюють “малу батьківщину” для мешканців Корчину. Це помітно в образі Бенедикта, який своєю важкою працею не допускає розпаду двору. Він бореться за ці землі, а Марта його в цьому підтримує.

Саме така “мала батьківщина” створює, а, можливо, навіть і приховує в собі “велику батьківщину”. Символом якої є дві могили, які виступають у фабулі твору. Вони відображають те, що у народу збереглися традиції, звичаї і культ домашнього вогнища.

Модерністський роман Владислава Реймонда “Хлопи” також містить тему “малої батьківщини”. Можна навіть сказати, що місто і герої даного роману самі для себе створюють цю батьківщину.

Для Чеслава Мілоша назавжди “малою батьківщиною” залишиться Жмудь. Його захоплення землею свого дитинства відобразилося у творі “Долина Ісси”. Це ностальгічна, рефлексивна повість із особистими автобіографічними акцентами, яка розповідає історію про маленького хлопчика Томаша Сурконта. Його власний світ відображений чудовою природою, різноманітністю людей і культур. Терени Ісси становлять своєрідний центр світу, де реальність і фактична історія цього краю змішуються із язичницькими звичаями і віруваннями. Відтворення дива і таємничості дорослого світу очима дитини.

Мала батьківщина письменника Тадеуша Конвіцького – це регіони Вільно. У творі “Хроніка любовних подій” відбувається дія поетичної розповіді. Історія першого кохання, а також відчуття близького приходу війни і терору мають місце в даному творі. Ностальгічна панорама довоєнного, ідилічного світу. Конвіцький

вводить і своє “альтер его” оповідача, що прибуває з минулого. Спостерігає за подіями, знаючи, яким буде кінець. Герой через роки поблажливо оцінює своє минуле і поведінку, згадуючи старі місця і свою молодість.

Отже, до великої батьківщини особливе, сакральне почуття, яке поєднує любов і почуття патріотизму. Мала батьківщина це не країна чи держава, а більш вузька територіальна одиниця, як, наприклад, рідна провінція чи містечко. У літературі “мала батьківщина” розглядається як місце дитинства, вкорінення, рідне, приватне місце, пам’ять з перших рук. У польській літературі існує безліч прикладів відображення великої та малої батьківщини, у тому числі і у визначного поета, нобелівського лауреата Чеслава Мілоша.

Література:

1. Forstner D. Swiat symboliki chrzescijanskiej. Warszawa: Czytelnik, 1990.
2. Mickiewicz A. Pan Tadeusz: Ostatni zajazd na Litwie. Warszawa, 1959.
3. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Батьківщина>

Марина Яценко – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Алла Козак**, канд. педагог. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Деякі культурні відмінності між Україною та Німеччиною

Для сучасного глобалізованого світу характерні процеси, які призводять до все більшого розширення взаємодії між різними країнами, народами та культурами. Подібна інтеракція відбувається у різних сферах через культурні обміни, контакти між державними установами, різними соціальними групами, громадськими організаціями тощо. Потреба у міжкультурних комунікаціях з часом стає все більш *актуальною*. Вони потрібні для обміну досвідом, поширення культурних особливостей країни, популяризації мови тієї

чи іншої держави, а також це досить важливо для уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування [2].

Для якісної міжкультурної комунікації недостатньо лише засвоїти лексику та граматику. Обов'язковим є також розуміння самого слова, сенсу слова у співвідношенні з предметом, явищем культурного середовища, тобто вагомим є наявність спільних фонових знань. До фонових знань відносяться пов'язані зі словами певної мови відомості культурного, матеріально-історичного характеру, уявлення про побут, традиції, звичаї країни та народів [2].

Саме тому, для детального розуміння впливу різних культур на якість міжкультурної комунікації розглянемо культурні відмінності між Україною та Німеччиною:

До мовних розбіжностей, наприклад, належить слово «*der Akademiker*», яке німецькою перекладається, як людина із вищою освітою. В українській мові «академік» – людина, що має високі здобутки у науці. Слово «*das Kotelett*» (відбивна) дуже схоже із українським словом «котлета». Обидва слова вказують на м'ясні страви, проте можна потрапити у неприємну ситуацію, коли замість гарного шматка м'яса вам принесуть страву, в якій більше хліба, аніж м'яса. Або ж німця може здивувати, як ми п'ємо «компот»: «*das Kompott*» на відміну від українського компоту - фрукти у власному соці, варення.

Також Німеччина відома своїми цибульними пирогами (*die Zwiebelkuchen*), кльоцками (*die Klöße*), супом із вугрів (*die Aalsuppe*). Німці любляють їсти *Der Eintopf* - густий суп, в якому є багато овочів, зелені і може бути м'ясо. Традиційними ж стравами України є червоний борщ, вареники з будь-якою начинкою, холодець, голубці, сало. Також українська кухня багата на різноманітні борошняні страви.

Можна прослідкувати відмінності у повсякденній культурі України та Німеччини. До прикладу, крамниці у Німеччині працюють у будні дні з 9.00 до 18.00 години, у суботу до 16.00. У вихідні недільні дні, національні, релігійні, місцеві свята магазини зачинено. У нас більшість крамниць працюють до 22.00-23.00 години, а деякі навіть цілодобово.

Різними є звичаї та традиції обох країн. До прикладу, у Німеччині Різдву передуює *Der Advent* - передріздвяний час, який німці святкують цілий місяць. Кожного тижня сім'я у вінку запалює свічку,

яка символізує життя. Ми такої традиції не маємо. У Німеччині основними стравами є die Gans (гуска), das Gebäck (випічка), der Pfefferkuchen (пряники). Die Weihnachtspyramide є символом Різдва. В Україні, на відміну від Німеччини, обов'язковою і традиційною стравою є кутя. На святій вечір має бути дванадцять страв, що символізують достаток, радість щастя.

Освітній процес в Україні під контролем Міністерства освіти і науки, а в Німеччині відповідальність за систему освіти несуть федеральні землі. Також відрізняється структура освітніх закладів. У Німеччині існує така практика, як Orientierungsstufe - це два роки навчання, під час яких учні можуть зорієнтуватися із вибором школи і при потребі перейти до іншого навчального закладу. В Україні таке явище відсутнє[1].

Існує багато істотних відмінностей у культурах і повсякденному житті цих країн, що при некомпетентності мовців може призвести до серйозних конфліктних ситуацій. А отже, можна підсумувати, що для того, щоб вести якісну міжкультурну комунікацію із носієм мови та культури окремої країни необхідно враховувати наступні фактори: знання реалій повсякденного життя, культури, традицій, звичаїв, часові відмінності, жести тощо. Це сприятиме кращому порозумінню та більш якісній комунікації між представниками націй.

Література:

1. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33686839.pdf> (дата звернення 21.12.2023).

2. Енциклопедія Сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-18022> (дата звернення 21.12.2023).

Mariia Hudko – Bachelor of the International Relations Faculty, Lesya Ukrainka Volyn National University. Scientific Supervisor – **Maya Zhulinska**, Associate Professor of Foreign Languages and Translation Department Lesya Ukrainka Volyn National University

2023 Word of the Year as the reflection of sociolinguistic implications of artificial intelligence

In the relentless march of technological progress, Artificial Intelligence (AI) has emerged as a transformative force, reshaping the landscape of human interaction, knowledge dissemination, and language itself. As we stand on the precipice of a new era, it is evident that AI has transcended its role as a mere tool and become an influential participant in the complexity of language improvement and human communication.

One of the most striking manifestations of AI's impact on language is the introduction of novel terms and concepts that spring from the ever-evolving field of machine learning. Words like *chatbot*, *generative AI*, and *hallucinate* are not just linguistic curiosities; they represent the lexical offspring of a technology-driven revolution [3, 4]. The intricate interplay between AI and language is a dynamic, bidirectional process, with AI both shaping and being shaped by human communication patterns.

As we reflect on the year 2023, it becomes evident that AI has ushered in a transformative era, redefining how we work, learn, and communicate. The selection of *hallucinate* as the Word of the Year signifies a critical juncture in the narrative of AI's influence on language and underscores the challenges and opportunities posed by this technological paradigm shift.

The general influence of AI on language is multi-faceted, encompassing various dimensions of linguistic evolution. On one hand, the advent of AI-driven communication tools has redefined the dynamics of human-computer interaction, giving rise to chatbots, language models, and virtual assistants capable of understanding and generating human-like text. On the other hand, the integration of AI into our daily lives has introduced a new lexicon, where terms like *machine learning*, *algorithm*, and *neural network* have become commonplace.

The lexicographical journey of *hallucinate* mirrors the unfolding story of AI's impact. Introduced to the dictionary in 2023, the term

encapsulates the malfunctioning aspect of AI, highlighting its propensity to produce false information contrary to the user's intent [4]. This lexical addition acknowledges not only the functionality but also the potential drawbacks of AI, akin to cautionary terms like *spam* and *virus*.

A meticulous examination of data trends elucidates the increasing prominence of *hallucinate* in the linguistic landscape. Dictionary lookups surged by 46%, and digital media witnessed an 85% year-over-year increase in its usage [5]. The correlation between AI-related terms and lexical inquiries signifies a growing societal awareness of the impact of AI on language and communication.

Numerous studies worldwide confirm the prominent role of AI in the way we are thinking this year. Examining the Word of the Year selections from various dictionaries for 2023, it becomes apparent that terms such as *generative AI (or GenAI)*, *large language model (or LLM)*, *prompt* and *GPT* are exerting considerable influence, contributing to the evolution and expansion of language [1, 2]. This dynamic interplay between emerging technologies and language reflects the ongoing discourse surrounding the potential of generative artificial intelligence, fostering vibrant discussions across diverse communities.

Thus, the likelihood is high that 2023 will be regarded as a pivotal moment for artificial intelligence. Throughout the year, AI remained a recurrent theme in the news, with notable tools such as ChatGPT and Google Bard garnering significant attention. It marked a watershed moment as many perceived computers to, for the first time, approach or even match human intelligence. However, debates abound regarding the extent to which large language models truly emulate the intricacies of human brain functionality.

References:

1. Macquarie Dictionary – Word of the Year 2023. URL: <https://www.macquariedictionary.com.au/blog/article/913/> (дата звернення 11.01.2023).

2. Oxford Word of the Year 2023 – URL: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2023/> (дата звернення 11.01.2023).

3. The Cambridge Dictionary – Word of the Year 2023 is... URL: <https://dictionary.cambridge.org/editorial/woty> (дата звернення 11.01.2023).

4. The Collins – Word Of The Year 2023 Is... URL: <https://www.collinsdictionary.com/us/woty> (дата звернення 11.01.2023)

5. The Dictionary.com – Word Of The Year For 2023 Is... URL: <https://content.dictionary.com/word-of-the-year-2023/> (дата звернення 11.01.2023).

Danylo Demchuk – Bachelor’s Degree Student, International Relations Faculty, Lesya Ukrainka Volyn National University
Scientific Supervisor – **Olena Kruhlii**, Associate Professor at Foreign Languages and Translation Department, Lesya Ukrainka Volyn National University

The Impact of Language on International Relations

The Impact of Language on International Relations is a comprehensive exploration of how language plays a crucial role in shaping diplomatic relations across the world. Language is a powerful tool used to communicate, inform, influence and persuade. Diplomats from different countries and cultures rely on language to convey their thoughts, ideas, and concerns effectively. Through language, diplomats can engage in dialogue, negotiate agreements, and build relationships with their counterparts. It is also a means that can be used to manipulate, deceive, and divide. In the realm of international relations, language plays a crucial role in shaping how states interact with each other [1].

Language also plays a crucial role in the concept of soft power in international relations. Soft power refers to a nation’s ability to influence others through its values, culture, and ideas rather than through coercion or force. By promoting their language and culture, countries can enhance their soft power and positively shape their global image.

An in-depth examination of language as a tool of manipulation and propaganda proves that euphemisms can soften unpleasant truths. For example, *clean operation* masks the cruelty of war, *enhanced interrogation techniques* conceal torture, and *downsizing* conceals job losses. By cleansing language, criminals isolate themselves from the genuine consequences of their acts, making them easier to accept or excuse.

Propaganda is more than just information; it is a weaponized narrative [2]. The key propaganda techniques include:

- slanted language involves using loaded words and structuring information to elicit distinct emotions (consider the phrases *freedom fighters* for rebels and *illegal immigrants* for unauthorized inhabitants);
- deception and fabrication by using outright falsehoods, half-truths, and cherry-picked information to construct a misleading narrative. Consider bogus news, doctored photographs, and falsified stories.
- emotional appeals through implementation of fear, wrath, or patriotism to influence people's thoughts and behaviors (consider fear mongering about impending threats or demonizing entire communities of individuals);
- dehumanization with a help of depriving the ‘enemy’ of their humanity by insulting words and stereotypes, making violence against them more acceptable (remember the wartime caricatures and demonization of opposing groups);
- repetition and reinforcement concerning constant exposure to a message normalizes it while reducing critical thinking (consider the consistent media repeating of particular themes and phrases).

Beyond these simple instances, manipulating language may be more sophisticated:

- doublespeak is the practice of saying one thing while meaning another, which causes confusion and obscures intentions (consider Orwellian words such as ‘*thoughtcrime*’ or ‘*peace through war*’).
- othering implies fostering a ‘*us vs. them*’ mindset by stressing differences and instilling fear or suspicion in the ‘*other*’ (consider the demonization of certain ethnic groups or religions);
- dog whistles means using coded language understood by a select group to transmit messages while avoiding suspicion from others. This may be used to motivate certain groups or promote hate speech.

Understanding all these approaches is essential for becoming an educated and critical consumer of information. Before formulating your own beliefs, pay attention to loaded language, examine sources, and seek out other perspectives.

Thus, language is a powerful tool that can be used to shape international relations. It can be used to manipulate and deceive, but it can also be used to promote peace and cooperation. The effective use of language is essential for states that want to build strong and productive relationships with other states.

References:

1. Mirvan Xhemali. The Importance of the English Language in Public Diplomacy and Internatrional Relations. URL: <https://www.e-jlia.com/index.php/jlia/article/view/491> (дата звернення 16.01.2024).
2. Seymour Nazarov. The main role of English as international language and the impact of language in International Relations. URL: <https://www.academia.edu/70454874/> (дата звернення 16.01.2024).

Alla Kozak – Kandidat der pädagogischen Wissenschaften, Dozent des Lehrstuhls für Fremdsprachen und Übersetzung, Nationale Lesja Ukrajinka Universität Wolhynien

Die Identifizierung ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland während des Krieges

Nach dem Beginn der umfassenden Invasion Russlands wechseln die Ukrainer aktiv von Russisch zu Ukrainisch. Dies ist im Informationsraum und im Alltag spürbar – viele Menschen, die im letzten Jahr begonnen haben, Ukrainisch zu sprechen, sind bekannt. Zum Beispiel antworteten etwa ein Drittel von 67.000 Befragten der "Kyiv Digital" -App, dass sie in dieser Zeit begonnen haben, auf Ukrainisch zu kommunizieren[1]. Der Trend zur Ukrainisierung hat auch die überwiegend russischsprachigen Gebiete im Osten nicht umgangen, die am stärksten unter dem Krieg und dem Terror der Russen leiden.

Der Zweck des Artikels ist die sprachlichen und kulturellen Veränderungen in der ukrainischen Bevölkerung aufgrund der Invasion Russlands zu beleuchten. Ein besonderer Fokus liegt dabei auf dem Wechsel von Russisch zu Ukrainisch als Reaktion auf die Ereignisse des Krieges. Die zunehmende Verwendung der ukrainischen Sprache wird im Informationsraum und im täglichen Leben der Menschen sichtbar gemacht.

Viele Umsiedler aus dem Osten und Süden der Ukraine, die in den westlichen Regionen gelandet sind, begannen ebenfalls häufiger auf Ukrainisch zu kommunizieren – aus eigenem Antrieb und inspiriert von der ukrainischsprachigen Umgebung. Im Gegensatz dazu hat diejenigen, die während des Krieges ins Ausland geflohen sind, diesen Trend

vermieden. Einige hören sogar auf, Ukrainisch zu sprechen, wenn sie sich in einer russischsprachigen Umgebung in Europa befinden.

Es ist erwähnenswert, dass ukrainische Flüchtlinge im Ausland oft beklagen, dass sie sich beispielsweise an russischsprachige Ärzte in Deutschland wenden müssen, weil sie Deutsch nicht ausreichend beherrschen und es unmöglich ist, ukrainischsprachige zu finden. Dies bezieht sich jedoch nicht auf lebenswichtige Dienstleistungen, sondern auf die alltägliche Kommunikation mit Landsleuten, die Ukrainisch gut verstehen und selbst anfangen könnten, es zu sprechen, wenn sie wollen.

Nach Beginn des großen Krieges sind viele Menschen vorübergehend nach Deutschland ausgereist. Fast alle von ihnen sind russischsprachig, hauptsächlich aus den östlichen Regionen. In jeder Ortschaft gründen ukrainische Flüchtlinge lokale Chatgruppen – in ihnen ist der Chat zu 90% auf Russisch. Aber es gibt Menschen, die mit allen Ukrainern, auch den russischsprachigen, auf Ukrainisch sprechen und versuchen, ihre neuen Bekannten im Ausland dazu zu inspirieren, auf Ukrainisch umzusteigen, aber sie lehnen ab. Einige versuchen, in Gesprächen auf Ukrainisch umzusteigen. Es ist schwierig für sie, sie sprechen Surzhyk, aber sie versuchen es. Aber das sind die Minderheit. Die Mehrheit spricht Russisch. Sie haben einfach keine Lust, auf Ukrainisch zu kommunizieren.

Etwa ein Drittel der Flüchtlinge im Ausland hat sich jedoch entschieden, auf Ukrainisch umzusteigen[2]. Sie erklären dies damit, dass es für sie wichtig ist, sich von Russen im Ausland zu unterscheiden und sich als Ukrainer zu identifizieren.

Andererseits versuchen auch andere russischsprachige Umsiedler, ihre Identität zu bewahren – deshalb bleiben sie russischsprachig. Sie denken, dass sich ihre Persönlichkeit ändern wird, wenn sie die Sprache ändern. Einige sagen, dass sie den Druck verspüren, auf Ukrainisch umzusteigen. Und dieser Druck verursacht Widerstand.

Der Beginn der Bildung des menschlichen "Ich" und der Selbstfindung beginnt mit den ersten Worten eines Kindes. Wenn ein Kind Russisch von seinen Eltern hört, beginnt es sich mit dieser Sprache zu identifizieren. Mit dieser Sprache beginnt eine Person, ihre Gedanken zu hören.

Je jünger das Kind ist, desto einfacher kann es sich an die Gewohnheit gewöhnen, in einer bestimmten Sprache zu denken. Aber für Erwachsene ist es schwer, aufzuhören, in der Sprache zu sprechen, mit der sie sich ihr ganzes Leben identifiziert haben.

Ukrainischen Flüchtlingen in Deutschland helfen oft russischsprachige Emigranten früherer Wellen, die vor vielen Jahren aus der UdSSR ausgewandert sind. Sie sind aktiv und aufrichtig engagiert. Aber das sprachliche Problem ist für sie nicht so akut, daher kommunizieren sie oft auf Russisch miteinander. Aber sie verstehen klar, dass für den Übergang von Russisch auf Ukrainisch Zeit, Praxis und Unterstützung erforderlich sind. Die Motivation ist da!

Die Motivation als Treiber der persönlichen Ukrainisierung, der Wunsch, im Alltag auf Ukrainisch umzusteigen, hilft, inneren und äußeren Widerstand zu überwinden. Eine schwache Motivation trägt manchmal zu Zweifeln bei. Manchmal reicht es Menschen einfach an innerer Unterstützung, die Sprache zu ändern – insbesondere für diejenigen, die aus besetzten Gebieten und Kriegsgebieten geflohen sind. Aber Menschen mit starker Motivation sind immer in der Minderheit in jeder Angelegenheit. Und diejenigen, die nicht genug motiviert sind, werden durch Umgebung, Supportgruppen und Sprachclubs gefördert.

In der Ukraine ist diese äußere emotionale Unterstützung stärker spürbar als im Ausland, was natürlich ist. Und die Sache ist nicht nur, dass es die Amtssprache ist, die Unterrichtssprache und die Sprache, mit der alle lebenswichtigen Dienstleistungen zugänglich sind.

Wenn eine Person Ukrainisch sprechen möchte, aber ihre Umgebung vollständig russischsprachig ist, kann sie Gleichgesinnte in verschiedenen kostenlosen Online- und Offline-Projekten finden.

Das Ministerium für Kultur und Informationspolitik hat eine Plattform geschaffen, auf der viele solcher Ressourcen gesammelt sind, sowie mobile Anwendungen und Handbücher, die beim Lernen und Verbessern der ukrainischen Sprache helfen.

Sie können sich Sprachclubs anschließen, in denen freundliche Gemeinschaften den Übergang zu Ukrainisch unterstützen – solche werden vom Motivationsprojekt "Einheit" organisiert. Es gibt sogar Konversationsclubs für Ukrainer im Ausland: in Lublin, Warschau, Rotterdam, Vilnius und Prag. Ukrainer in anderen Städten können sich auch Online-Konversationsclubs in Telegram anschließen.

Die Ukrainer im Ausland sind Botschafter der Ukraine. Ob sie im Urlaub sind oder gezwungen sind, wegen des Krieges dorthin zu reisen. Ausländer unterscheiden zwischen der ukrainischen und der russischen Sprache und können sich unterschiedlich zu Ukrainern und Russen verhalten. Die ukrainische Sprache identifiziert eine Person als jemanden,

der vom Krieg betroffen ist oder jemanden, der diesen Krieg in die Ukraine gebracht hat.

Literatur:

1. URL: <https://texty.org.ua/author/valerija-pavlenko/> (Дата звернення: 15.01.24)
2. URL: <https://texty.org.ua/articles/108980/chomu-ukrayintsi-v-nimechchyni-chasto-spilkujutsja-rosijskoju-i-jak-tse-vypravlyty/> (Дата звернення: 15.01.24)

Olena Kruhlii – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at Foreign Languages and Translation Department, Lesya Ukrainka Volyn National University

Ukrainian War Lexicon in Current English

The current military and political events in Ukraine have given rise to new vocabulary such as *bavovna*, *cyborgs*, *Maidan*, *orcs*, *separatists*, *ukrops*, *Chornobaivka*, etc. The current Dictionaries and mass media represent many new words dedicated to Ukraine and Ukrainian people:

- *zaukrauinyyty* (*zukurayinyty*) – to try to take something by force, deception and get a harsh response;
- *arestovyty* – to reassure through message, positive news, desired information;
- *debakhnulko* – a person who can cause a lot of damage due to his interest and concern.
- *kimyyty* – radiate optimism even in difficult circumstances;
- *kadyryty* – to pass off wishful thinking; empty chatter;
- *banderyty* (*vidbanderyty*) – to kill, to destroy;
- *makronyyty* (*promakronyyty*) – to pretend to be very worried about a certain situation, to show it to everyone, but not to implement anything productive;
- *mamkuvaty* – not to do simple things to save your own life;
- *merkelyuvaty* – to be self-interested, to solve profitable issues only for oneself;
- *shojguvaty* – to misinform, to pretend at the workplace that everything is going according to plan, to deny defeat;

- *pushkinopad* – the demolition of monuments to Russian cultural figures and the renaming of toponyms with their names;
- *rashism* – a neologism meaning the Russian version of Nazism, all manifestations of fascism, whose peculiarity is the hatred of the democratic world. *Rushist* (rashist) is a neologism that originated from the combination of the lexemes “Russia” and “fascism”. It is especially popular in the mass media to express Putin's expansionist ideology.

New proverbs, sayings and phraseological units are born in the linguistic space too:

- *God wears the uniform of the Ukrainian Armed Forces* means boundless trust and gratitude to the defenders of Ukraine;
- *ghost of Kyiv (Kyivskyi Pryvyd)* is a collective image of pilots of the 40th tactical aviation brigade);
- *Bandera smoothie, Bandera brew* implies national resistance;
- *like a wardrobe from Borodyanka* is a symbol of survive under any circumstances as well as endurance of Ukrainians during the war;
- *a Russian warship* is interpreted as contempt for a thief, a murderer;
- *to start a tractor* stands for the most unexpected argument in any dialogue, the use of means of struggle that no one expects;
- *in three days* specifies unrealistic, ill-founded ideas, plans and sincere faith in them;
- *to return to Chornobayivka* means to repeat one's mistakes.

Semantic contamination is demonstrated in the pejorative *putler*, which was formed on the merger basis of two surnames: the Russian president *putin* and the German misanthrope *hitler*.

Ridiculous nicknames and paraphrases for the leader of the aggressor country are based on the characteristic features and actions of a certain person:

- height – *kurdupel, lilliputian, nedopalok, nedomirok*;
- mistrust of the environment – *bunker worm, stsykun* (extremely frightful person);
- mental state – *crazy with a nuclear button*;
- a brutal style of management and disrespect for the rights of others – *Cadebist maniac, kremlinterrorist, racist Führer*;
- physical condition – *blida pogan*.

We also suggest paying attention to expressive and evaluative spelling, the peculiarities of writing the words like *russia*, *putin*, *kremlin*, *russian federation* – especially with a lowercase letter as a manifestation of contempt, rage and condemnation.

Widely spread war lexicon is of key importance today and acquires new meaning. For example, *Donbas* comes from an abbreviation meaning ‘Donets coal basin’. Leaders in this region of eastern Ukraine have recently favored Russian control, and it is home to Luhansk and Donetsk which are the Ukrainian territories that Russia recognized as independent republics.

The term *Finlandization* describes a nation that, while technically neutral and independent on the international stage, yields to the policies of a larger, more powerful neighbor, as Finland deferred to the USSR during the Cold War in return for maintaining its sovereignty.

Hedgehog known as the Czech hedgehog is the spiky-looking steel obstacles that can divert or delay tanks. Ukrainian civilians have been DIY-ing hedgehogs, welding two bars or beams at an angle to make a cross and then adding a third to ensure it holds its shape even if it is knocked over.

Humanitarian corridor implies specific routes and logistical methods agreed upon by all relevant parties to allow the safe passage of humanitarian goods and/or people from one point to another in an area of active fighting the United Nations said.

The anti-tank missiles javelins went into full-scale production in 1997. Today javelins are very effective at knocking out tanks and armored vehicles. The weapon's ability to destroy Russian armor has made it a cultural phenomenon in Ukraine, where it even has its own meme: *St. Javelin*.

Koloradi is a derisive Ukrainian nickname for pro-Russian separatists, many of whom wear orange-and-black St. George ribbons that symbolize Russia's military strength. George was a Roman army officer who became a martyr because of his Christian faith. The Order of St. George is among Russia's highest military honors, dating back to 1769 after a hiatus, Putin's government in 2000 reinstated it.

MiG is the jet warplanes named after the Mikoyan-Gurevich aviation company. The MiG-15 fought in the Korean War of the 1950s. Today Ukraine's air force uses the MiG-29.

No to War (*нет войне*) is the phrase used by Russians who are against the war in Ukraine even under the threat of detention, arrests, steep

finer and other punishments. The Kremlin's harsh response to anti-war sentiments has recalled the mass purges of Russia's Stalinist era.

No-fly zone is one of the key importance war terms. Ukrainian leaders have repeatedly asked their allies in Europe and the U.S. to 'close the skies' over Ukraine to give their ground forces a chance against Russia's invading military.

Ukrainians have invoked the Lord of the Rings villains to refer to Russia's force, saying the hordes were being sent to loot their country and dismantle its democracy. Those using the term *Orcs* include a doctor in Melitopol who filmed and posted video of a protest to social media.

Ukraine's defence intelligence service features an *owl* in its insignia. In it, the owl hovers above a global map, stabbing a sword down from the sky into Russia. The service recently promised that its owls would track down Russian marines that Ukraine says attacked civilians.

Critics of Putin use a range of 'blended names' for the Russian leader: *Putler*: Putin + Hitler; *Kaputin*: Kaput + Putin; *Haputin*: Ukrainian *khapaty* *хapaty* (which means "grab") + Putin.

Thus, modern military terms reflect Ukrainian military events and their participants, while old realities acquire new meanings, and commonly used vocabulary becomes realities.

References:

1. Ciuriak D. The Role of Social Media in Russia's War on Ukraine. URL: <https://doi.org/10.1080/1057610X.2022.2066525> (дата звернення 18.02.2024).
2. Urban Dictionary URL: <https://www.urbandictionary.com/> (дата звернення 18.02.2024).

Розділ 2

Сучасні тенденції у дослідженні лексичних одиниць

Дмитро Баранецький – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Ніна Печко, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Основні аспекти української локалізації відеоігор

Після початку повномасштабної війни в українському суспільстві посилюється процес українізації, збільшення україномовного продукту, який охоплює безліч сфер буденного життя – від перегляду фільмів чи серіалів до читання книг українською мовою. Однією з таких сфер є відеоігри, які стають дедалі популярнішими. Саме тому дослідження основних аспектів української локалізації відеоігор є таким актуальним.

Мета статті – дослідження специфіки локалізації відеоігор в Україні, проблем та перспектив її розвитку.

Локалізація відеоігор – це переклад, повноцінний (текст і дубляж) або частковий (інтерфейс і субтитри), відеоігор мовою не оригіналу з адаптацією культурних та мовних особливостей цільової аудиторії [1].

Локалізація відеоігор включає переклад: реплік, діалогів, інтерфейсу, описів предметів та світу, дубляж, власних назви тощо. Іншою складовою перекладу є гра слів або використання ідіом, важливих для розуміння чи проходження ігор, що потребує пошуку відповідників або заміни слів чи речень. Крім того, важливу роль має варіативність (стать персонажа, речення зі змінними тощо) Таким чином, залежно від розміру гри, перекладачу потрібно передати українською від тисячі до мільйона слів, адаптуючи їх для цільової аудиторії, що робить переклад важким та довготривалим.

Існує декілька рівнів локалізації: 1) “*Без локалізації*” – гра випущена на закордонній території без локалізації; 2) “*Локалізація коробки та документації*” – гра випущена без локалізації, проте

перекладено посібники та коробку; 3) “Часткова локалізація” – текст гри перекладено, проте відсутній дубляж; 4) “Повна локалізація” – весь вміст гри перекладено, від тексту до голосів [1].

Також локалізація може бути комерційною (офіційна локалізація) або некомерційною (волонтерська та аматорська локалізація).

Переважає кількість відеоігор містять 3 типи тексту: інструкції, діалоги та описи [2]. Інструкції – короткі та прості вказівки, зазвичай, в наказовому способі та з використанням власних імен, що орієнтують гравців. Діалоги – інструмент, що розвиває сюжет, як правило, використовуються звертання, еліпсис та власні назви. Описи – найбільша частина текстів, що описують світ, явища, предмети, персонажів тощо, тут переважно використовуються розгорнуті речення та власні назви.

Вперше локалізація відеоігор з’явилась в 1980-х роках, коли японську гру “Pac-Man” спочатку для релізу в США переклали транслітерацією “Puck-Man”, а потім повернули назву назад через те, що слово “Puck” означало лайливе слово. На той час через обмежені технології локалізація була дуже важкою та неприбутковою справою. Іншою проблемою було те, що переклад виконували непрофесійні перекладачі, що призводило до помилок в перекладі, а інколи оригінал та локалізована версія ставали різними іграми.

Українські локалізації відеоігор з’явилися одночасно з ринком відеоігор в Україні, проте до 2010 р. вони були переважно аматорськими і переклад робили з російської версії, яка була головною в пострадянських країнах. З 2010 р. волонтерам-перекладачам вдалося укласти договори з деякими видавцями ігор (Valve, Sony), завдяки чому в багатьох іграх з’явилася офіційна українська локалізація [1]. Окрім них, важливу роль в локалізації відеоігор займають українські компанії (*4A Games, Frogwares та GSC Game World*), чії відеоігри від початку релізу містять українську мову [6]. Найвідомішими українськими локалізаційними спілками є: громадська організація “Шлякбित्रаф” (SBT Localization), міжнародна команда “UnlocTeam” та український розділ серверу перекладів Steam – “STS UA”.

Станом на 2019 р. обсяг українського ринку відеоігор складає більше ніж \$200 млн., в той час як обсяг ринку кіно – \$113 млн., що робить сферу відеоігор популярнішою за кіно. Крім того, кількість гравців у відеоігри в Україні в 2019 р. становило більше 15 млн.

Проте становище української локалізації відеоігор, парадоксально, в рази гірше, ніж українського дубляжу фільмів через низку проблем.

Головні проблеми: 1) незацікавленість видавців ігор та ігрових компаній в наявності української локалізації через недостатній вплив на обсяг продажів; 2) сприйняття України як країни колишнього Радянського Союзу, тому наявності російської мови достатньо; 3) недостатня кількість перекладачів, адже доволі часто українська локалізація волонтерська; 4) короткий крайній термін здачі перекладу, через що перекладачі фізично не встигають ідеально перекласти велику кількість тексту; 5) відсутність офіційної термінології; 6) жахлива комунікація між українським суспільством та перекладачами; 7) недостатня кількість інформації та контексту для перекладу діалогів та тексту [3; 5; 6].

Щоб зрозуміти поточні проблеми та переваги української локалізації відеоігор потрібно розглянути українську локалізацію відеоігри “**Baldur’s Gate 3**” від “Шлякбитраф”.

Для прикладу слово *interface* (спосіб, у який користувачам представлена інформація на екрані комп’ютера), яке не маючи українського аналогу чи замітника, зазвичай, перекладали транслітерацією як інтерфейс, переклали у локалізації як “дієвидло” [4]. Таким ж чином, дві раси у відеоігрі *Tiefling* та *Dwarf* переклали як *бісин* та *карлик* відповідно, попри те що в ігровій спільноті обидві раси вже давно переклали транслітерацією як “тіфлінги” та “дворфи”, а українська локалізація взагалі не відповідає оригінальному значенню. Отже, інколи перекладачі без потреби, маючи вже готовий приклад перекладу, але неофіційну термінологію, вигадували нові слова.

Наступною проблемою став переклад словосполучення *sparkling sticks* (в українській мові бенгальські вогні/свічки або іскристі вогні), яке переклали як *спалахуйки* [4]. Обурення у гравців викликав як і переклад, так і саме використання слова “спалахуйки”, яке вигадали росіяни для насмішок з української мови. Отже, інколи перекладачі використовували кальку з російської мови або вкрай недолугий відповідник.

Іншою великою проблемою стало використання у перекладі популярних в народі виразів (“бавовна”, “паляниця”, “мирного рішення не буде”), що не відповідають ідеї оригіналу, контексту діалогу та порушувало загальну атмосферу гри.

Попри це, українська локалізація має й свої переваги та позитивні творчі ідеї. До прикладу, у відеогрі є персонаж *Vizer*, який за зовнішнім виглядом та описом в оригіналі є *undead skeleton*. У перекладі українською мовою *undead* – “немертвий”, *skeleton* – “скелет”, що робить цього персонажа міфологічною істотою. В українській локалізації його переклали як *Чахлик Невмирущий*, взявши жартівливе ймення *Костя Бездушного*, тобто перекладачі використали український відповідник з української міфології. Окрім цього, в українській локалізації, щоб передати старість цього персонажу мову оригіналу було перекладено з вдалим використанням українських діалектів.

Отже, локалізація відеоігор набирає оберти в українському суспільстві через посилення процесу українізації та все більшого використання українцями національної мови, що робить українську локалізацію все більш затребуваною та популярнішою. Попри це, українські локалізації мають низку проблем – від незацікавленості міжнародних компаній в українській локалізації до недостатньої кількості перекладачів та важких умов перекладу. Проте, без сумніву, українська локалізація дуже стрімко розвивається та має хороші перспективи.

Література:

1. Локалізація відеоігор. URL : <http://surl.li/nvxgd> (дата звернення: 01.12.2023).
2. Особливості локалізації ігор. Інструкції. URL: <https://sbt.localization.com.ua/article/osoblivosti-lokalizatsiyi-igor-instruktsiyi/> (дата звернення: 03.12.2023).
3. Проблеми, критика і майбутнє перекладів ігор українською мовою. URL: <https://gamedev.dou.ua/articles/game-localization-problems/> (дата звернення: 03.12.2023).
4. “Спалахуйки”, “дієвидло” та шаровари. Українських гравців обурили нові знахідки в локалізації *Baldur's Gate 3*. URL: <https://dev.ua/news/superechlyvyi-pereklad-bg-3-1691494218> (дата звернення: 02.12.2023).
5. Труднощі перекладу. Чому в іграх немає української локалізації та як це виправити URL: <https://www.unian.ua/games/half-life-ta-cs-go-chomu-tak-malo-igor-z-ukrajinskim-perekladom-igri-11154386.html> (дата звернення: 04.12.2023).

6. Українська ігрова локалізація: складнощі, успіхи й перспективи. URL: <https://vertigo.com.ua/ukrainska-ihrova-lokalizatsiia-skladnoshchi-uspikhy-i-perspektyvy/> (дата звернення: 05.12.2023).

Анастасія Боднарчук – асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Володимир Копилов – асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Ретермінологізація у творенні англійськомовної лінгвістичної термінології

Багатоаспектний характер вивчення будь-якого термінологічного шару лексики передбачає з'ясування способів творення її одиниць. Попри поширення та постійне використання лінгвістичної термінології не тільки мовознавцями, але й фахівцями інших галузей гуманітарного знання, ще й донині не можна вважати системно вивченими способи творення англійськомовної лінгвістичної термінології. Це й зумовлює мету нашої розвідки, яка полягає у встановленні ролі ретермінологізації у творенні лінгвістичної термінології англійської мови.

Поряд із термінологізацією, сутність якої виявляється у “переосмисленні значення одиниць загальноживаної мови, внаслідок чого вони стають термінами” [1, с. 82], ретермінологізація є “процесом перенесення готового терміна з однієї галузевої сфери в іншу з повним або частковим переосмисленням та перетворенням її у міжгалузевий омонім” [2, с. 79], тобто фактично йдеться про факт такої транспозиції значення терміноодиниці, який дозволяє їй ставати засобом йменування фахового поняття іншої науково-професійної сфери.

Науковці визнають продуктивність ретермінологізації у творенні термінологічних одиниць різних сфер у різних мовах, вказуючи також на продуктивність цього семантичного способу

терміотворення, поряд із термінологізацією [1, с. 82–83; 2, с. 79]. Вищезазначене підтверджує й аналіз англійськомовної лінгвістичної термінології, в якій завдяки переосмисленню значення термінів інших сфер з'явилась чимала кількість власне лінгвістичних термінів.

Так, наприклад, у кінці ХХ століття до англійськомовної термінології лінгвістики завдяки французькому мовознавцю Льюсену Тенсьєру надійшов хімічний термін *valency*. Запозичений із математики термін *device*, вживається в загальній лінгвістиці для позначення абстрактної моделі аналізу мовних одиниць. Слово *polarity* вперше було використано у 1646 році при дослідженні явища магнетизму в фізиці. У ХІХ столітті вказаний термін надійшов до сфер біології, фізики, оптики, а в кінці ХХ століття імігрував до лінгвістики.

Більшість лексичних одиниць надійшли до фахової мови тієї чи іншої науково-професійної сфери із загальноживаної мови, а потім вже, завдяки ретермінологізації, до лінгвістики. Наприклад, терміном історичної лінгвістики, соціолінгвістиці та тагмеміки є нині *wave*. До сфери мовознавства цей термін надійшов із фізики (теорії хвиль). Вказаний термін використовується зокрема у складі терміносполуки *wave theory*. Згідно із теорією, яку позначає наведений термін, вплив прамови на розвиток споріднених мов визначається їх віддаленістю від неї. У соціолінгвістиці термін *wave* вживається для позначення компоненту динамічної моделі мовних змін. У тагмеміці сполука *wave analysis* застосовується для йменування аналізу контекстів мовних одиниць різного рівня, які описуються як варіанти вихідних, зафіксованих у словниках із конкретним значенням або значеннями. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у детальному аналізі семантики греко-латинських запозичень, наявних у англійськомовній лінгвістичній термінології.

Література:

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи терміотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. 216 с.

2. Кияк Т. Р., Каменська О. І. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. № 38. С. 77–80.

3. Skeat W. *An Etymological Dictionary of the English Language*. New York : Dover Publications, 2005. 832 p.

Петро Бочан – кандидат історичних наук, доцент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Типи образних одиниць англійськомовної термінології сфери інформаційних технологій

Проблеми систематизації та опису термінологій різних галузей наукового знання завжди були актуальними, що можна пояснити важливістю цих одиниць не тільки для професійної, але й для повсякденної та інших сфер комунікацій, в які проникають подібні одиниці, позначаючи ті чи інші фахові поняття. Невід'ємною частиною людського спілкування стали нині й терміни зі сфери інформаційних технологій, поява та поширення яких змінила практично всі сфери життя та діяльності людства. Такі терміни є вельми різноманітними одиницями за походженням, структурою, семантикою, характером образності. **Метою розвідки** є визначення поняття “образність”, встановлення причин появи та типів образних терміноодиниць англійської мови сфери інформаційних термінологій.

Зауважимо, що поняття “образність” має велику кількість різноманітних дефініцій, що зумовлено існуванням різних підходів до його визначення: літературознавчим, психологічним, культурологічним та ін. У лінгвістиці окреслене поняття пов'язують із “семантичною двоплановістю” [7, с. 272], “здатністю мовної одиниці виражати чуттєве уявлення або асоціацію, що здійснюється шляхом перенесення назви одного денотата на інший” [6, с. 318], тобто фактично йдеться про спроможність одиниці мови “викликати цілісне уявлення про певний предмет, явище, поняття, що позначається нею шляхом свідомого або несвідомого співвіднесення з іншим предметом або явищем, що вже існує у колективній та індивідуальній свідомості та комунікативній практиці людей, що спілкуються певною мовою” [5, с. 13]. Зазначене дозволяє говорити, що образні одиниці є засобами вторинної номінації різноманітних денотатів, тобто володіють конотативним потенціалом, власне конотаціями, що доповнюють предметно-логічне значення мовної одиниці оцінними, експресивними та іншими характеристиками, роблять мовну одиницю стилістично забарвленою тощо.

Попри поширену думку, що образність і конотація не є інгерентними характеристиками термінів, аналіз англійськомовних терміноодиниць сфери інформаційних технологій доводить, що значній кількості із них притаманна образність. Подібний факт пояснюється не тільки здібністю людини до образного мислення та осмислення світу та його дискретних одиниць, але й швидким розвитком сфери інформаційних технологій, необхідністю називати її численні поняття такими одиницями, значення яких буде зрозумілим не тільки фахівцям, але й пересічним користувачам продуктів її творення [2, с. 19].

Зауважимо також, що типологізація образних терміноодиниць здійснюється за різними критеріями у лінгвістиці та термінознавстві нині. Так, наприклад, вважаючи антропоморфний критерій базовим у розмежуванні образних англійськомовних комп'ютерних термінів, українська дослідниця Н. В. Лазебна пропонує розрізняти їх на ті, що творяться за безпосередньою та опосередкованою антропною моделлю, а також ті, творення яких базується на параантропній моделі [4, с. 78]. Перші із двох зазначених моделей відсилають до людини як творця дискретних понять сфери (напр., *packet sniffer*, *websumer*) або понять найближчого оточення чи діяльності людини (напр., *folder*, *lifestreaming*). Третій тип образних одиниць має відношення до віддаленого оточення людини, зокрема природного світу, флори, фауни (напр., *tree*, *bug*).

Наш розподіл аналізованих термінів базується на традиційному розмежуванні одиниць за характером транспозиції їх значення. Це дозволяє виокремити нам ключові групи термінів, “значення яких формується на основі схожості референтів, які вони позначають” [2, с. 24], тобто терміни-метафори (напр., *path*, *flame*, *worm*, *fireproof*), а також метонімічні терміни, “що творяться на основі ознак суміжності між референтами” [2, с. 25] (напр., *Alt-Tab*, *vulcan nerve pinch*), а також антономазії, що є “різновидом метонімії, в якій власна назва вживається в якості загальної” [1, с. 23] (напр., *Trojan horse*, *Beowulf Cluster*). Зауважимо, що метафори превалюють у англійськомовній термінології сфери інформаційних технологій. Це пояснюється універсальною когнітивною здібністю людини порівнювати предмети та поняття світу, що оточує її. Перспективи майбутніх досліджень пов'язуємо з аналізом лінгвокогнітивних характеристик англійськомовних образних одиниць сфери інформаційних технологій.

Література:

1. Венкель Т., Венкель О. Епонімічні назви в термінологічному просторі сучасної англійської мови. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. Чернівці. 2012. № 1. С. 22–29.
2. Дубічинський В. В., Васенко Л. А. Прикладне термінознавство : начальний посібник. Харків : НТУ „ХПІ”, 2003. 145 с.
3. Кримець О. Метафора і метонімія як чинники творення та розвитку української технічної термінології. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Серія “Проблеми української термінології”. 2010. № 675. С. 23–27.
4. Лазебна Н. В. Структурно-семантичні і функціональні особливості комп’ютерної термінологічної лексики з образним компонентом у сучасній англійській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2013. 212 с.
5. Лисиченко Л. А. Багатозначність у лексико-семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти. Харків : Видавнича група “Основа”. 272 с.
6. Селиванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Підручник. Полтава : Довкілля, 2008. 712 с.
7. Чирвоний О. С. Семантична деривація у сфері інформаційних технологій. *Нова філологія. Збірник наукових праць*. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. № 27. С. 271–276.

Вікторія Величко – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Галина Харкевич**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Семантичні та номінативні особливості антропонімів в англійській мові

Дослідження семантичних та номінативних особливостей антропонімів в англійській мові сприяє розкриттю багатогранності значень імен, їхнього етимологічного коріння та взаємодії з

культурним середовищем, що сприяє глибшому розумінню лінгвістичних та соціокультурних аспектів мовної ідентичності.

В англійській мові існують такі види антропонімів:

1. Особові імена: John, Peter.

2. Патроніми (імена по батькові). В англійській мові традицію використання патронімів втрачено, з XVII століття патроніми стали частиною особового імені.

3. Прізвища: Brown, Gregor.

4. Родові імена (вважаються більш важливими, ніж прізвища. Коли жінка виходить заміж, вона змінює своє прізвище, а родові ім'я залишається незмінним.): Ms, O'.

5. Прізвиська, псевдоніми, імена тварин: Fiery Face (Джеймс П, мав родиму пляму на пів обличчя), Redhead – людина з рудим волоссям.

6. Криптоніми (приховувані імена), антропоніми літературних творів, героїв фольклору, міфів: Titania, Nemesis.

7. Етніми (назви націй, народів, народностей): Englishman, Londoner.

8. Техноніми (статусні імена): Ms, Mrs, Mr [3, с. 37].

Аналізуючи семантичні нюанси, виражені через антропоніми, виявляється глибока взаємодія імен із культурними, історичними та релігійними впливами, що впливає на їхнє сприйняття та роль у суспільстві. Водночас, номінативні особливості визначають форму та поширеність антропонімів, а також відображають їхні зміни у часі та в різних соціокультурних контекстах.

Розглянемо деякі аспекти семантичних та номінативних особливостей антропонімів в англійській мові.

Семантичні особливості антропонімів в англійській мові:

1. Етимологія. Багато антропонімів мають своє коріння в історичних або мовних джерелах. Наприклад, імена, що походять від староанглійських, скандинавських або латинських слів, можуть мати різні семантичні конотації.

2. Культурний вплив. Спосіб, яким ім'я сприймається у суспільстві, може змінюватися через культурний вплив. Наприклад, ім'я, яке є поширеним у літературі чи медіа, може набути особливого змісту.

3. Релігійні відтінки. Деякі імена можуть мати релігійні конотації або пов'язані зі святими, які відіграють важливу роль у християнській традиції [1].

Номінативні особливості антропонімів в англійській мові:

1. Форма та структура. Англійські імена можуть бути іншомовного походження, тому їхні форми та структури можуть відрізнятися. Наприклад, імена можуть бути германського, латинського, грецького чи романського походження.

2. Поширеність. Деякі імена можуть бути більш поширеними в певних географічних областях або серед певних соціокультурних груп.

3. Статева відмінність. Деякі антропоніми традиційно пов'язані з однією статтю, але з часом можуть ставати унісексовими або навіть змінювати своє статеve призначення.

Специфічні національномовні структурні ознаки власної назви, яких вона набула в результаті тривалого функціонування у конкретному національному етномовному середовищі, не лише свідчать на належність імені до лексичного фонду конкретної мови, а й набувають властивості вказувати на конкретне національне походження носія імені чи бодай самого імені. Ця властивість сучасних особових імен виступає достатньо підставою для зарахування їх до числа безеквівалентної лексики [2, с. 201].

Таким чином, семантичні особливості антропонімів виступають своєрідним відображенням культурного досвіду та віддзеркалюють динаміку мовного розвитку. Номінативні особливості, у свою чергу, визначають способи іменування та їх поширеність у різних групах та регіонах, а також відображають зміни у соціальних уявленнях. Зазначені особливості антропонімів допомагають не лише розширити наше лінгвістичне знання, а й глибше зрозуміти різноманітні аспекти культурної спадщини та соціальних відносин.

Література:

1. Бардіна Н. В. Англійські антропоніми в психолінгвістичному епістемологічному просторі. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2016. Вип. 7. С. 13–18.

2. Белей Л. Природа особових імен та їх відтворення засобами чужої мови. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2016. Вип. 21. С. 198–202.

3. Бойван О. С., Ковтун О. В. Антропоніми та їх ключові характеристики у книгах Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І.*

Євгенія Вознюк – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Англомовні запозичення у галузі інформаційної безпеки

Використання іншомовних термінів у сфері інформаційної безпеки в українській мові є досить поширеним, оскільки деякі терміни мають точні визначення і все частіше вживаються у дискурсі міжнародних відносин й офіційних документах. Це допомагає забезпечити уніфікацію термінології і розуміння понять фахівцями глобального співтовариства з інформаційної безпеки.

Проаналізувавши словник термінів, укладений NICCS, наведемо приклади англомовних термінів галузі кібербезпеки, що активно вживають українські фахівці в галузі інформаційної безпеки:

- *authentication* (аутентифікація) – процес підтвердження ідентичності користувача або системи перед наданням доступу до ресурсів;
- *cyberattack* (кібератака) – спроба зламу або атака на інформаційну систему чи мережу з метою нанесення шкоди, отримання доступу або крадіжки даних;
- *cybercrime* (кіберзлочинність) – злочинність, яка вчиняється із використанням комп'ютерних систем або мереж;
- *cybersecurity* (кібербезпека) – захист інформаційних систем від кіберзагроз та забезпечення їхньої цілісності, доступності та конфіденційності;
- *DDoS Attack* (ДДОС-атака) – атака, яка полягає у перенавантаженні веб-сервера шляхом надсилання великої кількості запитів, що призводить до відмови у обслуговуванні;
- *encryption* (енскрипція) – процес перетворення інформації у незрозумілу форму з метою захисту конфіденційності даних під час передачі чи зберігання;
- *exploit* (експлойт) – програмний код або техніка, що використовується для використання вразливостей у програмному

забезпеченні або системах із метою отримання незаконного доступу або виконання шкідливого коду;

- *firewall* (файервол) – система захисту мережі, яка контролює та фільтрує трафік, що проходить через неї, з метою захисту від несанкціонованого доступу та зловмисних атак;

- *hacker* (хакер) – особа, яка використовує свої технічні навички для незаконного доступу до комп'ютерних систем;

- *incident* (інцидент) – непередбачувана подія або подія, що відбувається, яка може вплинути на безпеку інформації або роботу інформаційних систем і т.д.

- *malware* (малвар) – загальна назва для шкідливих програм, таких як віруси, черви, троянські коні, шпигунське програмне забезпечення тощо;

- *patch* (патч) – оновлення програмного забезпечення, яке видається розробником для виправлення виявлених вразливостей та забезпечення безпеки систем;

- *phishing* (фішинг) – спроба шахрайства, яка полягає в обмані користувачів для отримання їхніх конфіденційних даних, таких як паролі або номери кредитних карток;

- *virus* (вірус) – шкідлива програма, яка розповсюджується шляхом інфікування інших файлів або програм;

- *zero-day* (*zero-day*) – вразливість або експлойт, які відомі зловмисникам, але не мають відповідного патча або захисного механізму [1].

Англомовні запозичення в галузі інформаційної (кібер) безпеки досить поширені, оскільки багато технічних термінів і концепцій у цій сфері першоджерело мають англійською мовою: *інсталювати, чекнути, фейк, дінфейк, Інтернет-мем, наратив, дезінформація, гейткіпінг, iWar, інтервенція, проксі-війна, спіндокторінг* тощо.

Використання англомовних запозичень у галузі інформаційної безпеки є зручним та допомагає забезпечити єдність термінології між фахівцями на міжнародному рівні. Однак важливо також сприяти розвитку української термінології та використовувати українські варіанти термінів там, де це можливо, щоб уникати перевантаження української мови іншомовними термінами.

Література:

1. Explore Terms: A Glossary of Common Cybersecurity Words and Phrases. URL: <https://niccs.cisa.gov/cybersecurity-career-resources/vocabulary> (дата звернення 09.01.2024).

Світлана Климко – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Галина Харкевич**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Роль невербальної комунікації у виступах політичних діячів

Невербальна комунікація – це форма спілкування із залученням мови тіла, виразів обличчя та інших невербальних сигналів для передачі змісту висловлювання. У політичних промовах невербальну комунікацію використовують, щоб посилити повідомлення, налагодити взаєморозуміння з аудиторією та створити бажаний образ.

Жести є особливо важливою формою невербальної комунікації. Розглянемо типові жести, які використовуються в політичних промовах:

1. Контакт очима. Вважається, що очі є “центром невербальної системи”, а прямий контакт очей сприймається як сигнал щирості, чесності та впевненості. Публічні особи, які дивляться своїм співрозмовникам прямо в очі, є більш переконливими. Уникання зорового контакту, з іншого боку, часто демонструє негативні почуття та емоції.

2. Вираз обличчя. Обличчя є найважливішим каналом, через який ми можемо виражати свої почуття, емоції та переконання. Вираз обличчя є одним з найвпливовіших проявів політичних кандидатів, оскільки камери інтенсивно фокусуються на обличчі, що робить його важливим джерелом інформації.

3. Жести руками. Жести, що виконуються руками, є найдавнішою формою невербальної комунікації [2].

Використання невербальної комунікації в політичних промовах може бути ефективним з кількох причин. По-перше, невербальне

спілкування може допомогти посилити повідомлення мовця. Наприклад, оратор може використовувати вказівний жест, щоб підкреслити ключову думку, або вираз обличчя, щоб передати емоцію. По-друге, невербальне спілкування може допомогти налагодити взаєморозуміння з аудиторією. Наприклад, оратор може використовувати жест руки, щоб встановити зв'язок із аудиторією, або вираз обличчя, щоб передати співчуття. По-третє, невербальне спілкування може допомогти створити бажаний образ. Наприклад, оратор може використовувати впевнену позу, щоб створити образ сили, або розслаблену позу, щоб створити образ доступності.

Звичайно, використання невербальної комунікації в політичних промовах також може бути недоцільним. Наприклад, оратор, який використовує забагато жестів або використовує жести, які не відповідають нагоді, може виглядати непрофесійним або навіть не заслуговує довіри. Для політичних спікерів важливо використовувати невербальну комунікацію ефективно та помірковано [2].

Наведемо приклади використання невербальної комунікації в публічних виступах політичних діячів:

- У своєму вступному виступі на посаду президента США Барак Обама використав жест відкритості, щоб створити враження довіри та прихильності до народу. Він стояв прямо, розслаблено розставивши ноги, і дивився в очі аудиторії. Його руки були розслаблені і розташовані на рівні грудей.

- У своїй промові про стан союзу 2017 року президент США Дональд Трамп використав жест сили та впевненості, щоб створити враження компетентності та авторитету. Він стояв прямо, розставивши ноги, і дивився в очі аудиторії. Його руки були зімкнуті на рівні грудей.

- У своєму виступі на з'їзді Демократичної партії 2020 року кандидат у президенти США Джо Байден використав жест радості, щоб створити враження ентузіазму та оптимізму. Він широко посміхався, дивився в очі аудиторії, і його руки були розслаблені і розташовані на рівні грудей [1].

Отже, невербальна комунікація є важливим елементом публічних виступів політичних діячів. Вона може бути використана для посилення вербальної комунікації, вираження емоцій, створення позитивного враження або, навпаки, для відлякування аудиторії.

Література:

1. Rominiecka M. Non-Verbal Cues in Politics : an Analysis of Gestural Signals Sent by American and European Politicians. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjy3bm4uvGDAxWzR_EDHbhaBHEQFnoECBQQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.degruyter.com%2Fdocument%2Fdoi%2F10.2478%2Fv10010-008-0012-0%2Fpdf&usg=AOvVaw0qAROV5Omt_PwWbTg8lxH7&opi=89978449 (Last accessed: 16.01.2024).

2. Knapp M. L., Wiemann J. M., Daly J. A. (1978). Nonverbal communication : Issues and Appraisal. Human **Communication** Research. URL: https://www.researchgate.net/publication/286657978_Nonverbal_communication_skills (Last accessed: 17.01.2024).

Анна Кулик, Марія Матвійчук – бакалаври факультету української філології і журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Олена Круглій, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Лексичні види фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові

На сучасному етапі розвитку науки складно уявити систему лінгвістики без розгляду фразеології. Фразеологізмами користуються не лише для змалювання світу, а й для його тлумачення. Англійська мова дуже багата на ідіоматичні фрази, тому важко обійтись без їх використання під час процесу комунікації. Носії мови можуть навіть не помічати, що використовують фразеологічні одиниці, адже більшість з них настільки вкоренилися в загальноповсякденну лексику, що стали невід'ємною її частиною.

Фразеологізм – засіб відображення світу, вираження історичних міфологічних подій, релігійно-етичних уявлень окремих людей різних часів поколінь. Людський елемент грає важливу роль у

формуванні ідіом, оскільки багато ідіом стосуються різних сфер особистості та її діяльності. На відміну від інших мовних одиниць, фразеологізми покликані передати оцінне ставлення до різних явищ навколишнього світу, не зафіксувати досвід знайомства з ними, а зробити нашу мову більш виразною [1].

Ознайомимось з класифікацією фразеологічних одиниць за значенням, які використовуються у різних сферах людської діяльності:

1. *Фінанси*: *to make a go of a business* – збудувати свій бізнес; *to go bust* – бути нездатним оплатити борги; *to bite the bullet* – приймати неприємне рішення або зробити неприємну фінансову жертву для досягнення мети; *to make ends meet* – витратити гроші так, щоб вистачало на основні потреби.

2. *Здоров'я*: *to feel washed out* – бути втомленим та блідим; *to go on the sick* – йти на лікарняний; *to feel on the top of the world* – почуватись дуже добре; *to be under the weather* – бути хворим або не почуватися добре.

3. *Свята та подорожі*: *to sleep in the open* – спати не у приміщенні; *to break the ice* – розривати напруженість або створювати розмову в незнайомій або неформальній ситуації; *to hit the road* – розпочати подорож або вибратися на шлях.

4. *Робота*: *a white-collar worker* – офісний працівник; *a blue-collar worker* – робітник на заводі; *to call the shots* – приймати важливі рішення або мати контроль над ситуацією; *to go the extra mile* – докладати додаткові зусилля або робити більше, ніж очікується.

5. *Приготування їжі*: *to spill the beans* – розкрити секрет або розповісти щось, що мало бути збережено в таємниці; *a piece of cake* – щось дуже просте або легке; *in a pickle* – перебувати в скрутній ситуації або мати проблему; *to bring home the bacon* – забезпечувати сім'ю або заробляти гроші.

Фразеологізми складаються як мінімум з двох слів, де одне слово буде повнозначним, основним, а інші – допоміжними. У багатьох сталих виразах головним словом виступають частини тіла, назви тварин, кольорів, назви їжі та напоїв, час, емоції, назви живої і неживої природи. Наприклад:

1. *Частини тіла*: *to cost an arm and a leg* – бути дуже дорогим; *to keep an eye on* – стежити або наглядати за кимось або чимось; *head over heels* – бути дуже закоханим або захопленим чимось; *to put your finger on* – розуміти або знайти точну причину чогось;

2. *Назви тварин*: *hold your horses* – не поспішати; *like a fish out of water* – відчуватися дуже незручно в певній ситуації; *as busy as a bee* – дуже зайнятий або працюючий; *lion's share* – найбільша або найбільш важлива частина чогось;

3. *Кольори*: *green with envy* – дуже заздрити або ревнувати; *to caught red-handed* – бути спійманим під час скоєння злочину; *to be out of the blue* – ставатися несподівано або без попередження; *a black sheep* – особа, яка відрізняється від решти родини або групи, часто негативно;

4. *Фрукти*: *to compare apples and oranges* – порівнювати щось, що взагалі не повинно піддаватися порівнянню; *the apple of an eye* – так кажуть про хорошу людину або для вираження великої любові чи дуже цінної речі; *slip on a banana peel* – випадково або неочікувано попасти у неприємну ситуацію; *banana skin* – перешкода або неприємна ситуація, яка може призвести до незручностей або проблем; *the cherry on top* – додаткова винагорода за досягнення;

5. *Час*: *against the clock* – працювати швидко або поспішати, маючи обмежений час; *in the nick of time* – прибути або виконати щось без затримок, вчасно; *once in a blue moon* – дуже рідко;

6. *Емоції*: *to burst into tears* – розплакатись; *to jump for joy* – виражати надзвичайну радість або задоволення; *on cloud nine* – бути дуже щасливим [2].

Досліджуючи види фразеологізмів, можна дійти висновку, що фразеологічні одиниці є важливим елементом англійської мови та культури, а вивчення їх значення є необхідним для розуміння англійської мови в цілому. Вживання фразеологізмів в англійській мові допомагає виразити свої почуття точніше та ефективніше передати свої думки співрозмовнику. Крім того, такі вирази надають мовленню більшої експресивності та глибини, що є важливим для розвитку мовленнєвого мистецтва у будь-якій мові.

Література:

1. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2016. Вип. 20(2). С. 29-32.

2. Лященко О. А. Функції фразеологізмів в англійській мові в політичному диспуті. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 163-166.

Олександр Маркевич – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Галина Харкевич**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Різновиди сленгу в англійській мові

Сленг – це різновид мови, що складається зі слів і фраз, які вважаються неформальними і частіше вживаються в усному мовленні, ніж на письмі. Сленг використовується для вираження певної емоції або ставлення і може сильно відрізнятися залежно від регіону, соціальної групи або вікової групи, яка його використовує.

В англійській мові існує багато різних типів сленгу, і їх можна класифікувати по-різному. Наприклад, деякі сленгові слова характерні для певних регіонів, наприклад, “y'all” на півдні США, тоді як інші є більш універсальними, наприклад, “cool” [3].

Сленгові назви традиційно походять від груп, які їх використовують. Наприклад:

1. Абревіатура – це скорочення або додавання двох чи більше слів, які в результаті набувають короткої форми. Абревіатури також відносяться до сленгу і активно використовуються у повідомленнях з метою економії часу. Найпоширеніші та найпопулярніші абревіатури в усьому світі: LOL – голосно сміятися; BTW – до речі; ZZZ – спить; BFF – найкращі друзі назавжди; YOLO – Ти живеш тільки раз; DM – вхідне повідомлення; Collab – співпраця. Існують також найпростіші абревіатури, де одна буква або цифра є словом: 2 – too; U – you; Y – why.

2. Молодіжний сленг – один з найактуальніших видів сленгу. Молодіжний сленг використовується виключно серед молоді, найчастіше серед підлітків, тобто вікової категорії від 12 до 25 років. Молодіжний сленг постійно змінюється і розвивається. Цей вид сленгу є повною протилежністю офіційно-діловому стилю мовлення, а також відрізняється від інших видів сленгу своєю емоційною експресивністю, грубістю і прямолінійністю. Крім того, серед цього виду сленгу існує багато поділів, тобто існують певні слова, які характерні для різних соціальних груп, культурних течій та вікових

категорій. Так, можна виділити шкільний та студентський сленг, сленг геймерів [1].

Шкільний сленг – це слова, пов’язані зі шкільними предметами, вчителями, класами, домашніми завданнями і шкільними друзями. Наприклад: “zero cool” – круто! супер; “homey, homers” – домашнє завдання; “bear” – шкільний вчитель; “chicken” – боягуз. Студентський сленг використовують і розуміють студенти університетів та коледжів. На відміну від шкільного сленгу, студентський відрізняється тим, що сленг тут затримується на довгі роки. Усередині студентського сленгу також існує поділ, тобто це використання сленгу на певному факультеті та спеціальності. Наприклад: “nore” - ні; “fab” – казковий; “faffing” – марнувати час.

Найпопулярнішою формою дозвілля для молоді зараз є відеоігри. За останні роки з розвитком відеоігор з’явився унікальний ігровий сленг. Ігровий сленг відрізняється стислістю, точністю, емоційністю і, найголовніше, має на меті передати, наприклад, великий обсяг інформації за допомогою пари сленгових фраз, що допомагає гравцям в ігровому процесі. Існує також два види геймерського сленгу, це усний і письмовий сленг, усний використовується під час онлайн ігор при спілкуванні з іншими гравцями, письмовий сленг використовується в чатах, сленг дуже короткий, найчастіше це аббревіатури. Наприклад: N00b – новачок; “cheater” – від слова “to cheat”, обманювати. Гравці, які використовують зламані ігри, використовують обманні прийоми під час гри, наприклад, стріляють не цілячись, мати необмежений запас грошей у грі – все це відноситься до читерів [2].

3. Професійний сленг – це сукупність лексики, яка використовується у певній професії, його вживають не тільки під час обговорення роботи, конференцій, нарад, а й у звичайній розмовній мові. Причиною появи професійного сленгу стало спрощення спілкування на роботі. Професійний сленг, як і студентський, може відрізнитися залежно від того, в якій сфері чи компанії ви працюєте. Наприклад, сленг ІТ-спеціалістів. Терміни з цієї сфери стали популярними та увійшли в повсякденну мову. Наприклад: “circle the drain” – бути близьким до смерті; “frequent flyer” – пацієнт, який проводить багато часу в лікарні, часто госпіталізується; “slasher” – хірург; “mung” – внести зміни у файл; MISPER – зникла безвісти людина; “house mouse” – співробітник правоохоронних органів, що займається діловодством. Найпоширеніший професійний сленг, який

працівники використовують для неформального спілкування: IDK – не знаю; BRB – зараз повернуся; EOD – кінець дня; posh – короткий ланч.

Отже, сленг складається з нових слів і нових або розширених значень. Сленг відрізняється від літературної мови тим, що сленг – це скорочена форма слова, і при перекладі його, як правило, скорочують і так само швидко вимовляють. У всіх мовах є сленг, але перекладається він по-різному, а слова, що не є сленгом, мають зовсім інший переклад.

Література:

1. Galperin I. R. About the Term Slang. *Questions of Linguistics*. URL: <http://www.e-lingvo.net/files/unfo/30/2/65> (Last accessed: 21.01.2024).

2. Gaming Slang that Changes the English Language. URL: <https://habr.com/ru/companies/englishdom/articles/588627/> (Last accessed: 21/01/2024).

3. Examples of Slang Words From the Past and Today. URL: <https://www.yourdictionary.com/articles/slang-words-examples-meanings> (Last accessed: 22.01.2024).

Ангеліна Наумюк, Дарина Злотко –
бакалаври факультету міжнародних
відносин Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Майя Жулінська,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземних мов та перекладу
ВНУЛесі Українки

Англійські неологізми у сфері екології

У постійно змінному ландшафті екологічної дискусії виникнення неологізмів відіграє важливу роль у формулюванні нових концепцій та розв'язанні екологічних проблем. Неологізми у сфері екології становлять собою нові терміни та вирази, що виникають внаслідок постійного розвитку сучасних екологічних технологій та наукових досліджень. Ці лексичні нововведення визначають та описують нові явища, концепції та технології, що виникають у

зв'язку з розширенням нашого розуміння та впливу на природне середовище.

Неологізми, або новоутворені слова, в галузі екології часто відображають динаміку екологічних питань та потребу у точній термінології для опису нових явищ. Це лінгвістичні нововведення не лише охоплюють швидкі зміни в екологічній науці, але й поліпшують комунікацію складних екологічних концепцій. Важливо враховувати, що екологічний лексикон становить специфічну лексико-семантичну підсистему мови. Ця система також охоплює периферійні термінологічні одиниці та суміжну термінологію, яка може бути поліфункціональною. Серед неї можна виділити лексико-фразеологічні одиниці з інших терміносфер, таких як економічна чи політична, а також шар нетермінологічної (загальноживаної) лексики, яка обслуговує екологічний рух та пов'язані з ним процеси збереження природи та суспільства [1].

Однією з труднощів у проведенні аналізу неологізмів є завдання їх класифікації. Критерій “новизни” є суб'єктивним та відносним, оскільки залежить від різних факторів, таких як рівень освіти, мовний досвід, наявність професійного словника або діалектів. У цьому контексті можна виділити кілька типів новоутворень за лінгвальними критеріями [2].

1) “Повні” неологізми, тобто нові як за формою, так і за змістом. Один із таких нових термінів, *biosequestration*, визначає “процес використання природних екосистем для затримки та накопичення діоксиду вуглецю”. У сучасному лінгвістичному контексті цей термін є ключовим, оскільки він надає точний і конкретний опис інноваційних стратегій у боротьбі зі змінами клімату. *Biosequestration* виражає ідею використання живих систем, таких як ліси та водні екосистеми, для абсорбції та утримання вуглецю. Це важливий елемент в інструментарії для боротьби з глобальним потеплінням.

2) Одиниці, нові за формою, які можуть включати аббревіатурні утворення та інновації, утворені еліптичним скороченням. Однією із сучасних аббревіатур є *LED (Light Emitting Diode)* – *світлодіод*. Світлодіоди стали популярними як енергоефективні джерела світла, використовувані в різних галузях, від побутового освітлення до електроніки.

Ще однією інновацією є термін *eco-friendly* – *екологічно чистий, відповідний для довкілля*. Цей термін застосовується до товарів,

послуг, технологій та інших аспектів, які не завдають шкоди навколишньому середовищу.

Абревіатурні утворення та інновації, утворені еліптичним скороченням, стають не лише скороченням слів, але й новими поняттями, які відображають сучасні тенденції у розвитку технологій та екології. Ці терміни є не лише мовними одиницями, а й важливими компонентами сучасного мовлення, відображаючи зміни у способі сприйняття та використанні технологій, спрямованих на збереження навколишнього середовища.

3) Одиниці, нові за змістом, тобто семантичні новоутворення. Одним з прикладів є *anthropoceneomics*, відображає нові реалії сучасної епохи. Цей термін виник з об'єднання слів *anthropocene* (епоха, в яку вважають, що потрапили завдяки інтенсивній людській діяльності) та *economic* (економіка). Він позначає міждисциплінарне вивчення та аналіз впливу людської діяльності на геологічні та екологічні системи планети. Наступним прикладом є *ecological modernization* (екологічна модернізація), ключовий напрямок стратегічних змін у контексті впровадження нових технологій та інновацій з метою зменшення негативного впливу на природне середовище. Це поняття є своєрідною відповіддю на сучасні екологічні виклики та визначає шляхи досягнення сталого розвитку в умовах індустріалізації та технологічного прогресу.

Використання неологізмів в екологічній дискусії – це не лише лінгвістичний тренд, але й відображення змін у сучасній екологічній науці та термінології. Новоутворені терміни допомагають у більш точному та прецизійному вираженні складних екологічних концепцій, сприяючи спільному розумінню серед вчених, політиків та громадськості. Таким чином, неологізми служать лінгвістичними інструментами, які втілюють інноваційний та адаптивний дух, необхідний для вирішення складних екологічних викликів сучасності [3].

У процесі утворення та еволюції нового екологічного слова визначають декілька етапів. У первинному найменуванні об'єкта бере участь певний індивідуум. Після своєї появи нова лексична одиниця проходить стадії сприйняття суспільством, тобто “соціалізації”, переважно через посередництво викладачів та журналістів. Сприйняттю нового слова масами сприяє поява нового слова у засобах масової інформації, тобто мовна закріпленість, або “лексикалізація”.

У результаті соціалізації та лексикалізації нова мовна одиниця адекватно сприймається та вживається носіями мови. Ознаками входження неологізмів у мову слід уважати їх “рекурентність”, здатність відтворення поза межами первісного контексту, участь у семантичних та словотворчих процесах. Одним із факторів входження нового слова у мову вважають його прийнятність, загальноживаність, що відтворюється у такому критерії закріпленості слова, як лексикографічний, тобто наявність неологізму в словниках [4].

Показниками повного входження інновацій у мову є участь неологізмів у дериваційних, семантичних та фразотворчих процесах. Це означає, що на їхній основі створюються елементи словотвірної та лексико-семантичної фразотвірної парадигми. Наприклад: *green* (зелений), *greenism* (зелений рух або філософія, спрямована на збереження природи та стійкий розвиток), *greenery* (зелені насадження чи рослинність, яка оточує природне середовище), *green movement* (зелений рух, організація або ініціатива, які спрямовані на розв’язання екологічних проблем та підтримку сталого розвитку) [5].

Ще один приклад *ecoinitiative* (новий проєкт або програма, спрямовані на вирішення екологічних проблем), слово, на основі якого можна утворити нові слова та вирази: *ecoinitiativeness* – характеристика проєктів чи програм, спрямованих на покращення екологічної ситуації; *ecoinitiative movement* – об’єднання осіб чи організацій, що активно долучаються до реалізації екологічних ініціатив; *ecoinitiative strategy* – план дій, спрямований на впровадження та розвиток екологічних ініціатив.

Важливо враховувати, що входження чи невходження неологізму до основного лексичного фонду мови залежить також від особливостей моделі, за якою він побудований.

Отже, екологічна термінологія в англійській мові зазнає постійних змін і розширення, що відображає актуальні проблеми та трансформації у сфері екології. Новоутворення, або неологізми, в цьому контексті відіграють ключову роль у вираженні нових концепцій, технологій та підходів до сталого використання ресурсів та збереження навколишнього середовища. Неологізми вражають не лише новизною в термінологічному використанні, але й свідчать про визнання та активне впровадження нових підходів до екологічних питань. Спостереження за їхнім розвитком дозволяє визначити тенденції в галузі екології та розуміти, як сучасне суспільство реагує

на виклики природи та ресурсного використання. Збільшення кількості слів і фраз, пов'язаних з екологією, свідчить про ріст інтересу до цієї області як потенційного джерела поповнення лексичного запасу. Це явище вимагає детального наукового вивчення в межах сучасних поглядів на природу та функції нового лексичного матеріалу.

Література:

1. Розмариця І.О. Лінгвокогнітивні особливості комунікації у сфері екології: Дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2004. 196 с.

2. Білюк А. С. Особливості неологізмів англійської мови сфери екології, способи та прийоми їх перекладу : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 035 “Філологія” / наук. керівник Ю. А. Зацний. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 55 с.

3. Драбов Н. До питання перекладу англійських неологізмів. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 13. Дрогобич : Видавничий дім “Гельветика”, 2015. С. 176-181.

4. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові. Київ : Мова і культура, 2014. 353 с.

5. Сакал Т. М. Історико-ономасіологічне та когнітивне дослідження префіксальних неологізмів у англійській мові: Дисс... канд. філол. наук: 10.02.04 / Ужгородський національний університет. Ужгород., 2004. 220 с.

Тетяна Омельчук – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – **Олена Круглій**, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Особливості неологізмів, утворених через пандемію COVID-19

Неологізми – це не просто слова, а свідчення динамічного розвитку мови, її здатності адаптуватися до нових реалій. Постійні зміни в житті суспільства, стрімкий прогрес науки та техніки,

еволюція соціальних і політичних інститутів. Усе це генерує потребу в нових словах, які б адекватно описували нові явища та реалії. Англійська та українська мови, як і багато інших, не стоять осторонь цих процесів. Поява нових лексичних одиниць – це не лише мовне явище, а й відображення глибинних суспільних трансформацій.

Дослідження новоутворених слів, що з'явилися під час пандемії коронавірусу, є важливим для розуміння нових концепцій, медичних термінів і норм поведінки під час карантину та нових викликів. Важливим є визначення найефективнішого методу перекладу неологізмів.

Пандемія COVID-19, що охопила світ у 2020 році, не лише суттєво вплинула на наше життя, але й спричинила появу нових слів та виразів, які описують нові явища та реалії. Ці неологізми ставлять перед перекладачами нові виклики, адже їх потрібно не лише точно перекласти, але й зберегти їхнє значення та контекст.

Медичні терміни *doomscrolling* та *zoombombing* стали не лише медичними термінами, але й часто використовуються в повсякденному мовленні. Такі терміни ми перекладаємо методом калькування. Цей метод передбачає буквальний переклад кожного компонента неологізму. Багато нових слів та виразів пов'язані з медичним дискурсом, де зустрічаємо терміни, такі як *social distancing* та *social isolation*. Переклад цих термінів на українську мову вимагає уважності й адаптації до медичного контексту, оскільки просте калькування як *соціальна дистанція* і *соціальна ізоляція* може не передати повністю суті та емоційного навантаження оригіналу.

Важливо зазначити, що використання нових аббревіатур, утворених під час пандемії COVID-19, їх вивчення і розуміння допомагають адаптуватися до нових реалій та краще зрозуміти інформацію, пов'язану з пандемією. Наприклад, *VAX* – *Vaccination* (ЩЕП – Щеплення), *WFH* – *Work From Home* (РДЗ – Робота з Дому), *PRE* – *Personal Protection Equipment* (ЗІЗ – засоби індивідуального захисту).

Через труднощі в організації традиційного навчання у класах освітній сектор багатьох країн використовує технології: поняття електронного навчання (*e-learning*). Загальноновживаним стає змішане навчання (*blended learning*), яке об'єднує онлайн й офлайн навчання.

Неможливість активного відпочинку на вулиці, тривога від постійного потоку негативних новин та нова звичка вживати їжу для заспокоєння турбот створили проблему надмірної ваги, яку

визначають терміни *coronaspeak*, *covid-kilos*, *COVID-8/COVID-10*, а також вираз *fattening the curve*.

Розглянемо нову термінологічну групу, до складу якої входить морфема COVID. По-перше, назва COVID-19 є аббревіатурою від COronaVirus Disease-2019. Існує декілька слів із таким самим першим компонентом: *covidinfo* (covid + information) – інформація щодо поширення пандемії; *covidivorce* (covid + divorce) – розлучення, через тривале знаходження під одним дахом, через пандемію; *covidient* (covid + obedient) – людина, яка потребує безпеки; *covidiosity* (covid + curiosity) – інтерес до новин про пандемію; *covidvideoparty* (covid + party), що означає вечірка онлайн. У всіх наведених вище прикладах перший елемент не опускається, оскільки він є семантично центральним для неологізму.

Схожим чином утворилися слова із елементом *corona*. Наприклад: *coronacoma* (coronavirus + coma) – наслідки пандемії; *coronaphobia* – страх захворіти коронавірусом, *coronacut* (coronavirus + cut) – зачіска в умовах зачинених перукарень, *coronacation* (coronavirus + vacation) – перебування в самоізоляції через епідемію коронавірусу, *coronortunity* (coronavirus + opportunity) – можливість створена пандемією зайнятися будинком, відіспатися або зробити щось, на що зазвичай часу не вистачає, *coronageddon* (coronavirus + Armageddon) – кінець світу через пандемію.

Таким чином, вивчення неологізмів, утворених внаслідок пандемії COVID-19, є важливою галуззю мовознавства та вимагає поєднання лінгвістичних і культурологічних підходів для повноцінного розуміння та адекватного перекладу нових явищ і термінів. Після ретельного аналізу новоутворених слів та словосполучень, пов'язаних з пандемією, вдалося встановити, що метод телескопії є найефективнішим способом їх перекладу.

Література:

1. Thorne T. CORONASPEAK – the language of Covid-19 goes viral. Language and innovation. 2020. URL: <https://language-and-innovation.com/2020/04/15/coronaspeak-part-2-the-language-of-covid-19-goes-viral> (дата звернення 16.02.2024).
2. Бондаренко О. М. Аналіз морфологічних неологізмів англійської мови, створених у зв'язку з пандемією COVID-19. 2020. URL: <http://www.novafilohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/380/359> (дата звернення 16.02.2024).

3. Неологізми англійської мови, що виникли внаслідок світової пандемії COVID-19 : особливості творення та функціонування . 2023. URL: <https://naurok.com.ua/naukova-robotana-temu-neologizmi-angliysko-movi-scho-vinikli-vnaslidok-svitovo-pandemi-covid-19-osoblivosti-tvorennya-ta-funkcionuvannya-374425.html> (дата звернення 16.02.2024).

Вікторія Остаповець – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Оксана Черняк**, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Англіцизми в українській мові: засмічення мови чи крайня необхідність

Мета: дослідити вплив англіцизмів на українську мову, визначити тенденції обсягу використання англійських слів у різних сферах українського суспільства і життя, проаналізувати можливі загрози для мовної ідентичності, спричинені використанням англіцизмів.

Українська мова, як і багато інших, стикається з впливом англійської лексики. Кількість англіцизмів у складі української лексики сьогодні стрімко зростає. Це обумовлено розширенням політичних, економічних та культурних зв'язків України з англomовними країнами.

Питання використання англіцизмів українській мові є обговорюваним і викликає різні точки зору. Варто розглянути найпопулярніші сфери використання англіцизмів у суспільстві.

Найчастіше англійські слова українці використовують задля ефективною комунікації, наприклад, такі слова, як “*booking*” (бронювання), “*square*” (сквер), “*service*” (сервіс), “*parking*” (паркінг), “*fan club*” (фан-клуб), “*humor*” (гумор), “*service*” (сервіс), “*fast food*” (фастфуд) та “*all inclusive*” (все включено) [4].

Слова такого характеру можна вважати, найрозповсюдженішими англіцизмами в українській мові, адже саме

їх українці вживають майже кожного дня. Наприклад, такі сфери, як науково-технічна та інформаційно-технологічна, де іноді складно уникнути використання англійських термінів, оскільки багато нових понять та технологій формуються в англійськомовних середовищах., запозичення з англійської мови є просто необхідним, оскільки нові технології поширюються по всьому світу. Слова: “*email*” (імейл), “*chat*” (чат) та “*IT*” (інформаційні технології), “*web page*” (веб-сторінка), “*video player*” (відеоплеєр), “*computer*” (комп’ютер), “*online*” (онлайн) стали невід’ємною частиною нашого мовлення [1, с. 5].

Запозичення слів з інших мов може збагатити мову, внести нові поняття та технології. Однак важливо зберігати баланс і не допускати засмічення мови або втрати важливих культурних та ідентичних відмінностей. Незважаючи на певний прогрес, питання мови може викликати екстремальні реакції в українському суспільстві. Важливо зберігати баланс між розвитком української мови та повагою до інших мовних спільнот. За можливості краще використовувати відповідники українською мовою, адже не завжди англіцизми є обґрунтованими та вдалі для контексту [3, с. 3].

У деяких випадках використання англіцизмів є ефективним для точного та зрозумілого спілкування, особливо у професійних чи наукових сферах, де англійські слова особливо потрібні.

Дослідники вважають, що використання англіцизмів може призвести до втрати мовної ідентичності та різкого скорочення різноманіття українських слів, це загроза для культурного спадку, яка водночас сприяє утворенню більшої кількості нових словосполучень [2, с. 165].

Вплив запозичень з англійської мови на сучасну українську мову є результатом глобалізації та міжнародної взаємодії. Це явище відображає постійні зміни та адаптацію мови до нових реалій.

Отже, англіцизми вже стали частиною нашого спілкування. Незважаючи, на поширення англійської мови, важливо враховувати контекст, аудиторію та мету спілкування, зберігаючи при цьому багатство української мови. Збереження балансу між використанням англіцизмів та збереженням унікальних рис української мови є важливим для забезпечення її розвитку та збереження як національного культурного скарбу.

Література:

1. Англiцизми в українській мові. URL: <http://surl.li/qrlsk> (дата звернення 19.02.2024).
2. Заремблюк Ю. Англiцизми в українській мові. URL: [59.pdf \(udpu.edu.ua\)](59.pdf(udpu.edu.ua)) (дата звернення 16.02.2024).
3. Писаренко М.О., Полiщук П.О. Сфери проникнення англiцизмів в українську мову. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27768/7869.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення 16.02.2024).
4. Wilding British Council. URL: [Англiцизми в українській мові | British Council Україна](#) (дата звернення 16.02.2024)

Олександр Панас – бакалавр географічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – **Олена Круглій**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Проблеми перекладу англійських топонімів українською мовою

Багато перекладачів, редакторів і науковців стикаються з проблемами при перекладі власних назв. Це пов'язано з тим, що недостатнє знання культури, історії та політичного життя може призвести до неадекватних перекладів, які, в свою чергу, можуть бути неправильно розпізнані або нерозпізнані взагалі. Власні назви класифікують наступним чином: антропоніми – імена людей; топоніми – географічні назви [3]. У нашому дослідженні об'єктом є саме топоніми. Цей вид власних назв є дуже популярним та проблематичним серед перекладачів. Слова, словосполучення, які не мають ні повних, ні часткових відповідностей у словнику іншої мови утворюють безеквівалентну лексику цієї мови, яку можна умовно розподілити на дві групи:

1) власні імена (особові імена, географічні назви, назви установ, організацій, газет тощо);

2) слова-реалії – словникові одиниці, які означають предмети, поняття та ситуації, що не існують у практиці іншомовного соціального колективу.

Наразі абсолютно точних правил перекладу англійських власних назв на українську мову та навпаки не встановлено. І це зрозуміло, адже повних еквівалентів на орфографічному, а тим більше на фонологічному рівні майже не буває, тому що звуки того самого класу навіть у близькоспоріднених мовах досить різняться між собою. Внаслідок цього еквівалентних трансформів на рівні звукового відтворення всіх українських власних та інших назв англійською мовою і навпаки бути не може.

Термін «безеквівалентна лексика», яким позначені власні назви, не означає, що ці слова взагалі неможливо перекласти. Переклад власних назв відбувається шляхом: перекладацької транслітерації та транскрибування; описового перекладу [1].

Корунець І. В. зазначає, що транскрибування та транслітерацію часто об'єднують під єдиною назвою транскодування. Розрізняють чотири види транскодування: транскрибування або транскрипція; транслітерування; змішане транскодування (переважне застосування транскрибування із елементами транслітерування); адаптивне транскодування (коли форма слова в вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу) [4].

Розглянемо кожен з перерахованих способів перекладу власних назв на прикладах.

Транслітерація передбачає передачу літер, які складають слово мови оригіналу, літерами мови перекладу. Транслітерація відрізняється від практичної транскрипції своєю простотою і можливістю введення додаткових знаків. Наприклад: Hudson – Гудзон, the Amazon – Амазонка, Chile – Чілі, Capetown – Кейптаун, Ohio – Огайо, Hull – Гуль та інші.

У деяких випадках при перекладі власних назв може одночасно використовуватися і транскрипція і транслітерація, внаслідок чого географічна назва буде фонетично передаватися як і в оригінальній мові. Це можна прослідкувати на нижче поданих прикладах: Paraguay – Парагвай, Brighton – Брайтон, Blackpool – Блекпул, New York – Нью-Йорк тощо.

У цілому більшість імен і назв передається способом транскрипції. Під транскрипцією, розуміють передачу звуків або накреслень мови системою знаків, відмінних від прийнятих у цій мові

письмових одиниць. Наприклад: Belize – Беліз, Columbia – Колумбія, Florida – Флорида, Washington – Вашингтон.

Ще одним способом перекладу є калькування. На відміну від транскрипції, калькування не завжди буває простою механічною операцією перенесення вихідної форми слова в мову перекладу; часто доводиться вдаватися до деяких трансформацій. Це стосується зміни відмінкових форм, кількості слів та їх порядку у словосполученні, морфологічного чи синтаксичного статусу слів і таке інше. Наприклад: the Aleutian Islands – Алеутські острови, Great Lakes – Великі озера, New South Wales – Новий Південний Уельс, Cape of Good Hope – мис Доброї Надії, Great Slave Lake – Велике Невільничче озеро, Cape Verde Islands – острови Зеленого Мису [2].

Назви морів, океанів, заток, архіпелагів, перешийків, проток, каналів, адміністративних територій, складних назв країн, завжди перекладаються: the Pacific/Atlantic /Indian Ocean – Тихий, Атлантичний, Індійський океан, the Grampians (Appalachians) – Грампіанські гори; the Gulf of Mexico (Salonica) – Мексиканська (Салоніканська) затока; Start of Magellan/ Gibraltar – Магеланова (Гібралтарська) протока; the Isthmus of Suez (Panama) – Суецький (Панамський) перешийок; People's Republic of Congo – Народна Республіка Конго; North Sea – Північне море, Antartic Continent – Антарктида.

Слід також пам'ятати, що певні англійські національні географічні назви мають історично встановлені варіанти: Kola Peninsula – Кольський півострів, Hindustan – півострів Індостан, Luzon – острів Лусон, Borneo – острів Борнео, Azores – Азорські острови.

Більше того, не слід забувати, що не всі географічні назви підлягають вище зазначеним способам перекладу. Є топоніми, які взагалі не мають звукових або/і письмових відповідників в українській мові, тому їх слід пам'ятати та знати. Нижче наведено приклади таких топонімів:

- країни та міста: China – Китай, Caucasus – Кавказ, Hungary – Угорщина, Switzerland – Швейцарія, Greece – Греція, Croatia – Хорватія, Montenegro – Чорногорія, Denmark – Данія, Lithuania – Литва, Sweden – Швеція, Georgia – Грузія (при перекладі цієї назви слід бути обережним, бо штат США має таку саму назву, тому потрібно слідкувати за контекстом), Turkey – Туреччина, Germany – Німеччина, Japan – Японія, Cyprus – Кіпр, Lebanon – Ліван, Munich –

Мюнхен;

- річки, озера, протоки, моря тощо: Danube – річка Дунай, Yellow River – річка Хуанхе (КНР), Aegean Sea – Егейське море, Dover, Strait of – протока Па-де-Кале, English Channel – протока Ла-Манш;

- гори: Mont Blanc – Монблан.

Таким чином, на сьогодні не існує чітких правил перекладу власних назв. У більшості випадків для перекладу топонімів використовують транскрипцію, транслітерацію та калькування. Однак існують географічні назви, які не можна перекласти жодним із цих способів, або які не мають українських звукових чи буквених еквівалентів.

Література:

1. Бондар Т. Безеквівалентна лексика: труднощі перекладу. Актуальні питання іноземної філології. 2015. С. 17–23.
2. Горпинич В. О., Антонюк Т. Р. Географічні назви в українській мові. Київ: Іван Федоров, 1999. 154 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник. Вид. 5-те, випр. Вінниця: Нова Книга, 2018. 656 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.

Анастасія Пунда, Анна Лейко – бакалаври факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – **Майя Жулінська**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Бізнес ідіоми англійською мовою

В епоху глобалізації та розвитку міжнародного співробітництва, а також в епоху нових методів спілкування, таких як електронні листи, смартфони та мобільні телефони, надзвичайно важливо та

необхідно кожному розуміти особливості ділового спілкування та ділової лексики. Перш за все тим, хто пов'язаний з міжнародною економікою, тобто експертам, менеджерам, маркетологам, економістам, юристам, перекладачам, директорам міжнародних компаній. Одне із завдань для професіоналів, які володіють англійською мовою як іноземною, полягає в тому, щоб уникати бути надто офіційним чи надто неформальним, а також уникати використання невідповідних форм мови.

Мета дослідження полягає у висвітленні комунікативних, експресивних функцій бізнес-ідіом та аналізі особливостей їх використання у діловій англійській мові, що дасть змогу застосувати їх як практичний матеріал для розвитку комунікативної компетенції студентів на заняттях з дисципліни “Бізнес-переклад” та “Бізнес-комунікації”.

Перш за все, пропонуємо ознайомитися з базовим визначенням поняття “ідіома”. Ідіома – це стійкий, властивий тільки цій мові вираз, що незалежно від значення слів у ньому передає єдине поняття і здебільшого дослівно іншими мовами не перекладається [1].

Це вираз, який можуть зрозуміти лише носії мови або люди, знайомі з мовою. Тобто це постійний вислів, який застосовний лише до певної мови та культури та не може бути перекладений буквально. Ідіоматичні вирази є частиною мовного розділу формул. Дослівний переклад цього поняття – “формула спілкування” або “зразок мовлення”. Таким чином, ми можемо сказати, що формульні мови містять незмінні, неподільні вирази, які є окремими фонетичними одиницями, а не комбінаціями кількох різних слів. Для того, щоб правильно перекласти ідіоматичний вислів, необхідно повністю відірватися від структури речення та дизайну словника, повністю зрозуміти ідею, що міститься в реченні, і висловити її найбільш доцільно в літературній формі, яка є найближчою до оригінального значення. Багато англійських ідіом засновані на аналогіях і метафорах. Щоб зрозуміти справжнє значення ідіоми, її потрібно вивчати в контексті.

Вивчення мови бізнесу сприяє комплекснішому розумінню англійської мови, оскільки міжмовна комунікація є складним багатоаспектним процесом, що передбачає одночасну взаємодію елементів різного ступеня комунікативної направленості, структурно-семантичної складності та змістовної експлікації комунікативних одиниць [2].

Проведено аналіз і систематизацію окремих дослідницьких підходів до перекладу ідіом з метою створення сприятливої бази для дослідження ідіом у діловому спілкуванні англійською мовою, а також визначення способів передачі українською мовою. Матеріалом для нашого дослідження слугує ілюстрована частина англійських тлумачних словників (“Cambridge Business English Dictionary” та “Oxford Dictionary of English Idioms”). Наведемо декілька прикладів функціонування ідіом у діловій англійській мові та запропонуємо найбільш тотожні, на нашу думку, варіанти перекладу українською мовою.

1. *Computer software is Microsoft's a cash cow.* – Програмне забезпечення – це джерело прибутку для Майкрософт.

У прикладі представлено ідіому *a cash cow*, перекладену українською мовою також описовим способом як “дійна корова”. *Cash cow* – дійна корова, надійне джерело доходу, тому так називається продукт, послуга або бізнес, які протягом тривалого періоду часу приносять потік готівки компанії, не вимагаючи при цьому великих інвестицій.

2. *The issue of part-time workers is a hot potato that we must deal with.* – Питання з робітниками, які працюють на неповну ставку, дуже делікатне, і ми повинні вирішити його.

У цьому реченні своє відображення знаходить ідіома *a hot potato*, що була перекладена описовим способом як *дуже делікатний*. Ця ідіома може мати також наступний переклад: *делікатне, спірне питання; гостре питання; делікатна тема*. Такий спосіб перекладу використано тому, що в українській мові немає подібного слова, а дослівний переклад призведе до буквального значення та неправильного розуміння ідіоми. Тому запропоновано переклад, який передбачає пояснення значення ідіоми за допомогою вільного сполучення слів. Вважаємо, що в цьому випадку відмова від збереження образної складової цілком виправдана.

3. *The restaurant business is tough – good restaurants often go broke.* – Ресторанний бізнес жорстокий – хороші ресторани часто стають банкрутами.

У наведеному прикладі ділового спілкування використано ідіому *go broke*; у зв'язку з її перекладом обрано схоже словосполучення українською – *стають банкрутами*. Значення англійської ідіоми та українського перекладацького еквівалента мають певні розбіжності, але в цілому смисл, стилістичне

забарвлення висловлювання та прагматичні функції ідіоми мовою оригіналу передаються, на нашу думку, в повному обсязі.

4. *Oleg applies to the university for several specialties because he doesn't want to put all his eggs in one basket.* – Олег подає документи в університет на кілька спеціальностей, тому що не хоче сильно ризикувати.

Ця ідіома стосується ситуації, в якій хтось приділяє всі свої ресурси, увагу чи надію певному аспекту, проєкту чи можливості, ризикуючи втратити все, якщо цей аспект виявиться невдалим.

Вираз можна використовувати в різних ситуаціях, але його основне значення полягає в попередженні про ризики, пов'язані з недостатнім розподілом ресурсів або уваги.

5. *After losing his main source of income, he had to find creative ways to make ends meet and support his family.* – Втративши основне джерело доходу, він був змушений шукати нестандартні шляхи, щоб звести кінці з кінцями й забезпечити свою сім'ю.

У бізнесі цей вислів означає здатність завершити завдання чи проєкт, використовуючи наявні доходи чи ресурси. Ця навичка вимагає ефективного управління фінансами, щоб покрити необхідні витрати, попри обмежений бюджет.

Ця ідіома також використовується, коли йдеться про те, як люди змушені долати фінансові труднощі, щоб задовольнити основні потреби.

Але в українській ви, мабуть, чули гарний відповідник – “зводити кінці з кінцями”.

6. *The fashion designer always strives to push the envelope with her avant-garde designs, blending unconventional materials and styles to create truly unique pieces.* – Дизайнерка завжди прагне вийти за рамки своїх авангардних проєктів, поєднуючи нетрадиційні матеріали та стилі, щоб створити справді унікальні речі.

Цю ідіому можна витлумачити поза межами загальноприйнятого. Вона також використовується для опису творчого та прогресивного підходу до розв'язання проблем. Тобто, коли людина прагне досягти найкращих результатів, навіть якщо це вимагає чималих зусиль і виходу із зони комфорту [3].

7. *We will not cut corners and employ inexperienced employees. We need top-ranked managers to sell our items.* – Ми не будемо економити на перевагу шкоди та наймати недосвідчених працівників. Нам потрібні висококласні менеджери, щоб продавати наші товари.

Цей вислів використовується, коли людина економить час, гроші чи енергію за рахунок якості роботи. Іноді це слово говорять, коли щось робиться дуже швидко і дешево, але в більшості випадків доречно використовувати цю ідіому, коли економія або поспіх недоречні та завдають шкоди.

Існує три версії походження цього виразу. Згідно з першою з них, ця ідіома прийшла до нас від мисливців. Так, хороші хорти та хороші мисливці ніколи не “ідуть короткими шляхами”, гонячись за зайцями. Собака повинна повторювати всі дії в грі та не може переривати хід, оскільки її завдання – витягнути з зайця енергію, а не вбити його. Можливо, мисливець не зможе точно відстежити траєкторію руху собаки, але він повинен хоча б приблизно слідувати їй. Якщо господар буде рухатися по прямій, він відверне собаку від гри в погоню. Тому вважається, що рубають кути лише бідні та недосвідчені мисливці.

За іншою версією, цей вислів походить від мандрівників. Тому, щоб скоротити довгу звивисту дорогу, люди часто “зрізають повороти” – обирають коротку пряму дорогу. Однак короткі шляхи часто досить складні: над ними є перешкоди, на подолання яких потрібен час. В результаті короткий шлях займає більше часу і зусиль, ніж довгий, тому заощаджені кошти не вигідні.

Цікава й третя версія походження цієї англійської ділової ідіоми. У “до автомобільну” епоху люди пересувалися на кінних екіпажах і ручних візках. Дороги часто звивисті, і іноколи водієві хочеться скористатися “коротким шляхом” і проїхати по прямій, щоб заощадити час. Однак робити це не рекомендується: під час інтенсивного руху при з’їзді з дороги легко перекинутися і зламати вісь або колесо [4].

Література:

1. Мельничук О. С. (1974). Словник іншомовних слів. Київ: УРЕ, 776 р.
2. Василюк І. М. (2004). Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Педагогічні науки, 7, 102–105.
3. Як розуміти корпоративний жаргон: 21 бізнес-ідіома англійською. URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/biznes-idiomy-na-angliyskom-yazyke/> (дата звернення 13.12.2023)
4. Бізнес-ідіоми. URL: <https://opentalk.org.ua/langstory/biznes-idiomu/> (дата звернення 03.12.2023)

Максим Романчук – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Галина Харкевич, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Етикетні мовні формули в англomовних дипломатичних документах

Етикетні мовні формули в дипломатичних документах – це вирази та фрази, що використовуються для забезпечення формальності, ввічливості та точності у комунікації між державами та міжнародними організаціями. Вони відіграють важливу роль у дипломатичних відносинах, де точність, протокол та повага є надзвичайно важливими.

Однією з найважливіших ознак дипломатичного мовлення вважають етикетність. За допомогою цієї риси дипломатичний підстиль характеризується загальним тоном пошани, уваги, доброзичливості до адресата, обережності, коректності й толерантності спілкування. Етикетність є особливою категорією модальної тональності дипломатичних текстів, яка відрізняє їх від інших текстів офіційно-ділового стилю, яким у певних випадках може бути притаманна категоричність, строгість, навіть деякою мірою погрозливість. Етикетність дипломатичного підстилю виражається насамперед через спеціальні етикетні мовні формули. Скажімо, у таких видах дипломатичного листування, як особиста або підписна нота, лист, особисте послання, телеграма, важливу роль відіграють формули звертання.

Мова дипломатичних документів повинна бути тактовною і ввічливою. При складанні дипломатичних документів необхідно уникати різких випадів, особливо персоніфікованих, дотримуватись принципів міжнародної ввічливості. Дипломатична кореспонденція повинна бути складена в спокійній інтонації, навіть у випадку розв'язання складних питань [1].

В англomовних дипломатичних документах до адресата зазвичай звертаються з високим ступенем офіційності. Існує декілька загальних рекомендацій для правильного написання:

- 1) При назві посади потрібно використовувати офіційний титул одержувача, наприклад, “Ambassador of the United States”.
- 2) Форма звернення має бути шанобливою та офіційною. Наприклад, звертаючись до посла, ви можете використовувати “The Honorable Full Name”.
- 3) У письмовому зверненні часто використовується вітання “Dear Mr./Madam Ambassador” [2].

Вирази поваги в англomовних дипломатичних документах використовуються для вираження формальності, ввічливості та поваги до адресата. Вони допомагають створити відповідний тон і стиль комунікації, що відповідає дипломатичним нормам та протоколу. Зазвичай використовуються такі загальнопоширені фрази:

1) “I have the honor to” (Маю честь): Цей вираз використовується для вираження поваги до адресата. Наприклад, “I have the honor to extend my warmest greetings to Your Excellency”.

2) “Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration” (Будь ласка, Ваша Високоповажність, прийміть вирази моєї найвищої поваги): Цей вираз використовується для вираження вдячності та поваги до адресата. Він може бути використаний у завершальній частині листа або документа. Наприклад, “Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration”.

3) “Allow me to extend my warmest congratulations” (Дозвольте мені висловити мої найщиріші вітання): Цей вираз використовується для вираження привітань. Він може бути використаний, наприклад, при важливих подіях або успіхах. Наприклад, “Allow me to extend my warmest congratulations on your election as the President of the United Nations”.

В англomовних дипломатичних документах вираження наміру або пропозиції часто передається за допомогою використання пом'якшувачів та модальних дієслів. Пом'якшувачі використовуються на початку речення, щоб підготувати слухача або читача до новини, яку ви повідомляєте. Це лінгвістичний інструмент, який пом'якшує тон вашої інформації або демонструє ввічливість, коли ви говорите. Наприклад, замість того, щоб сказати “I have to cancel the meeting”, ви можете сказати “I'm afraid I have to cancel the meeting” або “Unfortunately, something's come up and I have to cancel the meeting”. Модальні дієслова, такі як would, could, may або might, можна використовувати для того, щоб віддати наказ або зробити запит [3].

В англomовних дипломатичних документах висновок часто містить заяву, в якій висловлюється сподівання на подальшу співпрацю. Це поширена етикетна формула, яка використовується для підтримання позитивного тону та співпраці. Наприклад: “We look forward to further cooperation in this matter”, “We hope to continue our fruitful collaboration in the future”, “We anticipate further productive exchanges on this issue.” Важливо зазначити, що вибір фрази може залежати від контексту та характеру відносин між сторонами. Слід пам'ятати, що метою використання такої формули є зміцнення духу співпраці та взаємоповаги, які є ключовими елементами дипломатичної комунікації.

Таким чином, етикетні мовні формули використовуються для звертання до отримувача документа, вираження поваги та вдячності, вираження наміру або пропозиції, а також завершення документа з надією на подальшу співпрацю. Їхня мета полягає в тому, щоб створити формальне та ввічливе середовище спілкування, де дотримуються протокольні норми та стандарти.

Література:

1. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 143 с.
2. Official Forms of Address: Diplomacy. URL: https://emilypost.com/advice/official-forms-of-address-diplomatic#google_vignette (Last accessed: 23.01.2024).
3. Shanthi Sreat. 'How to Use Diplomatic Language in Your Next Business Meeting in English. URL: https://englishwithatwist.com/2016/11/24/meetings_diplomatic-language_part-1/ (Last accessed: 23.01.2024).

Галина Харкевич – канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Функціональні підстилі офіційно-ділового стилю

Офіційно-діловий стиль – функціональний різновид мови, який слугує для спілкування в державно-політичному, громадському й

економічному житті, законодавстві, у сфері управління адміністративно-господарською діяльністю. Належить до виразно-об'єктивних стилів, вирізняється найвищою мірою книжності [2]. Основне призначення – регулювати офіційні ділові відносини в зазначених вище сферах та обслуговувати громадські потреби людей у типових ситуаціях.

Офіційно-діловий стиль має такі функціональні підстили [1, с. 25-26]:

Законодавчий – використовується у законотворчій сфері, регламентує та обслуговує офіційно-ділові стосунки між приватними особами, між державою і приватними та службовими особами. Реалізується в конституції, законах, указах, статутах, постановах тощо.

Дипломатичний – застосовується у сфері міждержавних офіційно-ділових стосунків у галузі політики, економіки, культури. Регламентує офіційно-ділові стосунки міжнародних організацій, структур, окремих громадян. Реалізується в конвенціях (міжнародних угодах), комюніке (повідомленнях), нотах (зверненнях), протоколах, меморандумах, договорах, заявах, ультиматумах тощо.

Юридичний – використовується у юриспруденції, судочинстві, дізнанні, розслідуванні, арбітражі. Цей підстиль обслуговує й регламентує правові та конфліктні відносини:

- між державою і підприємствами та організаціями всіх форм власності;
- між підприємствами, організаціями, установами;
- між державою і приватними особами;
- між підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності та приватними особами;
- між приватними особами.

Реалізується в актах, позовних заявах, протоколах, постановах, запитах, повідомленнях тощо.

Адміністративно-канцелярський – використовується у професійно-виробничій сфері, правових відносинах і діловодстві. Він обслуговує та регламентує:

- службові (офіційні) відносини між підприємствами одного й різного підпорядкування;
- службові відносини між структурними підрозділами одного підпорядкування;

- службові відносини між приватною особою та організацією, установою, закладом і навпаки;
- приватні (неофіційні) стосунки між окремими громадянами.

Реалізується в офіційній кореспонденції (листах), договорах, контрактах, заявах, автобіографіях, характеристиках, дорученнях, розписках.

Розглянемо детальніше характеристику таких документів, як патент, промислова реклама, інструкція.

Патент – юридичний документ, який засвідчує право його власника на використання того чи іншого винаходу. В патенті дається лише назва винаходу; його ж опис, характеристики додаються до патенту. Для патентних описів характерна об'єктивність, логічна послідовність, точність висловлювання. У них широко використовується термінологічна і виробнича лексика, буквені скорочення, умовні позначення технічного обладнання, технологічних процесів, марок виробів, апаратів, приладів, машин, а також одиниць вимірювання.

Промислова реклама – це тексти рекламних проспектів, рекламних листків чи брошур з описом і зображенням виробу, зазначенням місця й умов його покупки, рекламних каталогів для промислового обладнання тощо. Основне завдання реклами, зокрема й промислової, – привернути увагу споживача, викликати зацікавлення до рекламного виробу, навести аргументи на його користь, спонукати споживача до рішення купити виріб, який рекламують. У промисловій рекламі поєднується чітке викладення технічного змісту (опис конструкції машини чи технологічного процесу) з власне рекламним викладенням, яке визначається комерційним призначенням рекламних видань. Тому в мовному оформленні має місце, з одного боку, насиченість термінами, вживання слів у їх конкретних предметних значеннях, неособистий характер висловлювань, точна логічність, послідовність висловлювання, завершеність, відсутність модально-оціночних слів, широке використання ілюстративних і графічних засобів, чіткий абзацний поділ. З другого боку, доступність, простота висловлювання, використання порівнянь, ударного закінчення, яскраве, художньо-графічне оформлення, короткий рекламний заголовок.

Оформлення побутової реклами важко вкладається в будь-які стандарти. Для реалізації привабливості в ній можливі всі лінгвістичні і рекламні засоби, зокрема використання можливостей усно-розмовної мови і всього мовного потенціалу.

Технічна інструкція у широкому розумінні є одним з актів органів державного управління. У цьому випадку вона містить нормативи загального порядку, способи і методи здійснення заходів у межах різних відомств.

Інструкції – це опис правил користування різними приладами, продуктами тощо. Лексичний склад інструкції залежить від сфери застосування і відповідно адресата, для якого пропонується продукція. У звичайній інструкції використовується загальноживана лексика, а в технічній – спеціальна і термінологічна. Типове синтаксичне оформлення запозичене від офіційно-ділової функціональної системи. Особливо слід відзначити частоту використання атрибутивних та інфінітивних зворотів з модальним відтінком.

Для зазначених мовленнєвих жанрів характерна ускладненість синтаксичної структури, а саме: використання простих поширених речень, речень з розгалуженою системою підрядних речень, прислівникових, атрибутивних та інфінітивних зворотів, однорідних членів. Слід звернути увагу на тип підрядних речень у складнопідрядних реченнях і складних комплексах [1, с. 291]. У них високий процент атрибутивних підрядних, а також умовних конструкцій (наприклад, у текстах кодексів, статутів та інструкцій). Одночасно спостерігається низький відсоток причинних речень, оскільки ділові документи позбавлені пояснюючих моментів, вони констатують, стверджують потрібні положення.

Серед усних типів тексту офіційно-ділового стилю особливе місце займають *судово-ділові жанри*. Їх функція – з'ясувати, довести, переконати. Саме це і визначає внутрішню структуру вказаних жанрів та основні якості мовленнєвого оформлення: переконливість, точність, ясність, логічність, емоційність, збереження правил судового етикету, збереження норм літературної мови.

Література:

1. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : Нова книга, 2008. 512 с.

2. Петровська Н. М., Жулінська М. О. Особливості перекладу текстів різних стилів : посібник. Луцьк, 2008. 150 с.

3. Рак Н. В., Харкевич Г. І. Переклад та редагування текстів різних стилів : навч. посіб. Луцьк, 2010. 273 с.

Анастасія Шведка – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Оксана Черняк**,
канд. філол. наук, доцент кафедри
іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Вплив подій в країні на вибір слова року 2023

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вибір слова року є віддзеркаленням подій, які відбулися в країні за останні 12 місяців, це відображення важливих викликів року. Мета – порівняти вибір слова року в Україні, Польщі та США, дослідити вплив подій в країні на найбільш вживане слово протягом року.

Вибір слова року – це важлива традиція, яка може відобразити всі події, що сталися протягом року в країні. Слово року віддзеркалює та підкреслює вагомість змін, що відбулися за останні 12 місяців. Це слово, що відображає спільний досвід та об'єднує громадян у мовному просторі, а також відображує політичні події, технологічні прориви, скандали чи культурні тенденції які набули популярності [3]. Щороку світові словники визначають найпопулярніше слово. Воно пов'язане з трендами та хвилюваннями суспільства. Раніше слова року стосувались пандемії, війни та кризи у світі. Цього року вплив мають тренди у медіа та штучний інтелект.

Найбільше на вибір слова року впливає політика. Кризи, війни, нові реформи чи закони найчастіше хвилюють суспільство. Минулого року в Польщі, згідно з голосуванням інтернет користувачів словом року стало “*wybory*” (вибори) [5]. В жовтні 2023 року в Польщі відбувалися парламентські вибори, які на думку експертів та поляків вирішували шлях, яким країна буде рухатись далі [1]. Також вибори посприяли вживанню нового терміну “*urbanizacja*” (орбанізація), що пов'язано з правлячою партією у Польщі “Право і Справедливість”,

яку звинувачують у наслідуванні угорської партії “Фідес”, яка контролює ЗМІ.

В Україні минулого року політика також посприяла на вибір слова року. Згідно зі словником “Мислово” статус найбільш вживаного слова отримало “мобілізація” [2]. Термін вживався українцями протягом всього року, а найбільшої популярності набув в грудні, коли в дію був введений новий законопроект про посилення мобілізації. Реакція суспільства була негативною, адже у багатьох пунктах порушувалися права громадян України. Антикорупційний комітет Верховної Ради наполягав на змінах законопроекту, який має корупційні ризики у зв’язку з наданням надмірних повноважень представникам ТЦК та СП.

За даними видавництва Oxford University Press, що видає Оксфордський словник англійської мови, найбільш популярним словом в США стало “*rizz*” (харизма), що почало вживатись після відомого інтерв’ю актора Тома Голланда, де на питання чи є у нього “*rizz*” він відповів: “*I have no rizz whatsoever, I have limited rizz.*” (“У мене зовсім немає харизми, вона обмежена.”) [4]. Інтернет користувачі почали активно використовувати слово в соціальних мережах та повсякденному житті для окреслення чийсь харизматичності. Слово відображає сучасні тенденції країни та важливу роль нового покоління через поширення слова спочатку в спільноті, а потім в суспільстві.

Свої слова року вже назвали інші впливові словники. Так, укладачі Collins назвали “штучний інтелект” словом 2023 року, а Кембриджського словника – “галюцинувати” (*hallucinate*), що теж стосується штучного інтелекту. Merriam-Webster назвав таким поняття “автентичний” (*authentic*).

Отже, у кожній державі вибір слова року окреслює події, які були одними з найвпливовіших протягом року. Слово року стає символом минулого, вказівником того, що було важливим для громадян та допомагає зрозуміти динаміку розвитку суспільства.

Література:

1. Волосацька Н. “Ключові вибори”: що треба знати про парламентські вибори у Польщі і їхній вплив на підтримку України. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vybory-polshcha-vlada-opozytsiya-ukrayina/32632702.html> (дата звернення: 21.02.2024).

2. Слово року 2023. URL: https://myslovo.com/?page_id=4634 (дата звернення: 21.02.2024).
3. About Word of the Year | Oxford Languages. Oxford Languages | The Home of Language Data. URL: <https://languages.oup.com/word-of-the-year-faqs/> (дата звернення: 21.02.2024).
4. Oxford Word of the Year 2023 | Oxford Languages. Oxford Languages | The Home of Language Data. URL: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2023/> (дата звернення: 21.02.2024).
5. Wyniki plebiscytu Słowo Roku 2023. Uniwersytet Warszawski. URL: <https://www.uw.edu.pl/wyniki-plebiscytu-slowo-roku-2023/> (дата звернення: 21.02.2024).

Максим Шикун – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Алла Козак**,
канд. педагог. наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу
ВНУ імені Лесі Українки

Історичні особливості впливу німецької мови на українську

Збільшення словникового запасу кожної мови на сучасному етапі розвитку зумовлене процесами глобалізації, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та просто домінуванням однієї з мов як основної в міжнародних відносинах. Але схожість та невелика спорідненість мов двох різних народів, які хоч і належать до однієї мовної групи, але є доволі віддаленими один від одного представляє особливий науковий інтерес у зв'язку з особливостями вивчення передумов схожості даних мов та історії їхньої взаємодії.

Метою дослідження є вивчення та аналіз впливу німецької мови на українську з точки зору взаємодії українського та німецького населення в історичному контексті. Завданням дослідження є виявлення схожих елементів, слів та понять в українській та німецькій мові з точки зору історичних подій та процесів, які послугували мовному обміну двох народів.

Не зважаючи на те, що українська та німецька мови належать до однієї мовної групи (індоєвропейської мовної сім'ї), вони є доволі віддаленими через різний історичний розвиток носіїв даних мов. Хоча слов'янські та німецькі племена певною мірою взаємодіяли ще за існування готських поселень на півдні Балтики, а пізніше відносини відбувалися між Київською Руссю та окремими німецькими королівствами, перші масштабні запозичення з німецької мови можна спостерігати в XIV-XV століттях, через поступове включення українських земель в склад Польщі та як наслідок запозичення з польської мови, яка має багато спільного з німецькою [4]. Це в першу чергу слова, які стосуються будівництва та іншої подібної ремісничої роботи, наприклад: “das Dach” – *дах*, “härten” – *гартувати*, “hobeln” – *гиблювати* (тобто обробляти дерево), “die Latte” – *лата* (в нас більш відоме під русизмом “брусок”), “die Kante” – *кант*, “die Klamm” – *клямка*, “der Keller” – *келія* та багато інших слів, які вже давно стали діалектами в силу інших заміників на більш пізніх етапах розвитку української мови [1, с. 62].

Окрім німецьких слів, які виникли та використовувалися в Німеччині, даний період характеризувався залученням українською мовою лексики з польської мови, яка початково зародилася в німецькій. До таких слів можна віднести: укр. *штахети* – пол. “sztachety” – нім. “die Stakete”, укр. *гай* – пол. “gaj” – нім. “der Hain”, укр. *варта* – пол. “warta” – нім. “der Wart”, укр. кшталт – пол. “kształt” – нім. “die Gestalt”, укр. *цукор* – пол. “cukier” – нім. “der Zucker” та навіть таке знакове для історії України слово як *гетьман* також може бути запозиченням з німецької через польську мову, так як на польській це буде “hetman”, а на німецькій “der Hauptmann”, тобто головна людина, капітан [2, с. 329]. Всі ці та інші в даний період запозичення були зумовлені перебуванням сучасних українських західних територій під контролем Польщі, що й зумовило притік в ці території західних ремісників та купців, зокрема з німецьких князівств та польських міст, які окрім товарів несли з собою свою фахову лексику.

Процес інтеграції слів з польської та німецької став нормою для української мови та зазнав ще більшого масштабу в XVI-XIX століттях. Активне залучення українських земель до торгівлі з європейськими країнами, поширення нових засобів виробництва та ремесл, зародження та розвиток промисловості та *фільварок*, що до речі також є словом з німецької мови – “das Vorwerk”, на території

України все це сприяло набуттю українською мовою нової лексики та понять. З появою нових ремесл та інструментів, в українській мові з'явилися і нові слова, наприклад: укр. *бровар* - нім. "der Brauer", укр. *папір* - нім. "das Papier", а також нове для України *друкарство* - нім. "die Druckerei", укр. *кошт* - нім. "die Kosten", укр. *фейєрверк* - нім. "das Feuerwerk", укр. *циферблат* - нім. "das Zifferblatt", укр. *бургомістр* - нім. "der Bürgermeister", укр. *цех* - нім. "die Zeche", укр. *фарба* - нім. "die Farbe", укр. *фура* - нім. "die Fuhre" та інші [3, с. 66].

Висока присутність слів німецького походження в українській мові в даних роках зумовлена відсутністю подібних аналогів в нашій мові, а враховуючи подальші процеси індустріалізації та збільшення масштабів вищеписаних процесів в Україні, особливо на території підконтрольній Речі Посполитій та Австро-угорській імперії, дана фахова лексика назавжди засяде в українській мові. Слова по типу *шинок* ("die Schenke"), *шибка* ("die Scheibe"), *рахувати* ("rechnen"), *фляшка* ("die Flasche") та *пензель* ("der Pinsel") набули вжитку в даний період часу та як і багато інших слів німецького походження використовуються в українській мові і до тепер.

Розвиток промисловості та виробництва на території України в XVI-XIX ст. було не єдиним джерелом надходження в українську лексику германізмів. Німецькі технології та нововведення в першій половині XX століття збагатили не тільки українську мову, але встановили на ній значний відбиток, в силу майже 4 річної окупації гітлерівською Німеччиною. Даний процес підсилили полонізація, яку проводила Польща та процес русифікації та радянізації, яку проводив СРСР раніше, які ставили на меті знищення української національної ідентичності разом з її мовою.

До нових в даний період часу в українській мові слів варто віднести укр. *кітель* - нім. "der Kittel", укр. *шпиталь* - нім. "der Spital", укр. *шприц* - нім. "die Spritze", укр. *бункер* - нім. "der Bunker", укр. *рюкзак* - нім. "der Rucksack", укр. *поштамт* - нім. "das Postamt", укр. *шлагбаум* - нім. "der Schlagbaum", укр. *плюндрувати* - нім. "plündern", укр. *куля* - нім. "die Kugel", укр. *штраф* - нім. "die Strafe", укр. *струм* - нім. "der Strom" та інші [3, с. 65].

Отже, якщо підсумовувати дослідження, можна сказати, що українська мова не зважаючи на значну віддаленість від носіїв німецької мови має багато спільних слів та понять, зокрема у галузях торгівлі, ремесла, домашнього побуду, будівництва та промисловості, що зумовлено історичними чинниками, такими як наявність торгових

відносин між німецькими купцями та українським населенням, впровадження нових засобів виробництва або інструментів, які початково зародилися в Німеччині та з часом передалися Україні через польську мову або напряду. Вплив німецької мови, особливо на західні області України мав велике значення на формування фахової лексики, пов'язаної з виробництвом в нашій мові та залишив відбиток у вигляді використання даних слів в сучасній українській мові.

Література:

1. Гойда О. І. Німецькомовні лексичні запозичення у західноукраїнських діалектах. *Науковий журнал Закарпатські філологічні студії*. 2021. №16. С 60-65. URL: <http://zfs-journal.uzhnu.u> (дата звернення 21.12.2023).

2. Гриценко С. П. Історія дослідження українського лексикону URL: <Xz.ua/archive/16/13.pdf>. (дата звернення 21.12.2023).

3. Гриценко С. П. Історія дослідження українського лексикону URL: <Xz.ua/archive/16/13.pdf> (дата звернення 21.12.2023).

1. VI–XVII ст. *Науковий журнал Studia Linguistica*. 2014. №8. 325-349. URL: <http://studies-linguistica.knu.ua/wp-content/uploads/2018/11/> (дата звернення 21.12.2023).

2. Дмитренко О., Полуніна Ю. Німецькі лексичні запозичення в українському розмовному дискурсі. *Науково-популярний журнал Калейдоскоп мов*. 2020. №2. С. 63-67. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1018982.pdf> (дата звернення 21.12.2023).

3. Німецько-українські мовні взаємини. *Zbruc* : веб-сайт. URL: <https://zbruc.eu/node/76791> (дата звернення 21.12.2023).

Oles Yaruchyk – Bachelor's Degree
Student, Foreign Philology Faculty Faculty,
Lesya Ukrainka Volyn National University
Scientific Supervisor – **Olga Yaruchyk**,
Associate Professor at Polonistics and
Translation Department, Lesya Ukrainka
Volyn National University

The search for identity based on the soliloquy “To be or not to be” in William Shakespeare’s “Hamlet, prince of Denmark”

William Shakespeare (1564 – 1616) was an English playwright, poet and actor. He is widely regarded as the greatest writer in the English language and the world's pre-eminent dramatist. He is often called England's national poet and «the Bard». His extant works, including collaborations, consist of some **39 plays**, 154 sonnets, three long narrative poems, and a few other verses, some of uncertain authorship. His tragedies: **Hamlet, Romeo and Juliet, Othello, King Lear, and Macbeth** all are considered to be among the finest works in the English language.

[1]

“Hamlet” has all of the important features of the **revenge tragedy**: Main hero – Hamlet has a quest for **revenge** at the prompting of the ghost of his **murdered** father; **Feigned insanity** to check the words of the ghost whether Claudius was a murderer; **Real insanity** of Hamlet based on deep sorrow for his father and **maddened rage** against **murderers** and traitors; Presence of **violent, bloody and terrifying scenes** which creates the **feeling of terror**, such as: unexpected **murder** of Polonius, Ophelia's **madness** due to her unrequited love for Hamlet, which led to her drowning and **death**, the queen drinks poisoned wine and dies, Hamlet **kills** Claudius, then the scene where Laertes and Hamlet die due to the wounds of poisoned rapier.

“Hamlet” is a **revenge** tragedy which concerns the titular Hamlet as he investigates his father's murder and his quest to exact revenge against the killer which leads the main hero to the madness and destroys the lives of those around him. [2]

In “Hamlet” there are all elements of tragedy, such as:

– **ANAGNORSIS** – Hamlet after meeting with the ghost of killed father, discovers that Claudius is guilty in murdering.

– **PERIPETIA** – The play within the play, also known as “The Mousetrap”, Hamlet uses this play to observe Claudius’s reaction and confirm his guilt. Claudius after seeing reflection of his crime in the play, reacts disturbingly and nervously, that marks a turning point in the play, as Hamlet's suspicions are confirmed.

– **HUBRIS** – King Claudius admits that he feels guilty for killing his brother. He talks about his crime, acknowledging that it’s a terrible sin. However, instead of truly repenting, he’s more worried about the consequences. He wonders if he can be forgiven without giving up the things he gained from the murder, like the crown and Queen Gertrude. This self-centred attitude reflects his arrogance and hubris.

– **CATHARSIS** – At the end of the play, Hamlet acknowledges the unpredictability of fate and the futility of trying to control life’s outcomes. He accepts the inevitability of death that purge the emotional tension in the play.

– **HARMATIA** – Hamlet, instead of acting quickly on his desire for revenge against Claudius, he often hesitates and overthinks his actions. This indecision becomes his tragic flaw, leading to unfortunate consequences, including the deaths of other characters.

The location where «Hamlet» is set is in and around Elsinore Castle in Denmark during the middle ages (14th and 15th century).

THE PLOT concerns the story of the Prince of Denmark who is mourning the death of his murdered father. The desire of the revenge turns him to insanity that is ruled by brutal anger which leads to the death of people around including him, as well. [3]

In the soliloquy “To be or not to be?” doubt and indecision appear in Hamlet’s life in order to pause for a short moment before the watchful eye of conscience.

“The slings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them? To die: to sleep;
No more; and by a sleep to say we end
The heartache and the thousand natural shocks
That flesh is heir to, ’tis a consummation
Devoutly to be wish’d. To die, to sleep;” [4]

In these lines, Hamlet is covertly shown as a humanist who sees conscience as an excuse for cowardice before the only way out: it is **better to die than to kill**. In addition, Hamlet acknowledges «**the heartache and a thousand natural shocks that the flesh inherits**», revealing his

sensitivity to the pain and challenges of human existence. This sensitivity speaks of **empathy** and understanding of the human condition. As a result, **positive features** of Hamlet are: **humanism sensitivity** and **empathy**.

“For who would bear the whips and scorns of time,
The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pangs of despised love, the law's delay,
The insolence of office and the spurns
That patient merit of the unworthy takes,
When he himself might his quietus make
With a bare bodkin? who would fardels bear,
To grunt and sweat under a weary life,
But that the dread of something after death,
The undiscover'd country from whose bourn
No traveller returns, puzzles the will
And makes us rather bear those ills we have
Than fly to others that we know not of?
Thus conscience does make cowards of us all;” [4]

These lines show that Hamlet now considers conscience to be a product of cowardice. If suffering can wait after death, why continue it. As a result, these thoughts convinced Hamlet to become like other murderers. The need for revenge will fill his heart, his cold mind will leave him and he will kill and lose many people. It shows that Hamlet is rancorous.

“The fair Ophelia! Nymph, in thy orisons Be all my sins remember'd”. The last lines show the absence of sensitivity, but instead the presence of cruelty. For last time, he gives a sign to leave him. He pushes away and insults Ophelia who became a victim of Hamlet's disappointment in woman, thanks to his mother betrayal. It depicts hamlet as a rude and cruel person.

In the second part of the monologue, new negative features of Hamlet's character are established. He has finally made a choice, and his choice is that it is time for revenge. His negative character features are: rancour, rudeness and cruelty.

We can **conclude** that:

- William Shakespeare is regarded as the greatest playwright in the English language, left a notable mark on literature with his timeless works. His deep understanding of human nature and complex characterisations, have provided the enduring relevance of his plays and sonnets. Through tragedies, comedies, and histories, Shakespeare explored the complexities

of the human life, through themes of love, power, ambition, dignity and morality. His legacy as a literary giant continues to captivate audiences worldwide, making him a notable figure in the world of literature.

- The predominant and narrative-shaping themes explored in William Shakespeare's "Hamlet, Prince of Denmark" revolve around the notions of revenge and procrastination.

- Hamlet's soliloquy reveals such negative features of Hamlet as: rancour, rudeness and cruelty.

- Hamlet's soliloquy reveals such positive features of Hamlet as: humanism sensitivity and empathy.

- Soliloquy "To be or not to be" shows Hamlet as a man at a crossroads, where each of the paths leads to the ominous unknown. The image of Hamlet is the image of a man in search.

- The soliloquy is the inner struggle of the hero, will Hamlet remain a humanist or surrender to the thirst for destructive revenge

- Hamlet's soliloquy is uncertainty, the search for answers to the questions of being, as well as the transformation of the hero, who during his search of being in after showing positive features (humanism, sensitivity, empathy), he discovers his hidden side with negative traits (rancour, rudeness, cruelty).

References:

1. https://en.wikipedia.org/wiki/William_Shakespeare
2. <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100417405>
3. <https://www.englitmail.com/2017/10/hamlet-as-revenge-tragedy.html>
4. <https://www.folger.edu/explore/shakespeares-works/hamlet/read/>

Nina Pechko – *Phd in Philology,*

Associate Professor of Foreign Languages
and Translation Department

Lesya Ukrainka Volyn National University

The Portmanteau Powerhouse: Coining Neologisms with Word Blends

Language is a playground of creativity, and one of the most playful ways to expand its vocabulary is through portmanteaus. These delightful word blends, named after a suitcase with two compartments, fuse parts of

existing words to create a brand new one. The power of portmanteaus lies in their efficiency. They can capture a complex concept or cultural phenomenon in a single, catchy word. Take the ever-present “brunch”, a portmanteau of breakfast and lunch, perfectly encapsulating the midday meal that defies categorization. In linguistics, this word formation process has been termed as blending – a method of generating neologisms by merging two or more words or their stems [1]. Blending has always been an active area of study in terms of linguistics, so a lot of scholars addressed this topic in their research (Beliaeva (2001); Dressler (2000); Lopes Rua (2004); Mattiello (2013); Gries (2012)).

The **objective** of the article is to explore the semantic meaning and connotations of the recent neologisms coined by blending and dwell on the translation techniques to render them into a target language.

The modern world has embraced the portmanteau with gusto. From “staycation” (*staycation* + *vacation*) for a home-based holiday to “workaholic” (*work* + *alcoholic*) for the overcommitted professional, these blended words offer a playful way to describe contemporary experiences. The beauty of portmanteaus extends beyond their practicality. They can be wonderfully creative, like “chillax” (*chill* + *relax*) or “mansplain” (*man* + *explain*, often in a condescending way). They can also become cultural touchstones, reflecting the zeitgeist of a particular era. Think of “webinar” (*web* + *seminar*) or “podcast” (*iPod* + *broadcast*), both born from the digital revolution.

However, not all word blends are created equal. A successful portmanteau should be clear, concise, and evoke the intended meaning through its component parts. “Celebutante” (*celebrity* + *debutante*) is a perfect example, instantly conjuring the image of a socialite in the making.

The future of word blending as a dynamic and simple technique for coining neologisms is quite prospective. As language continues to evolve, portmanteaus will undoubtedly play a part. These word hybrids not only save our language efforts but are very helpful in expressing new concepts as well as different shades of meaning [2]. New technologies, social trends, and experiences will inspire new word creations. Whether it’s a term for the virtual reality experience (“vreality”) or a way to describe the constant feeling of being connected (“permawired”), portmanteaus are sure to keep language lively and ever-changing. Here are some examples of modern neologisms formed by blending:

1. Tech Talk:

- “Vlog” (*video + blog*) – a video blog, often hosted on platforms like Youtube.
- “Freemium” (*free + premium*) – a business model offering basic features for free and premium features for a cost.
- “Clickbait” (*click + bait*) – content designed to attract attention (often misleading) to generate online clicks.
- “Apparati” (*app + apparatus*) – software applications considered as a whole system.
- “Webisode” (*web + episode*) – a short episode of a program created specifically for the web.

2.Social Media Lingo:

- “FOMO” (*fear of missing out*) – anxiety about missing out on enjoyable experiences others are having.
- “Twitspiration” (*Twitter + inspiration*) – inspiration found on Twitter.
- “Photobomb” (*photo + bomb*) – the act of ruining someone's photo by unexpectedly appearing in it.
- “Infotainment” (*information + entertainment*) – content that is both informative and entertaining.

3. Modern Lifestyle:

- “Staycation” (*stay + vacation*) – a vacation spent at home.
- “Foodie” (*food + junkie*) – a person with a strong interest in food.
- “Swag” (*swagger + style*) – a stylish and confident appearance.
- “Woot” (*wonder + root*) – expressing excitement or delight.

4. Culture:

- Athleisure (*athletic + leisure*) – comfortable clothing designed for both athletic and casual wear.
- Podcast (*iPod + broadcast*) – an episodic series of digital audio files streamed or downloaded.
- Rom-com (*romantic + comedy*) – a genre of film or television that blends romance and comedy elements.

5.Personal Characteristics:

- “Frenemy” (*friend + enemy*) – a person who pretends to be a friend though acts unfair behind your back.
- “Sheeple” (*sheep + people*) – unconscious and ignorant people that can be easily manipulated for one’s benefit.
- “Braniac” (*brain + maniac*) – a very intelligent person.

These are just a few examples, and new blended words are constantly emerging as language evolves to reflect our experiences.

Translating neologisms formed by blending can be tricky because they aim to capture *a dual meaning* within a single word. Here are some common approaches to consider:

1. Finding an Equivalent Blend in the Target Language:

This is the ideal scenario. If the target language has a well-established blend that conveys the same meaning as the source language blend, it's a clear winner. For instance, "brunch" (English) translates well to "бранч" (Ukrainian) as both cultures have adopted this blended term for the midday meal. Another examples are as follows: Brexit – *Брекзит*, podcast – *подкаст*, vlog – *влог*, subtweet – *сабтвіт* etc.

2. Borrowing the Blend with Explanation:

Sometimes, a directly equivalent blend doesn't exist. In such cases, you can borrow the neologism itself and add a brief explanation in the target language. For example, "freelancer" might be translated as "*фрілансер*" in Ukrainian, followed by an explanation phrase like "*самозайнята людина або позаштатний працівник*".

3. Descriptive Translation:

If neither of the above approaches work, you can opt for a descriptive translation that captures the meaning of the blended word. Example: "sellebrity" – *використання відомих людей для рекламування продуктів*; "youthquake" – *визначні політичні, соціальні чи культурні зміни, які відбулися під впливом дій та переконань молоді*.

4. Calque or Loan Translation:

This method involves translating the individual components of the blend and combining them grammatically in the target language. However, this might not always produce a natural-sounding word. Example: "Webcam" (English) could be translated as "*веб-камера*" in Ukrainian, which is a calque translation (borrowing the structure but translating the parts); „nontroversy" – *псевдодискусія*, "netiquette" – *мережевий етикет*.

Choosing the right method depends on several factors:

- **Clarity:** the translation should be clear and understandable in the target language.
- **Naturalness:** ideally, the translation should sound natural and idiomatic in the target language.
- **Target audience:** consider the level of familiarity your audience has with the source language and blended terms.

When translating neologisms, it is also helpful to consult online dictionaries and resources dedicated to neologisms and slang. If you are unsure about the best approach, consider using a combination of methods

to achieve clarity and naturalness. By understanding these methods and considering the context, you can effectively translate neologisms formed by blending and ensure your message is clear and impactful in the target language.

Conclusions. Blending is a dynamic and creative way of enriching vocabulary. Despite some of the drawbacks like dual meaning and interpretation difficulty blends make the language more expressive, concise, and up to modern times reflecting the modern trends and the mood of society. The choice of the translation technique largely depends on the portmanteau word itself, its novelty, etymology and the field of usage. In some case, it is advisable to apply the combination of techniques to reach the most appropriate and stylistically correct version.

References:

1. Natalia Beliaeva. Blending in Morphology. URL: https://www.academia.edu/45632303/Blending_in_morphology (access date: 12.03.2024).

2. Rizz named word of the year 2023 by Oxford University Press. URL: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-67602699> (access date: 11.03.2024).

Костенко О.Г. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу на українську мову // Закарпатські філологічні студії. Вип. 13. Т.2. URL: 3. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/pdf> (access date: 12.03.2024).

4. Шутова М.О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія.* 2010. Випуск 21. С. 79–85.

Наталія Цьолик – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

ZWIĄZKI FRAZEologiczne w Tytułach Polskich Mediów (na podstawie „NEWSWEEKA” I „MONITORU WOŁYŃSKIEGO”)

Znajomość języków obcych we współczesnym świecie jest umiejętnością niezbędną. Polityczne, gospodarcze i kulturalne procesy

integracyjne w Europie, światowy przepływ informacji, ludzi i towarów sprawiają, że efektywna komunikacja językowa stała się koniecznością, a w konsekwencji jednym z najważniejszych elementów dobrego wykształcenia. Zadanie pogłębiania znajomości języka polskiego w dużym stopniu przejęły środki masowego przekazu. Informacji w mediach jest tak dużo, że nadawcy muszą konkurować ze sobą w zakresie atrakcyjności ich podania. Najbardziej atrakcyjne medium odnotuje największą sprzedaż i dochód. Dokonują tego w najbardziej przystępny sposób: na większej części strony zamieszczają ogromne zdjęcie; w tytułach stosują dużą ekspresywną czcionkę; stereotyp lub szokujące stwierdzenie wnoszą do nagłówka. Przedmiotem analizy jest ten trzeci komponent.

Świat w prasie jest często kreowany poprzez ustalone wyrażenia, zwroty, bądź połączenia wyrazowe. Spośród nich na plan pierwszy wysuwają się związki frazeologiczne, które są najkrótszym i najskuteczniejszym sposobem interpretowania faktów. Celem niniejszego badania jest pokazanie poprzez przytoczone przykłady oraz przeprowadzone statystyki, jak dużym zasobem frazeologicznym i leksykalnym języka polskiego posługują się w wybranych artykułach prasowych. Przedmiotem zainteresowania i analizy są tytuły wybranych artykułów „Monitoru Wołyńskiego” [7] i „Newsweeka” [8]. Materiałem badawczym stały się wybrane losowo numery wyżej wymienionej prasy z lat 2014-2024.

W trakcie badania rozwiązano następujące zadania: określono rodzaje i funkcje nagłówków; zbadano artystyczne i wyraziste środki stosowane w celu przyciągnięcia uwagi czytelnika do gazet; zdefiniowano pojęcie „idiomu” oraz przeanalizowano istniejące w frazeologii klasyfikacje.

Wykorzystano następujące metody badawcze: metoda analizy komponentów – badanie znaczenia językowego wyrazu, analiza transformacji frazeologizmów – badania jednostek semantycznych i składniowych, sposób słownikowych definicji, metody statystyczne – określenie liczbowe wybranych frazeologizmów.

Dziś postuluje się, by tytuły bawiły i intrygowały czytelnika i w ten sposób realizowały rozrywkową funkcję tekstu, a nawet, by prowokowały i szokowały, realizując cele pragmatyczne. Można byłoby powiedzieć, że tematyka związków frazeologicznych w tytułach polskich mediów nie jest zupełnie nowa, jednak z pewnością nie została do końca rozpoznana. Najwięcej badań jest poświęcono kłopotom tłumaczenia frazeologizmów, oraz ich akceptacji przez obcokrajowców. Spośród dostępnych studiów

szczegółowych w języku polskim i poświęconych zagadnieniu związków frazeologicznych należy wymienić przede wszystkim prace Bożeny Rejakowej [4]. Część rozpraw dotyczy wyłącznie przekładów z języków: czeskiego, kaszubskiego, ewentualnie – hiszpańskiego oraz przekładów z polskiego na niemiecki. Brakuje opracowania kompleksowo obejmującego większy korpus tytułów, zwłaszcza których przedmiotem byłyby frazeologizmy w tekstach prasy wołyńskiej.

Związki frazeologiczne są stałymi związkami, które niosą ze sobą ukryte znaczenia. Powstały w wyniku nadawania nazw pewnym czynnościom lub rzeczom, ponieważ ludzie dostrzegali pewne podobieństwa w zachowaniach, które miały znaczenie przenośne. Niekiedy dochodzi do pomyłek spowodowanych postrzeganiem frazeologizmu poza kontekstem lub postrzeganiem go jako osobnych wyrazów, a nie jako związku. Stanisław Skorupka [6], autor pierwszej polskiej klasyfikacji, pogrupował jednostki frazeologiczne na podstawie kryteriów semantycznych (wolne, stałe, związane) i formalnych (wyrażenie, zwrot, zwrot frazeologiczny). Andrzej Maria Lewicki [2] wyróżnia frazy, frazy mowy, wyrażenia nominalne, wyrażenia definicyjne i wskaźniki frazeologiczne ze względu na ich funkcję składniową. Klasyfikacja Petera Müldnera-Nieckowskiego jest wyjątkowa, ponieważ opiera się na sposobach tworzenia jednostek frazeologicznych, a więc także na semantyce [5]. W badaniu uwzględniono te podstawowe i najbardziej rozpowszechnione klasyfikacje polskich językoznawców.

Jako najmniejsza część tekstu, funkcją nagłówka jest nie tylko zapewnienie wygody w wyszukiwaniu wybranych informacji, ale także zainteresowanie czytelnika artykułem. Kombinacje frazeologiczne wykonują dobrą robotę, ponieważ nie tylko jasno przekazują znaczenie tekstu, ale także sprawiają, że czytelnik zatrzymuje się na tych informacjach. Jeśli chodzi o źródło pochodzenia, idiomy są najbardziej rozpowszechnione w obu gazetach i stanowią połowę wszystkich jednostek frazeologicznych. W „Monitorze Wołyńskim” ponad 35% stanowią cytaty znanych osób, co nie ma miejsca w „Newsweeku”. Odsetek przysłów i powiedzeń jest prawie taki sam. Warto zauważyć, że pomimo zróżnicowania czytelników, obie gazety mają mniej więcej taką samą liczbę jednostek frazeologicznych w nagłówkach i stosują te same metody przyciągania uwagi czytelnika.

Po przeprowadzeniu badania, doszliśmy do takich wniosków. Analizy koncentrują się na tytułach nie bez przyczyny. Po pierwsze, tytuły prasowe są wyspecjalizowane do realizacji interakcyjności i jako takie,

pośrednio, pełnią rolę prasowych zwrotów adresatywnych wyrażanych w niekonwencjonalny sposób. Po drugie, właśnie tytuły prasowe funkcjonują jako „gorące” miejsca w strukturze tekstu prasowego. Tytuły prasowe zajmują szczególnie ważne miejsce w strukturze tekstów prasowych, uczestniczą bowiem w identyfikacji tekstu i odbiorcy. Nie tylko tworzą (np. nazywają) tekst, ale także zachęcają do lektury i wyznaczają odbiorcę planowanego. Pod względem statystycznym z pośród wypisanych ponad 400 frazeologizmów, około 200 są znalezione w prasie wołyńskiej, natomiast ogólnokrajowy „Newsweek” mieści pozostałe wyrażenia. Pomimo regionalności, bo „Monitor Wołyński” ma czytelników (mniejszość polską i uczących polskiego) i nie ma konkurencji jako jedyna polskojęzyczna gazeta na Wołyniu, redaktorzy i autorzy wykorzystują takie same nowoczesne techniki dziennikarskie. Ze względu na typ najczęściej spotykane są związki frazeologiczne ze znaczeniem przenośnym, które nie są odczytywane dosłownie. Dość często w rubrykach historycznych (naprzykład, Ocaleni od zapomnienia) te same frazeologizmy są powtarzane kilkakrotnie.

Opracowane frazeologizmy to element gry językowej, prowadzonej z czytelnikiem. Nadawca (autor tytułu) niejako oszukuje odbiorcę (czytelnika), który – przeczytawszy nagłówek w postaci związku frazeologicznego – oczekuje, iż treść artykułu będzie związana ze znaczeniem frazeologizmu. Nagłówek to specyficzny rodzaj tekstu pojawiającego się w prasie. Powinna go cechować przede wszystkim zwięzłość i trafność w „zapowiadaniu” treści artykułu. Najłatwiej to osiągnąć, stosując związki frazeologiczne, które należą do warstwy leksyki charakteryzującej się możliwością dokonywania w niej zmian.

Literatura:

1. Chlebda W. Skrzydlate słowa w rodzinie pojęć frazeologicznych. [W:] W. Chlebda. Szkice o skrzydlatych słowach. Interpretacje lingwistyczne. Opole, 2005. S. 45-155.
2. Frazeologia. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś, i D. Kopcińska. Warszawa, 2005.S. 507-513.
3. Słaby-Góral I. Moda językowa na frazeologizmy i idiomy w mediach jako „podtekst” glottodydaktyki. Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców 17, 2010.
4. Rejakowa B. Mechanizmy językowe w przekładzie związków frazeologicznych na materiale języka polskiego i słowackiego. Lublin, 1994. 115 s.

5. Müldner-Nieckowski P. Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa, 2003.
6. Skorupka S. Słownik frazeologiczny języka polskiego. T. I-II. Warszawa, 1967-1968.
7. <https://www.newsweek.pl> (dostęp 24.01.2024)
8. <https://monitorwolynski.com/uk> (dostęp 24.01.2024)

Розділ 3

Основні та міжкультурні аспекти перекладу

Христина Баліта – бакалавр факультету філології та журналістики Волинського національного Університету імені Лесі Українки;

Науковий керівник – **Надія Петровська**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей ВНУ імені Лесі Українки

Переклад як багатоаспектна діяльність при сприйнятті іноземних культур

Переклад – це складна та багатоаспектна діяльність, яка пізнає вплив чисельних факторів і забезпечує набагато більше, ніж просто копіювання слів вихідного тексту за допомогою іншої мови.

Важливим фактором, який повинен врахувати перекладач, є врахування реакцій на іншу культуру.

Фахівець з перекладу повинен брати до уваги змістові відмінності мов під час роботи над перекладом. Це стосується, і живого діалогу, і професійної роботи. Якщо уникати цих відмінностей, то можна викликати труднощі і непорозуміння у сприйнятті іншої культури [2].

Перекладач повинен дотримуватися:

1) стратегії нейтральності: перекладач прагне залишитися нейтральним і не втручатися в процес спілкування;

2) стратегії культурного посередництва: перекладач виступає посередником між двома культурами, пояснюючи особливості кожної з них [1].

Дві тактики професійної взаємодії, які може застосовувати перекладач у різних умовах: 1) трансформація (це зміна вихідного тексту (мовлення) шляхом перенесення слів у поодинокому порядку з первинного джерела на іншу мову); 2) компонентний аналіз (спрямований на глибоке розуміння змісту тексту або усного

повідомлення та його грамотну інтерпретацію, доступну для розуміння мовою перекладу) [3, с. 95].

На основі численних досліджень комунікації культури західними вченими (М. Беннет та ін.) виділили шість типів реакцій на іншу культуру та її представників:

1) Заперечення відмінностей культури – тип сприйняття, заснований на впевненості в тому, що у світі по-іншому повинні розділяти одні й ті ж переконання, установки, норми поведінки, цінності. Це типова позиція особи, переконаної, що все треба думати і робити так само, як вона.

2) Захист власної культурної переваги – тип сприйняття, на основі якого лежить визнання іншої культури, та водночас складається стійкість у тому, що цінності та звички чужої культури становлять загрозу звичному порядку речей.

3) Мінімізація культурних відмінностей – визнання можливостей встановлення інших культурних поведінок та пошук спільних об'єднуючих рис, цінностей, норм, форм.

4) Поняття створення міжкультурних відмінностей міжкультурного сприйняття, що характеризується знаннями іншої культури.

5) Адаптація до нової культури – позитивне ставлення до іншої культури.

6) Інтеграція і до рідної, і до нової культури [4].

Приклади того, як переклад може допомогти у сприйнятті чужої культури:

- переклад художніх творів може допомогти людям познайомитися з культурою іншої країни;
- переклад наукових текстів може допомогти людям отримати доступ до нових знань і технологій;
- переклад ділових документів може допомогти людям налагодити співпрацю з партнерами з інших країн;

Отже, за умов врахування типу взаємодії в міжкультурній комунікації значення переданої інформації від адресата одержувача, тип реакції на чужу культуру перекладач може професійно та правильно передавати інформацію, і цим самим зберегти баланс та розуміння під час комунікації.

Література:

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.
2. Різун В. Теорія масової комунікації. Київ: ВЦ «Просвіта». 2008. 260 с.
3. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либідь. 2007. 248 с.
4. Міжкультурні відмінності та способи адаптації до них. URL: <http://www.elitarium.ru/tipy-vozpriyatiya-kultura-kommunikaciya-chelovek-povedenie-situaciya-norma-obshchenie-razlichie-drug-otnoshenie-cennost-znanie-stereotip-integraciya-adaptaciya/> (дата звернення: 29.12.2023).

Марина Годорожа – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Ніна Печко**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Особливості синхронного перекладу

Сучасний світ, злітаючи на крилах глобалізації, вимагає високого рівня міжнародного спілкування. У цьому контексті синхронний переклад відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації між представниками різних культур та мовних груп.

Мета розвідки – розглянути історію розвитку синхронного перекладу та його базові складові, зокрема такі його характеристики як адекватність та достовірність.

Синхронний переклад вважається одним із найскладніших видів усного перекладу. Під час цього процесу перекладач передає усну промову мовою перекладу одночасно з її сприйняттям на слух, на відміну від послідовного перекладу, де перекладач висловлюється у паузах у промові вихідною мовою [3]. Синхронний переклад виник приблизно у 1920 році. Поява була спричинена необхідністю

уникнення повільності послідовного перекладу. Офіційні мови вимагали повторення кожного висловлювання, але синхронний переклад скоротив цей процес, надаючи можливість делегатам обговорювати і консультуватися швидше. Для представників громадськості та підприємців, таких як Едвард Файлен, це розвантаження дозволило зустрічам бути більш спонтанними і жвавими. Міжнародна організація праці (МОП) вперше впровадила синхронний переклад в багатомовному середовищі [1]. Пік популярності послідовного перекладу припадає на період між двома світовими війнами, коли дипломатія використовувала лише французьку та англійську мови, особливо в Лізі Націй. Однак з появою Організації Об'єднаних націй, яка мала п'ять офіційних мов, виявилось, що послідовний переклад є економічно не вигідним. Передача виступу оратора на чотири інші мови ООН вимагала в 5 разів більше часу, ніж у випадку однієї мови [4].

Процес синхронного перекладу суттєво відрізняється від послідовного і, ще більше, від письмового. Навіть в англійській мові використовуються різні терміни для позначення цих видів діяльності: наприклад, письмового перекладача називають “translator”, усного – “interpreter”. Усний переклад тексту не залишається зафіксованим, тому немає можливості повернутися до нього, виправити, доповнити чи уточнити щось [2].

Використовуючи технології синхронного перекладу, зазвичай організовують масові заходи, що залучають велику аудиторію та проводяться у великих конференц-залах або аудиторіях, таких як конгреси, конференції, семінари та презентації. Перекладачі, зайняті цією складною роботою, повинні миттєво сприймати та передавати інформацію, уникати затримок, що вимагає високого рівня професіоналізму. Зазвичай, синхронний переклад виконується за допомогою спеціального обладнання, іноді, для окремих слухачів може застосовуватися метод нашіптування. Можливість здійснення синхронного перекладу пояснюється тим, що близько 50% слів у сучасних мовах становлять вже відому лексику, що не несе нової інформації.

На практиці використовують три види синхронного перекладу, які відносяться до різних модифікацій перекладу. Синхронний *переклад на “слух”*: перекладач слухає промову оратора через навушники без пауз і передає переклад блоками по ходу отримання інформації. Це є найпоширенішим і найскладнішим типом

синхронного перекладу. Технічна оснащеність віграє важливу роль у забезпеченні успішності цього процесу. Спеціалізовані системи та навушники допомагають перекладачам краще фокусуватися на слуханні та ефективніше виконувати свою роботу.

Синхронний переклад “з *аркуша*” з попередньою підготовкою або без неї: перекладач заздалегідь отримує письмовий текст промови оратора і передає переклад, враховуючи надані матеріали та вносячи корективи за необхідності під час виступу [3]. Важливим аспектом є також навички адаптації до різних мовних виразів та культурних особливостей. Перекладачі повинні не лише вірно передавати сенс, але й враховувати варіативність виразів та вибір мовленнєвих засобів у різних ситуаціях. Синхронний переклад, особливо під час важливих подій, наприклад, на міжнародних конференціях чи під час переговорів, ставить перед перекладачем виклики, пов'язані з необхідністю оперативної реакції та утримання високої якості перекладу навіть у найбільш інтенсивних обставинах. Тут особливо важливим є вміння швидко переключатися, а також стресостійкість, оскільки потрібно негайно реагувати на нові виклики, не допускаючи впливу робочого напруження та психологічного тиску [2]. Повинна бути впевненість, що чути як мовця, так і перекладача; ніколи не намагатися відтворити те, що не вдалося чітко почути або зрозуміти; зберігати увагу, не відволікатися, вносити сенс у кожне речення і логічно завершувати його. Бути синхронним перекладачем означає точно інтерпретувати сказане, вводячи необхідні відтінки в мові перекладу. Також важливо враховувати, що певна частина інформації все одно може залишатися непоміченою слухачами [3]. Згідно з міжнародними стандартами, максимальна тривалість роботи одного перекладача при синхронному перекладі складає 2 години. Іншими словами, вони працюють за принципом “2 на 2” – один фахівець працює 2 години, після чого його змінює інший, таким чином взаємно здійснюючи зміни через кожні 2 години [2]. Пульс синхронного перекладача під час роботи сягає 160 ударів на хвилину, що вдвічі більше, ніж у здорової людини.

За часів існування синхронного перекладу було зафіксовано численні приклади смішних чи неприємних ситуацій. Як приклад, можна навести промову Микити Сергійовича Хрущова, першого секретаря КПРС з 1953 по 1964 рік. У 1956 році, під час виступу в польському посольстві він сказав послам Західного блоку: “*Мы покажем вам Кузькину мать!*” Перекладач сформулював цю

лексичну конструкцію, як *“We will bury you!”*, в перекладі *“Ми вас поховаємо!”*, що спричинило напругу між Радянським Союзом та США, адже ці слова сприйнялись як пряма загроза. Згідно з контекстом, правильний переклад його слів мав бути *“Ми доживемо до вашого похорону”*, що вказувало на те, що комунізм існуватиме довше капіталізму. Непорозуміння було врегульовано, але вразливість першого враження від слів Хрущова викликала гострі міжнародні напруження, які спричинили поглиблення Холодної війни та початок Карибської кризи [1].

У 1946 році, під час Нюрнберзького процесу, свідчення Герінга перекладала працівниця комендатури США, яка володіла німецькою мовою, але не мала досвіду синхронного перекладу. На початку трансляція протікала гладко, але коли рейхсміністр вжив фразу *“політика троянського коня”*, перекладачка, не знаючи античної історії, застигла в нерозумінні, почервоніла і змогла лише вибуркнути: *“Якийсь кінь?..”* Затримка тривала лише мить, проте цього вистачило, щоб внести замішання в хід подій. Герінг, нічого не підозрюючи, продовжував давати свідчення, але внаслідок розгубленості в процесі втрачалася змістовна зв'язність. Керівник синхронного перекладу втрутився, зупинивши допит, і замінив збентежену жінку іншою, яка мала більший досвід у синхронному перекладі [6].

Висловлення президента України Володимира Зеленського у зв'язку з Днем Соборності, яке згадувало Північну Буковину, викликало скандал в Румунії. Посол України в Румунії, Олександр Баньков, пояснив, що причиною розбіжностей став *“некоректний переклад”*. Зеленський в своєму відеозверненні сказав: *“Більшість території Галичини була захоплена польськими військами, а Північна Буковина – румунська”*. Проте, англійською мовою цю цитату переклали так, що північна частина колишньої Австро-Угорщини була *“окупована”* Румунією. Цей переклад викликав незадоволення в уряді Румунії, і тому Міністерство закордонних справ Бухаресту разом з Державним секретарем Міністерства закордонних справ, Даном Некулеску, зустрілися з посолом України, Олександром Баньковим [5]. Цей інцидент підкреслив важливість точного перекладу в дипломатичних відносинах та роботі з міжнародними партнерами.

У підсумку, синхронний переклад – це складний процес, що вимагає від перекладачів не лише високих мовних навичок, але і

відмінного контролю над своєю увагою та реакцією. Забезпечуючи ефективне спілкування у світі різноманітності, цей вид перекладу залишається ключовим елементом міжнародного обміну інформацією.

Література:

1. Історія синхронного перекладу. URL: <https://www.scribd.com/document/443630813/Історія-синхронного-перекладу> (дата звернення: 29.11.23).
2. Особливості та сутність синхронного перекладу. URL: <https://translate-studio.com.ua/uk/blog/osoblivosti-ta-suty-sinhronnogo-perekladu> (дата звернення: 30.11.23).
3. Синхронний переклад. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Синхронний_переклад (дата звернення: 29.11.23).
4. Синхронний переклад як різновид перекладацької діяльності. URL: <https://ukrbukva.net/117039-Sinhronnyi-perevod-kak-raznovidnost-perevodcheskoiy-deyatel-nosti.html> (дата звернення: 28.11.23).
5. Труднощі перекладу. Звернення Зеленського викликало обурення в Румунії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/zvernennia-zelenskoho-vyklykalo-oburennia-u-rumuniji/30395565.html> (дата звернення: 28.11.23).
6. Фатальні помилки усного перекладу в міжнародних справах. URL: <https://winsell-translation.com/blog/fatalni-pomilki-usnogo-perekladu-v-mizhnarodnih-spravah> (дата звернення: 02.12.23).

Юлія Глинянчук – бакалавр факультету філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Науковий керівник – **Надія Петровська**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей ВНУ імені Лесі Українки

Діджиталізація перекладацької діяльності

Світ стрімко діджиталізується, і перекладацька сфера не є винятком. Технологічні інновації змінюють способи роботи

перекладачів, роблячи їх працю ефективнішою та доступнішою. Завдяки використанню програмного забезпечення та онлайн-інструментів перекладач можуть автоматизувати багато завдань, економити час.

У сучасну епоху глобалізації та інформаційного вибуху, коли обсяг даних, доступних людству, подвоюється, кожні 5–10 років, засоби автоматизації перекладу та машинного перекладу набувають все більшого значення. Саме від правильної та ефективної взаємодії перекладача з різними інструментами залежить швидкість поширення інформації та її якість.

Перекладацький процес у сучасному стані потребує від виконавця великої кількості компетенцій, знань і вмінь, щоб створювати в результаті роботи конкурентоспроможний і якісний продукт. До них входять, окрім власне знання мови, вміння працювати з різними типами файлів, які використовуються під час перекладу, володіння спеціальними технічними засобами, здатність виконувати низку перевірок, навички організації та керування проектами тощо [3].

Сьогодні існує багато систем, які приходять на допомогу перекладачам, проте не всі виконують досконалий переклад всього тексту: електронні словники, системи перекладацької пам'яті, програми забезпечення і підтримки локалізації та ін. Ці системи надзвичайно популярні в перекладацькому співтоваристві, успішно застосовуються для полегшення і прискорення роботи, проте не вирішують питання автоматичного отримання переказу – для цих цілей призначені системи машинного перекладу.

Машинний переклад (МП) здобуває все більшу популярність. МП-системи здатні швидко перекладати великі обсяги тексту, що робить їх корисним інструментом для перекладачів. Однак МП не є ідеальним рішенням і часто потребує постобробки людським перекладачем [1].

Існує багато комп'ютерних перекладацьких інструментів (КПІ), які можуть допомогти перекладачам у їхній роботі. КПІ можуть надати перекладачам доступ до термінологічних баз даних, словників та інших ресурсів. Наприклад, *computer-assisted translation* або *computer-aided translation (CAT)* є видом перекладу з однієї мови на іншу, за якою людина-перекладач користується комп'ютерним обладнанням задля оптимізації та здійснення перекладу. Сучасні CAT-інструменти розроблені на основі великої кількості засобів,

метою яких є прискорення роботи перекладача та підвищення його продуктивності шляхом виконання певних завдань за допомогою комп'ютера. Назва САТ-інструменти узагальнено позначає сучасні перекладацькі технології [2].

Хмарні технології революціонізують перекладацьку діяльність, пропонуючи низку переваг як для перекладачів, так і для їхніх клієнтів. Вони дозволяють перекладачам працювати з будь-якого місця та з будь-якого пристрою. Це робить їх роботу більш гнучкою та ефективною. Хмарні технології економлять час і гроші на програмному забезпеченні, адмініструванні серверів та ІТ-інфраструктурі. Хмарні технології продовжують розвиватися, і перекладацька діяльність – це лише одна з багатьох галузей, які отримують від них вигоду.

Штучний інтелект (ШІ) має великий потенціал для зміни перекладацької сфери. ШІ-системи можуть допомогти перекладачам у таких завданнях, як визначення термінології, переклад складних текстів та постобробка машинного перекладу.

Діджиталізація перекладацької діяльності має як позитивні, так і негативні наслідки для професії перекладача. З одного боку, технології можуть допомогти перекладачам працювати більш ефективно та продуктивно. МП-системи та КПП можуть звільнити перекладачів від рутинних завдань і дати їм більше часу для зосередження на творчих аспектах перекладу. З іншого боку, технології можуть призвести до втрати робочих місць для перекладачів. МП-системи стають все більш досконалішими і можуть витіснити перекладачів у деяких галузях.

Діджиталізація перекладацької діяльності – це неминучий процес, який має як позитивні, так і негативні наслідки для професії перекладача. Перекладачам важливо адаптуватися до змін та використовувати технології на свою користь.

Література:

1. Данилов Г. Машинний переклад, системи машинного перекладу та їх специфіка. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : Лінгвістичні науки : зб. наук. праць. Одеса : Інформаційно-видавничий центр університету ім. К. Д. Ушинського, 2021. № 33. С. 293-311. URL:<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15655> (дата звернення: 1.03.2024).

2. Ігнатенко В. Д. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів. *Іноземні мови* №1, 2020. С. 37-42. URL:<http://fl.knlu.edu.ua/article/view/197401> (дата звернення: 1.03.2024).

3. Романюха М. В. Нормування перекладацької діяльності: міжнародний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020, № 46, том 3. С. 164-167 URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v46/part_3/40.pdf (дата звернення: 1.03.2024).

Олександр Іванов – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Ніна Печко**,
канд. філол. наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу ВНУ імені
Лесі Українки

Переклад рекламних слоганів

Сьогодні на глобальному ринку ефективний переклад рекламних слоганів у різних культурах має важливе значення для брендів, які прагнуть розширити свою присутність на міжнародному ринку, і це є серйозним викликом для кожного з них. Успішний переклад вимагає ретельності перекладу, щоб передати не тільки загальну семантику, але й конотативний зміст повідомлення, який має співпадати з цінностями та символами місцевого населення. Недбалий або неточний переклад може призвести до фінансової катастрофи компанії.

Мета статті – проаналізувати випадки неадекватного перекладу рекламних слоганів, що призвело до комунікативних невдач на рівні міжкультурної комунікації.

Коли бренди виходять за межі “рідних” регіонів у пошуках нових клієнтів, вони стикаються з великими труднощами у плані локалізації. Навіть незначні лінгвістичні чи тематичні помилки в перекладі слоганів можуть знищити довіру або навіть стати причиною серйозної образи. Тому, саме рекламне повідомлення, яке

включає мовний тон та емоційне підсилення, має бути адаптоване до місцевих культурних та релігійних нюансів [2]. Вільне володіння тонкощами регіональних споживчих настроїв є ключовим фактором при перекладі. Інакше, бренди ризикують не лише даремно та неефективно витратити бюджет, а й викликати негативну реакцію.

Враховуючи ці мовні та культурні перешкоди, бренди, котрі планують вийти на міжнародний ринок, потребують перекладацьких талантів, що виходять далеко за межі володіння двома мовами. Необхідне також інтуїтивне розуміння базової соціальної психології та культурних підвалин, що дозволить перекладачам видозмінювати форму повідомлень, щоб викликати інтерес на підсвідомому рівні. Тож найкращими кандидатами на роль перекладача рекламних слоганів є люди, котрі, дивлячись на слоган, розуміють не лише слова, але й широкий міжкультурний контекст [4].

Існує безліч сумнозвісних прикладів відомих кампаній, які зазнали невдачі, не помітивши тонких культурних підводних каменів у регіонах, у яких вони намагалися рекламувати свій продукт. Починаючи від ненавмисно комедійних інтерпретацій ідіом і закінчуючи зовсім образливими перекладами, руйнуючи будь-яку надію на зв'язок між компанією та споживачами, поганий переклад призвів до катастрофи для багатьох міжнародних брендів. Гарним прикладом може виступити спроба KFC перекласти "*Finger lickin' good!* (Пальчики оближеш!)" у Китаї, що призвела до незручної та тривожної фрази "*Ми відкусимо ваші пальці!*" [3]. Аналогічно, компанія Mitsubishi зіткнулася з конфузом на іспаномовних ринках, коли просувала автомобіль "*Mitsubishi Pajero*". Несподівано виявилось, що "*Pajero*" з іспанської перекладається як "*гомосексуаліст*", тож довелося змінювати назву моделі на іспанському ринку на "*Montero*". Кампанія кулькової ручки Parker в Мексиці зазнала краху, коли в перекладі з'явилася обіцянка: "*Ця авторучка не потече в кишені і зробить вас вагітною*". Так само, кампанія American Airlines в Мексиці, яка заохочувала пасажирів "*Fly in leather*", переклали дослівно як "*Літай у шкірі*", що ненавмисно перетворилася на "*Літати голими*". Навіть такі світові гіганти, як Coca-Cola, спіткнулися з дослівним перекладом своєї назви китайською мовою, що призвело до таких значень, як "*Кусай воскового пуголовка*" [1]. Таким чином, ці приклади підкреслюють потребу в міжкультурному аналізі лінгвістичних особливостей при плануванні глобальних рекламних кампаній, що дозволить уникнути

дорогих помилок, які можуть зашкодити репутації бренду та зв'язку зі споживачами.

На противагу цьому, продумана, ретельна адаптація слогану з урахуванням регіональних особливостей є ключем для виходу на новий ринок. Така локалізація майстерно передає задум бренду, сенс слогану та емоційний резонанс у термінах, ретельно підібраних для того, щоб викликати позитивну емоційну реакцію у місцевого населення. Замість дослівного перекладу, найефективніше буде спрямувати зусилля на те, щоб вловити суть ідентичності та асоціацій бренду, а потім перетворити їх на ефективні вирази, зрозумілі для нових споживачів [4].

Відтак, оскільки міжнародний брендинг охоплює дедалі більше ринків, адаптація слоганів до місцевих особливостей залишається вирішальним фактором успіху в залученні різноманітних споживачів. Ретельно перекладаючи слоган не лише лінгвістично, а й культурно, глибоко усвідомлюючи невисловлені тональні, емоційні та символічні елементи, компанії можуть уникнути краху і натомість отримати величезну вигоду від співпраці із закордонним ринком.

Література:

1. Курйозні випадки при перекладі рекламних текстів. Розділ 2. Лексико-граматичні особливості перекладу рекламних текстів. URL: https://vuzlit.com/861517/kuryozni_vipadki_perekladi_reklamnih_tekstiv (дата звернення: 29.11.2023).
2. Смірнова Тетяна. Переклад рекламних повідомлень та слоганів URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/23022/1/Переклад_рекламних_повідомлень_та_слоганів.PDF (дата звернення: 29.11.2023).
3. Складнощі перекладу: безглузді помилки при виході на зарубіжні ринки. URL: <https://philin.com.ua/ua/blog/2021/04/17/slozhnosti-perevoda/> (дата звернення: 28.11.2023).
4. Karolina Puchalska. Translation of advertising slogans – how not to fall into the language trap? URL: <https://lingy.uk/blog/translation-of-advertising-slogans-how-not-to-fall-into-the-language-trap/> (дата звернення 27.11.2023).

Крістіна Карпенко – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Ніна Печко**,
канд. філол. наук, доцент кафедри
іноземних мов та перекладу ВНУ імені
Лесі Українки

Вплив перекладу на сприйняття поетичної краси

Художній переклад – це творчий процес, де перекладач має свободу висловлювання. У цьому виді перекладу важливо зберегти форму, структуру та зміст оригіналу, але дозволяється відхилення від буквальності для передачі емоцій та вираження настрою автора [1]. Перекладати вірші складно, якщо порівнювати з труднощами перекладу інших типів текстів [2]. Одним із головних викликів є передача фразеологізмів, стійких зворотів та гри слів, що вимагає творчого підходу та здатності знаходити аналоги. Перекладач також повинен дотримуватися стилістики та культурних особливостей епохи оригіналу, щоб максимально відтворити атмосферу та зміст твору. У цьому мистецтві важливо поєднувати мовні навички з творчим підходом, щоб новий текст був таким же сильним і виразним, як і оригінал [1].

Мета роботи – дослідити адекватність перекладу віршів з англійської мови на українську, зокрема на прикладі вірша “Норе Is The Thing With Feathers” Емілі Дікінсон та його перекладу Мартою Тарнавською.

Чому обрано саме цих поетес? Емілі Дікінсон вважається однією з найважливіших особистостей американської та світової поезії. Її найбільше читають у світі та у своїй країні ця американська поетеса є знаковою фігурою усіх часів [1]. Її творчість відома своєрідністю, використанням компактних форм і метафор, що спонукала перекладачів до особливо обережного та творчого підходу.

Марта Тарнавська – українська поетеса, літературознавиця, критик, перекладачка, бібліографиня, член ОУП “Слово”, УВАН у США, Національної спілки письменників України (1995) [4]. Її переклади славляться чутливістю до авторського стилю та вдалою передачею поетичної емоційності.

Це дослідження спрямоване на оцінку того, наскільки успішно передається сенс та емоційна виразність у перекладі. Давайте розглянемо оригінальний текст та його переклад, а потім перейдемо до аналізу. Оригінальний текст:

Hope Is The Thing With Feathers by Emily Dickinson

“Hope” is the thing with feathers –
That perches in the soul –
And sings the tune without the words –
And never stops – at all –

And sweetest – in the Gale – is heard –
And sore must be the storm –
That could abash the little Bird
That kept so many warm –

I’ve heard it in the chillest land –
And on the strangest Sea –
Yet – never – in Extremity,
It asked a crumb – of me [5].

Переклад українською від Марти Тарнавської

“Надія – щось пернате...”

“Надія” – щось пернате
На сідалі в душі –
Співає пісеньку без слів
Всі дні і ночі всі.
Звучить найкраще в бурі –
І сумно бурі цій,
Що може вб’є в пташині
Тепло людських надій.
Я чула звук цей на морях
І там, де льоду край –
Та не сказав ніколи птах:
Себе – хоч крихту дай![6]

Аналіз:

1. Відтворення форми та структури:

Оригінал: *“Hope” is the thing with feathers...*

Переклад: *“Надія” — щось пернате...*

Перекладач вдало зберігає форму вірша, дотримуючись компактної структури та римованої схеми, вживає образ “щось пернате”, відтворюючи оригінальний контекст.

2. Свобода викладу та творчість:

Оригінал: *And sweetest – in the Gale – is heard...*

Переклад: *Звучить найкраще в бурі...*

Перекладач використовує творчий підхід, вибираючи аналогічні образи для вираження схожих емоцій, використовує образ бурі та птаха, зберігаючи метафоричну силу оригіналу. Ретельний вибір слів дозволяє передати інтонацію та настрій.

Врахування фразеологізмів та гри слів:

Оригінал: *That could abash the little Bird...*

Переклад: *Що може вб'є в пташині...*

Перекладач вдалим чином передає емоційну зарядку, використовуючи аналогічний образ, використовує метафору “вб'є в пташині,” передаючи не лише буквальне значення, але й емоційний витік оригіналу.

3. Форма:

Оригінал: *That perches in the soul...*

Переклад: *На сідалі в душі...*

Перекладач точно відтворює ритм та мелодійність оригіналу, не порушуючи структури вірша. Вдале використання мовних засобів допомагає зберегти поетичний образ.

4. Значення та виразність:

Оригінал: *I've heard it in the chilliest land...*

Переклад: *Я чула звук цей на морях...*

Перекладач передає враження від звучання надії в екстремальних умовах, зберігаючи силу оригіналу. Використання образів допомагає зберегти емоційний потенціал вірша.

У підсумку, переклад вірша “Hope Is The Thing With Feathers” Емілі Дікінсон, виконаний Мартою Тарнавською, вразливо відображає поетичну магію оригіналу. Використовуючи творчий підхід та майстерність перекладача, вдається передати не лише сенс, але й емоційний спектр, створюючи аналогічні образи та вживаючи подібні висловлювання. Уважне врахування фразеологізмів і гри слів, точне відтворення форми та структури дозволяє зберегти поетичну красу оригіналу в українському перекладі. Марта Тарнавська не лише вірно передає емоційну насиченість та поетичний дух Емілі Дікінсон, але і робить свій творчий внесок, використовуючи аналогічні образи

та створюючи власні варіації висловлень. Вона демонструє не лише високий рівень майстерності в перекладі, а й здатність зберігати глибокий поетичний зміст при збереженні емоційної насиченості.

Таким чином, переклад вірша вдалим чином розкриває та відтворює ту саму “надію – щось пернате,” яка “співає пісеньку без слів,” зберігаючи дух і красу оригіналу в новому поетичному втіленні.

Література:

1. Особливості та труднощі художнього перекладу. URL: <https://mk-translations.ua/ua/blog/osoblivosti-ta-trudnoshhi-xudozhnogo-perekladu/> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Переклад віршів. URL: <https://profpereklad.ua/pereklad-virshiv/>
3. Емілі Дікінсон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%9> (дата звернення: 26.11.2023).
4. Марта Тарнавська. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0%> (дата звернення: 25.11.2023).
5. Famous Inspirational Poem. URL: <https://www.familyfriendpoems.com/poem/hope-is-the-thing-with-feathers-by-emily-dickinson> (дата звернення: 24.11.2023).
6. Емілі Дікінсон – “Надія – щось пернате...” (в перекладі Марти Тарнавської) URL: <https://onlyart.org.ua/ukrainian-poets/1virshi-marty-tarnavskoyi/emili-dikinson-nadiya-shhos-perna/> (дата звернення: 24.11.2023).

Дарина Кирилюк – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Галина Харкевич**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу англомовних дипломатичних документів

Переклад у сфері дипломатії відрізняється своїми правилами і особливостями. Оскільки цей вид перекладу виконується у посольствах, консульствах та дипломатичних місцях, він вимагає не лише бездоганного знання термінології і дипломатичного такту, але й глибокого розуміння подій, що розгортаються у міжнародній сфері, а також в політичній, економічній і соціальній сферах власної країни [2].

Дипломатична термінологія англійської мови – це складна та добре структурована система термінів, що постійно поповнюється і включає велику кількість архаїзмів та іншомовних елементів. Це ускладнює процес перекладу, оскільки вимагає передачі не тільки смислу, але й стилю, настрою та прагматичного спрямування документа. Терміносистема дипломатії включає специфічні поняття, пов'язані з теорією та практикою дипломатії, а також елементи терміносистем політики, економіки та юриспруденції [4].

Терміни дипломатичних документів класифікують на прості, складні, словосполучення та аббревіатури [4]. Складні терміни утворюються шляхом поєднання двох іменників і часто використовуються для найменування посад чи установ. Словосполучення є найчисленнішою групою термінів у дипломатичному дискурсі, оскільки вони дозволяють точно виражати різні поняття та явища в умовах обмежених лексичних ресурсів. Скорочення також притаманні мові дипломатії.

Переклад складних термінів включає аналітичний та синтетичний етапи. Аналітичний етап передбачає правильне визначення компонентів складного терміну, включаючи не лише слова, але й словосполучення. Встановлення семантичних відносин між компонентами є ключовим для правильного порядку та змісту перекладу. Основні етапи перекладу терміну включають з'ясування

його значення, розуміння контексту та його переклад українською мовою. Важливим є також знаходження еквівалента, для чого використовуються різні методи, такі як попереднє ознайомлення з текстом, укладання глосарію, додаткове вивчення теми [4]. Під час перекладу дипломатичних текстів особливу увагу привертають аббревіатури, словосполучення та іншомовні терміни. Також важливо враховувати групи термінів, що можуть мати два синонімічних варіанти перекладу, архаїзми, аббревіатури, латинізми та інші мовні особливості. Це вимагає від перекладача не лише мовних, але й культурних компетентностей для точної передачі змісту термінів українською мовою.

Фальшиві друзі перекладача – це терміни, які мають одне значення у загальному вживанні, але отримують інше, специфічне значення в конкретному контексті. Наприклад, “whereas” у загальному вживанні означає “having regard to”, а в мові дипломатії отримує значення “taking into consideration” (беручи до уваги). Ще одним прикладом є “protocol”, яке у загальному вживанні означає “official document”, а в дипломатичному контексті має значення “rules in international relations that define the order of implementation of different diplomatic acts or actions” (правила дипломатичного етикету).

Так, полісемантичні терміни, такі як “state”, “diplomacy”, “digest”, “party”, у сфері дипломатії можуть мати різні значення. Наприклад, термін “state” може означати не лише державу, але й штат у конкретних контекстах, як у випадку з США [4].

Контекст відіграє ключову роль у розрізненні між загальним і термінологічним використанням слова, надаючи інформацію про його роль як терміну. Під час перекладу цього терміну в тексті використовується прийом лексичного еквіваленту. Наприклад, слово “recommendation” може мати кілька синонімічних варіантів перекладу, таких як “рішення”, “резолуція”, “постанова”.

Особливу увагу слід приділити дипломатичному листуванню, що включає чотири основні види: ноти, листи, меморандуми та записки. Міністерство закордонних справ здійснює листування, використовуючи вербальні ноти з протокольними формулами для введення та завершення, що вказують на формальність та стандартизацію у дипломатичних відносинах [3]. Найчастіше Міністерство закордонних справ дипломатичне листування здійснює шляхом обміну вербальними нотами. Обов'язковим реквізитом є протокольні формули: “Уряд України вважає за необхідне заявити

урядові (повна назва країни) наступне ...” – “The Government, of Ukraine has the honour to inform the Government of (name of the country) that (on the following) ...”. Вступний та завершальний компліменти є стандартними, проте різними будують форми звертання. “Маю честь повідомити про таке ...” – “I have the honour to inform the following...”; “Посилаючись на Ваш лист від (дата) маю честь повідомити про таке...” – “Acknowledging receipt of Your Letter (date) I have the honour to inform the following...”. Завершальний комплімент має таку форму: “Прийміть, будь ласка, Ваша Високосте запевнення у моїй найвищій до Вас повазі” – “Please, accept, Your Excellency, the assurances of my highest consideration” [1].

Таким чином, дипломатичний переклад є складною та важливою галуззю перекладу, яка вимагає не тільки лінгвістичних знань, але й специфічних навичок у сфері дипломатії та міжнародних відносин. Терміни є невід’ємною частиною мови дипломатичних документів. При перекладі термінів важливо враховувати не лише лексичні еквіваленти, але й функціональний контекст їх вживання. Дипломатичне листування, зокрема за допомогою вербальних нот, вимагає дотримання протокольних формул та стандартів.

Література:

1. Гуменюк Б. І. (1998). Основи дипломатичної та консульської служби : навч. посіб. Київ : Либідь, 1998. 248 с.
2. Дипломатичний переклад. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/foreignphilology/article/viewFile/415/417> (дата звернення: 09.01.2024).
3. Пазинич О. М. (2001). Функціонально-структурні особливості текстів дипломатично листування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.15. Київ, 2001. 20 с.
4. Diplomatic Terminology. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/foreignphilology/article/viewFile/415/417> (Last accessed: 15.01.2024).

Надія Криштоф – асистент кафедри
полоністики і перекладу Волинського
національного університету імені Лесі
Українки

До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови

На заняттях з польської мови як іноземної в студентському та шкільному середовищах перекладу небезпідставно відведено одну з ключових ролей, адже без міжмовного перекладацького коду зрозуміти семантику іноземних лексем практично неможливо. Одним із важливим пластів перекладацького польсько-українського процесу є інтерпретація експресивно-емоційної лексики, яка найчастіше проявляється у художній літературі та розмовній комунікації, які будують основні стилі засвоєння польської мови здобувачами середньої, передвищої та вищої освіти.

Проблема мовної експресивності є досить важлива для сучасних мовознавства, літературознавства, поетики, а також перекладознавства. Дослідників неодноразово звертали до цього питання, пропонуючи різні визначення даного поняття. В широкому розумінні експресивно-емоційна лексика – це лексика, що вирізняється особливою звуковою формою чи унікальними семантичними ознаками і виражає емоції мовця щодо теми висловлювання, сигналізує про його позитивне чи негативне ставлення [1, с. 134].

Основними складниками, які входять у поняття експресивності є:

- інтенсивність – кількісна ознака семантичної насиченості слова або виразу;
- образність – істотна ознака значення, спосіб представлення цього значення;
- оцінність – це ставлення мовця до предмета мовлення, закладена в слові позитивна або негативна характеристика людини, предмета, явища [4, с. 165].

Експресивно-емоційна лексика поділяється на три групи, зокрема слова з яскравим конотативним значенням, багатозначні слова з нейтральним основним значенням та слова з суфіксами суб'єктивної оцінки. Перша група включає слова, що мають однозначну оцінку та виразну емоційність, яка не сприяє розвитку

переносних значень. Друга група складається з багатозначних слів, які нейтральні в основному значенні, але отримують яскравий емоційний відтінок у переносному вживанні, особливо як метафори. Третя група включає слова з суфіксами суб'єктивної оцінки, що передають різні почуття та мають позитивні або негативні відтінки, обумовлені словотвором.

Емоційна насиченість часто полягає в порядку розташування слів, в будь-якому стилістичному відтінку мовної одиниці, а також в характері їх поєднання між собою. Отже, фактично експресивно-емоційний компонент може виражатися будь-яким словом чи виразом. Не має чітко окресленого методу для передачі експресивно забарвленої лексики при перекладі, адже стиль та спосіб її подачі у кожного автора чи мовця неповторний, тому, стикаючись із необхідністю інтерпретації таких слів, у кожному конкретному випадку необхідно звертати увагу на характер вживання та використовувати різні методи й способи. Для дослідження проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови варто розглянути та схарактеризувати часто використовувані способи, прийоми та методи перекладу в загальному.

Серед способів перекладу виділяють три основних: підбір еквівалентних відповідників, аналогів та описовий переклад. Еквівалент – це єдиний можливий рівнозначний відповідник, значення якого ніяк не залежить від контексту. Аналог – це один із декількох можливих варіантів перекладу слова, тобто такий спосіб передбачає вибір одного слова із ряду синонімів. Описовий переклад полягає на вживанню замість слова його дефініції. Такий спосіб застосовується у випадку, коли треба пояснити поняття або явище, яких не має у житті носіїв мови перекладу, отже відсутній еквівалентний чи аналоговий відповідник [2, с. 206]. Слід зазначити, що застосування описового перекладу як способу інтерпретації експресивно-емоційної лексики не вважаємо доцільним, зважаючи на функціональну роль таких слів у висловлюваннях. Адже якщо замінити подібну лексему описовою фразою, буде втрачено емоційне навантаження висловлювання й не вдасться відтворити авторський стиль.

Також при перекладі експресивно-емоційної лексики часто може виникати необхідність застосування перекладацьких прийомів, серед яких можна виділити:

– підстановки – прийоми спрямовані на забезпечення максимальної структурної та семантичної подібності між оригіналом і перекладом;

– граматичні трансформації, які включають перестановку, заміну форм слова, додавання або опущення елементів висловлювання;

– лексичні трансформації, до яких входять конкретизація – заміна слова із ширшим значенням виразом із вузким значенням, генералізація – заміна слова вузкої семантики терміном ширшої семантики [3, с. 148-149].

Варто враховувати, що перекладацькі трансформації рідко використовуються в чистому вигляді, частіше вони комбінуються між собою. Наприклад, перестановка може супроводжуватися граматичною заміною, генералізацією, конкретизацією тощо.

Ще одним варіантом перекладу експресивно-емоційної лексики є заміна одиниць з експресивним навантаженням стилістично нейтральними словами. Подібний прийом вважаємо доцільним, якщо необхідно інтерпретувати вульгаризми або відверто лайливі слова, які автор дозволив собі використати в тексті. З етичних причин подібну лексику варто замінити евфемізмами, тобто словами із більш м'яким значенням.

Для успішного передавання стильового та емоційного відтінку висловлювання в перекладі важливо здійснити кілька кроків. Спочатку потрібно виокремити експресивний компонент речення у мові оригіналу. Після цього слід підібрати відповідний еквівалент або аналог у мові перекладу. Необхідно також забезпечити відповідне синтаксичне та граматичне оформлення для збереження емоційного забарвлення. При необхідності можна використовувати різноманітні граматичні трансформації відповідно до вимог мови перекладу. Отже, переклад експресивно-емоційної може бути одним із методів практичного застосування знань, отриманих на таких теоретичних курсах, як «Лексикологія польської мови», «Грамматика польської мови» та «Стилістика та культура польської мови».

Література:

1. Encyklopedia języka polskiego. red. Urbańczyk S. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1992. 455 s.
2. Головацька Ю. До проблеми перекладу нейтральної та емоційно-забарвленої лексики. *Наукові записки Вінницького*

державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство). 2015. №25. С. 206-208.

3. Журавель Т., Хайдарі Н. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Філологія. 2015. № 19. С. 148-150.

4. Турчак О. М. Експресія та експресивність як складові функціональної характеристики okazіоналізмів (на матеріалі преси кінця ХХ ст.). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Філологічні науки 2015. №1. С. 164-169.

Оксана Лесінська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Наталія Сунько – кандидат філологічних наук, асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Англійськомовні фольклорні казкові прецедентні імена та труднощі їх перекладу

Незмінний інтерес філологів, літературознавців, культурологів до вивчення фольклору пояснюється його роллю у розвитку мови та культури представників різних лінгвокультурних спільнот, їх національної самобутності та самоідентифікації. Одним із фольклорних жанрів будь-якої мови є казка, текстопростір якої відзначається наявністю імен на позначення казкових персонажів. **Метою** цієї розвідки є визначення лінгвістичного статусу фольклорного казкового прецедентного імені та з'ясування труднощів перекладу англійськомовних фольклорних казкових прецедентних імен засобами української мови.

Важливо відзначити, що місце фольклорного казкового імені знаходиться, умовно кажучи, між власним іменем і прізвиськом. Подібні імена можуть отримувати ознаки загальних імен, якщо вони використовуються у інших контекстах, стаючи при цьому

прецедентними [2, с. 160]. Під прецедентним іменем розуміємо “індивідуальне ім’я, пов’язане із широко відомим текстом або подібною ситуацією, у зв’язку з чим їх і відносять до прецедентних” [1, с. 339]. Прецедентним вважають також “ім’я-символ, що вказує на еталонну сукупність певних якостей” [3, с.11].

Використання фольклорних казкових імен поза контекстами їх породження зумовлено не тільки їх загальною відомістю, але й необхідністю або бажанням надати іншій особі чи особам певні характеристики, уособлені вказаним іменем. Саме тому казкові прецедентні імена широко вживаються для визначення особливостей зовнішності, поведінки, дій, рис характеру осіб, що позначаються ними. Властивістю прецедентного імені є також виявлення специфіки прецедентної ситуації, в якій його було вжито, її атмосфери, тих чи інших ситуацій, пов’язаних з нею [1, с. 339].

Попри уявну простоту, відтворення досліджуваних одиниць засобами іншої мови може викликати певні складнощі. Безумовно, ключовим способом перекладу англійськомовних фольклорних казкових прецедентних імен є транскодування, наприклад:

Pixie – Піксі,

Lady Mary – Леді Мері.

Транскодуванню можуть підлягати також окремі компоненти казкових імен, зокрема:

The Black Bull of Norroway – Чорний Бик Норроуейський,

Lazy Jack – Ледачий Джек.

Переклад першої із наведених одиниць здійснюється комплексно: за допомогою адаптивного транскодування передається топонімічна назва, що є компонентом прецедентного імені, інші два компоненти відтворюються при цьому калькуванням. Для адекватного відтворення другого імені вживається не тільки транскодування (власне транскрипція), але й перекладацькі трансформації перестановка слів та заміна частини мови. Саме комплексний підхід до перекладу, поєднання різних способів і трансформацій перекладу, дозволяє перекладачам створити зрозумілий, граматично правильний та благозвучний відповідник вихідного імені засобами української мови. Перспективи подальших досліджень пов’язуємо з аналізом лінгвокультурної специфіки та труднощів перекладу прецедентних імен різних варіантів англійської мови.

Література:

1. Карпова К. Прецедентне ім'я Steve Jobs в американському лінгвокультурному середовищі. *Studia linguistica*. 2013. № 7. С. 338-342.
2. Маниліч А. В. Бялик В. Д. Ономасіологічні та семасіологічні особливості англомовних прецедентних імен. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 43. № 2. С. 158-161.
3. Moon, R. Fixed expressions and idioms in English: A corpus-based approach. London : Clarendon Press, 1998. 352 p.

Ольга Матейчук, Оксана Бараник – бакалаври факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Олена Круглій**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови

Юридична термінологія – це словесні позначення понять, які використовуються під час ухвалення закону (іншого нормативного юридичного акта).

У зв'язку з інтеграцією до Європейського товариства та швидким розвитком політичних відносин України з іншими політичними державами, що виявляється в розширенні міжнародних контактів, порушується низка питань, пов'язаних із перекладом юридичних нормативних актів, адже мова права включає професійну лексику, кількісний склад якої весь час помітно зростає.

Окрім цього, юридична терміносистема зазнає динамічного розвитку, знаходиться в тісному контакті з життям суспільства, реагує на зміни мовної ситуації, передає наукову інформацію та характеризується значно більшим розмаїттям спеціальних сфер застосування в порівнянні з іншими терміносистемами. У зв'язку із цим переклад юридичної термінології входить до кола найскладніших проблем у галузях лінгвістики та перекладознавства.

Загалом переклад юридичної термінологічної одиниці являє собою важкий процес, адже аналогічні терміни у двох мовах визначають різні поняття і різний ступінь вагомості близьких за значенням понять, оскільки порівнюються не лише терміни, а й різні правові системи, словникова відповідність часто не забезпечує правильного уявлення про лексичну одиницю. Окрім цього, англійська юридична термінологія характеризується більшою різноманітністю порівняно з іншими мовами.

Становлення і розвиток термінології та семантична структура термінів перебувають у центрі уваги фахівців багатьох галузей знання. Як нам відомо, для встановлення відповідності між словом та поняттям кожна наука намагається чітко впорядкувати термінологію, якою вона користується, адже, як було зазначено, в більшості мов їх еквіваленти не збігаються, із чого стає зрозуміло, що юридична терміносистема - це складний та унікальний об'єкт, що характеризується значно більшою сферою застосування.

У сучасній мові права існує низка вимог щодо юридичних термінів, які перекладач повинен враховувати в процесі перекладу.

Сучасне термінознавство, досліджуючи природу і специфіку терміна серед інших лексичних ресурсів мови, визначає такі найістотніші його ознаки (які слід розглядати і як вимоги до термінів загалом): пряма співвіднесеність із позначуваним поняттям спеціальної сфери; відносна незалежність від контексту; наявність дефініції; прагнення до однозначності; системність (певне місце в терміно-системі, ієрархічні відносини між термінами на основі логіко-поняттєвих зв'язків); функційна усталеність; конвенційність; відповідність термінологічним стандартам; раціональна стислість; кодифікованість; умотивованість; словотворча (дериваційна) спроможність (здатність); граматична правильність; стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність. Їх важливо враховувати для формування уявлення про нормативні та ненормативні терміновживання в юридичному мовленні.

Вивчення лінгвістичних характеристик писемного та усного мовлення з правових питань має велике значення для юриста, який знає іноземні мови.

До таких особливостей відносять:

1) велике насичення юридичного матеріалу юридичною лексикою, основну частину якої складають юридичні терміни, багато з яких перекладаються на українську мову словосполученнями й

описово (*remedy* – засіб судового захисту, *deterrence* – засіб утримання залякуванням від вчинення злочинних дій, *indictment* – обвинувальний акт і т.д.);

2) спеціальні ідіоми та поєднання виразів у письмовій та усній мовах на юридичні теми, які не використовують або лише рідко вживають у загальнолітературній мові (*to make default* – 1) не виконувати обов'язки; 2) не з'являтися до суду; *Marshal of the court* – судовий виконавець; *to meet claim* – оскаржувати позов і т.д.).

3) стилістичні відхилення від загальнолітературних норм, часом досить значні.

Основні характеристики юридичного дискурсу:

а) широке використання еліптичних конструкцій (скорочено, без статей) англійською мовою, особливо в періодично писаних стандартних документах, форма та зміст яких варіюється в невеликих межах (резюме, повідомлення, рішення, висновки);

б) наявність фраз в офіційно-канцелярському стилі в документах із загальних чи адміністративно-економічних питань;

в) суворо регламентоване використання дієслівних форм та зворотів мови спеціальної термінології певних юридичних документів.

4) використання латинських слів та виразів у юридичних текстах;

5) наявність скорочень, більшість з яких використовуються лише в юридичних текстах та документах: (англ.) *ALJ* – Administrative Law Judge – суддя адміністративного суду; *USJC* – United States Judicial Code – кодекс законів США осудоустройстве; *CtApp* – Court of Appeal – апеляційний суд і т.д.

Процес перекладу юридичних термінів потребує детального вивчення. Головна проблема, яка постає перед перекладачем – це вибір адекватного відповідника у процесі перекладу з однієї мови на іншу, а саме еквіваленту, який може бути наявний або відсутній в мові перекладу. Переклад за допомогою лексичного еквіваленту – один із головних прийомів перекладу, а отже, слід приділяти велику увагу еквівалентам-відповідникам і вміти знаходити їх у рідній мові. Але, оскільки юридичні терміни – це переважно складні терміни (терміни-словосполучення), то вони є основною проблемою перекладу юридичного тексту.

Англійська мова має розвинуту термінологічну систему на позначення юридичних реалій. Так, для позначення юридичних

професій існують терміни, більшість яких є синонімами: *lawyer, law agent, jurist, jurisprudent, solicitor, advocate, attorney, barrister, counsel, legal expert, man of law*. Найбільш загальний термін – *lawyer* перекладається як юрист, адвокат, законознавець, правознавець. Широке поле охоплюють терміни: *jurist, jurisprudent, legist, legalist, man of law* – які в залежності від конкретної ситуації також перекладаються як юрист, адвокат, законознавець, правознавець. *Law agent* вживається для позначення будь-якого юриста, за винятком адвоката, а також перекладається як повірений, стряпчий. Складна термінологічна система відображає чітку градацію в межах професії адвоката: *advocate* – найбільш загальний термін в даному випадку; *solicitor* – адвокат, що дає поради клієнту, готує справи, але не має права виступати в судах нижчої інстанції, повірений; *barrister* – адвокат, який має право виступати в судах лише вищої інстанції, для нього справи готує *solicitor*. *Counsel* також вживається у значенні адвокат, але означає адвоката, який дає консультації, юрисконсульта. Найбільш близьким синонімом цих двох термінів є *barrister*. Декілька значень має термін *attorney*, у тому числі й адвокат, однак у першу чергу він вживається для позначення прокурора.

Отже, теоретичне та практичне вивчення даного питання дало змогу визначити, що юридичний термін - слово, що використовується в законодавстві та є узагальненим юридичним поняттям, характеризується точністю, системністю та має визначений зміст. Особливості перекладу юридичних термінів на англійську мову полягають у їх багатозначності та, в багатьох випадках, відсутності еквівалентів відповідників у мові перекладу.

Література:

1. Martin E. Oxford Dictionary of Law. Fifth Edition. Oxford University Press: Oxford, 2003. P. 200.
2. Дудка А.А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2009. № 12(175). С. 13.
3. Шумило І.І. Особливості перекладу юридичних текстів. Філологічний дискурс. 2016. Вип. 4. С. 266-272.

Анастасія Мироненко – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Ніна Печко**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови

Вступ. Сьогодні кіноіндустрія посідає одне з провідних місць у масовій культурі. Значна частина фільмів, що демонструються в українських кінотеатрах, є англомовними. Назва будь-якого фільму відіграє важливу роль у правильному розумінні та сприйнятті сюжету. Часто при перекладі на українську мову ці назви не зовсім точно відображають зміст оригіналу. Тому при аналізі процесу відтворення назв фільмів мовою перекладу виникає низка актуальних на сьогодні питань, що стосуються таких перекладацьких проблем як види еквівалентності, інтерференція, мовні помилки, вибір стратегії перекладу, лінгвістичні та прагматичні аспекти перекладу тощо [2; 3].

Метою дослідження є визначити причини невідповідності назв фільмів оригінальним назвам.

Назва – це спосіб дати глядачеві можливість з першого погляду зрозуміти, дивитися фільм чи ні. Виходячи з цього, назва повинна характеризуватися точністю передачі змісту фільму, тобто ясністю і простотою форми, вона має бути зрозумілою кожному. Привертаючи увагу глядачів, будь-яка назва фільму повинна легко сприйматися і читатися без труднощів. [4].

Причини невідповідності кіноперекладів оригінальним назвам:

Перша причина пов'язана з філологією та милозвучністю і полягає у відсутності дослівного перекладу певної англійської фрази чи словосполучення українською мовою. Сюди ж можна віднести дослівний переклад, який може бути незрозумілим або безглуздим.

Прикладом є фільм “*Die hard*” – “Міцний горішок”. Словосполучення “*die hard*” має значення “зникати дуже повільно” і “не здаватися просто так”. Така назва не зовсім пасує для фільму, тому перекладачі просто вирішили підсумувати весь фільм про крутого, “невмирущого” головного героя простим та зрозумілим “*міцний горішок*”. Більш того, фраза “міцний горішок” і сама є фразеологізмом, що робить адаптацію практично бездоганною.

Звичайно, слід також зазначити, що в минулому українські назви в більшості випадків були похідними не від оригінальних назв, а від російських.

“*Pulp fiction*” – “Кримінальне читиво”. Вираз “*pulp fiction*” означає “низькоякісна (бульварна) література”. Офіційні локалізатори знайшли чудовий відповідник, який досить точно передає оригінальне значення назви, гарно звучить і легко запам'ятовується.

“*The Fast and the Furious*” – “Форсаж”. Дослівно перекладається як “Швидкі і люті”. Форсаж – режим роботи деяких двигунів, що застосовується для збільшення тяги в разі розгону. Перекладач використовує цей термін, щоб чітко описати “тачку”, стає зрозумілим, що фільм про перегони, швидкість і спортивні машини.

“*War dogs*” – “Хлопці зі стволами”. В американській культурі існує термін “*war dog*”, який використовується для опису невійськових осіб, а саме, приватних торговців зброєю, які заробляють гроші на периферії війни. Дослівний переклад у цьому випадку був би неможливий, насамперед, через різницю національно-культурних компонентів. “Пси війни” звучав би незрозумілим для українського глядача і створив би помилкові асоціації. У зв'язку з цим перекладачі вирішили адаптувати назву до сюжету, тим самим зробивши її більш привабливою для потенційних глядачів.

Друга причина не завжди зрозумілих назв фільмів – це маркетинг.

“*The Holiday*” – “Відпочинок за обміном”. Звичайно, можна було написати просто “Відпочинок” або “Відпустка”, але ця назва була б занадто сухою та нецікавою. Тому, тут перекладачі досить якісно удосконалили назву.

“*Kubo and the Two Strings*” – “Кубо і Легенда самурая”. Заміна назви на “Легенда самурая” – типовий приклад вітчизняної локалізації. Оригінальну назву “*Kubo and the Two Strings*” дослівно можна перекласти як “Кубо і дві струни”, але так як дослівна назва не така яскрава з точки зору маркетингу, то було застосовано заміну назви.

“*A Prayer Before Dawn*” – “Бої без правил”. Дослівно “Передранкова молитва”. У процесі перекладу було втрачено основну особливість фільму, а нова назва спрацювала лише на рекламну функцію. Адже фільм зовсім не про бійки, а про людину, яка з кримінальним минулим і наркозалежністю потрапляє до тайської в'язниці, але залишається незламною.

Третя причина майже не зустрічається, але все ж існує: цензура або інші обмеження, що не дозволяють перекласти назву фільму дослівно.

Найяскравішим прикладом є фільм *“Some like it hot”* — “В джазі тільки дівчата” (1956). Дослівно *“some like it hot”* можна перекласти як “хтось любить гарячіше”, що могло б інтерпретуватися в ті часи як занадто непристойна назва. У цій ситуації локалізатори передали сенс фільму.

“Snatch” – “Великий куш”. Вираз *“snatch”* можна перекласти як “вкрасти щось”, але в сюжеті фільму це слово має більш грубе значення. Через це перекладачі вирішили не додавати лайливу назву фільму, а спробували знайти словосполучення, яке б передало зміст.

Водночас, є сила силенна прикладів не дуже вдалих адаптацій.

Фільм “Мій хлопець – псих”, в оригіналі має назву *“Silver Linings Playbook”*. *“Silver Linings”* частина дуже популярного англійського прислів'я *“every cloud has a silver lining”*, яке може вживатися як самостійно, так і в повному варіанті та мати одне й теж саме значення “немає лиха без добра”, тобто кожна ситуація несе щось позитивне. Мабуть, така назва видалася занадто глибокою, тому її спростили до “Мій хлопець – псих”.

“Intouchables” – “1 + 1”. Назва фільму в перекладі означає “Недоторканні”, і в ньому є явний натяк на головних героїв, які по суті є аутсайдерами суспільства. Перекладачі вирішили повністю замінити цю назву, і тому на українські екрани фільм вийшов під назвою “1 + 1”, яка не має ніякої практичної цінності і ніяк не відповідає оригіналу.

“Despicable me” – “Нікчемний Я”. Не варто й говорити, що *“despicable”* не перекладається як “нікчемний”. У пісні *“Despicable me”* це слово вживається в іншому значенні, це “підлий”, “паскудний”, “нестерпний”. Хорошим варіантом є назва “Нестерпний Я”.

“The Thing” – “Дещо”. Фільм жаху розповідає про тварину яку знайшли замороженою десь у Антарктиді. Українські перекладачі повторили за російськими, які переклали це як “Нечто”. Якщо в російській мові слово “нетто” має страхітливі відтінки, то українською належно було б перекласти цей фільм як “Істота”.

Висновок. Таким чином, аналіз показав, що причини невідповідності назв фільмів оригінальним назвам визначається кількома факторами, найважливішими з яких є: оригінальна назва

фільму, лінгвістичне та культурне навантаження, цензура, маркетингові стратегії.

Література:

1. Список топ-100 найкасовіших фільмів (Україна). веб-сайт. URL: <http://bit.ly/ukwikipediaorg> (дата звернення: 12.11.2023).

2. Іваницька Н.Б. Лінгвоперекладо-знавчі аспекти вторинного тексту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов : зб. науков.праць / за наук. Ред. проф. А.В. Корольової. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Вип. 15. С. 66-75.

3. Іваницька Н.Б. Сучасні моделі перекладу в аспекті контрактивної дискурсології. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Філологія, педагогіка». Переяслав-Хмельницький; Кременчук : Видавець ПП Щербатих О.В., 2017. Вип. 25. С. 137-144.

4. Лук'янова Т. Стратегії адаптації при перекладі назв англomовних фільмів українською мовою. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2011. Вип. 15. С. 310-313.

Мар'яна Олексійчук – бакалавр факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Ніна Печко**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу віршованої літератури

Переклад поетичної літератури – це складне і тонке завдання, яке вимагає не лише знання мови, але й глибокого розуміння нюансів та естетики мови оригіналу. На перекладачів покладається відповідальність за те, щоб передати суть, красу та культурне значення оригінального вірша, донісши його зміст та емоції до читачів іншою мовою.

Мета статті – розглянути особливості перекладу художньої віршованої літератури на прикладі доробку Дмитра Павличка.

Одним із фундаментальних аспектів перекладу поетичної літератури є передача культурного контексту та збереження суті оригінального твору. Поетична література часто містить специфічні культурні референції, історичні події та суспільні норми, які можуть не мати прямих еквівалентів у мові перекладу. Перекладачі повинні ретельно враховувати ці культурні нюанси, щоб перекладений вірш резонував з читачами так само, як і оригінал.

Крім того, поетична література часто використовує різні літературні прийоми, такі як метафори, порівняння, алітерації та схеми римування, щоб передати свій зміст і викликати емоції. Точний переклад цих засобів може бути складним завданням, оскільки різні мови можуть мати різні поетичні традиції та структури. Перекладачі повинні знаходити творчі рішення, щоб зберегти естетичні якості оригінального твору, гарантуючи при цьому, що перекладений текст залишається вірним змісту та задуму.

Більше того, культурний контекст і поетичні засоби взаємопов'язані в перекладі поетичної літератури. Культурні посилання та історичні події, закладені в оригінальному вірші, можуть вимагати від перекладача пошуку еквівалентних понять або адаптації їх до культурного контексту мови перекладу. Так само використання літературних прийомів у вірші сприяє його художньому та емоційному впливу. Перекладачі повинні ретельно враховувати ці прийоми та їхній культурний підтекст, щоб відтворити той самий ефект у перекладеному варіанті.

Іншим важливим аспектом перекладу поетичної літератури є збереження ритму та розміру оригінального вірша. Вірші часто написані з певним ритмічним малюнком або метром, що сприяє їхній музичності та впливу. Перекладачі повинні прагнути зберегти цю музичну якість у перекладі, навіть якщо це означає відхилення від дослівного перекладу слово в слово [1, с. 33].

Досягнення балансу між збереженням оригінального ритму та передачею змісту може бути делікатним завданням. Перекладачам може знадобитися внести корективи в структуру речення, порядок слів або навіть вибрати інші слова, щоб зберегти бажаний ритм і метр. Це вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також здатності робити творчий вибір, який передає суть оригінального вірша.

Крім того, ритм і розмір вірша нерозривно пов'язані з його загальним естетичним та емоційним впливом. Перекладачі повинні

враховувати не лише окремі слова, але й каденцію та потік вірша. Вони повинні переконатися, що перекладена версія зберігає ту саму музичність і вплив, що й оригінал, навіть якщо це означає внесення структурних змін або використання альтернативних мовних засобів.

Поетична література часто передає складні емоції та неоднозначні значення за допомогою ретельно підібраних слів та образів. Точна передача цих емоцій і двозначностей є значним викликом для перекладачів. Вони повинні ретельно проаналізувати оригінальний текст та інтерпретувати передбачувані емоції, що стоять за словами, намагаючись викликати подібні почуття у читачів цільової мови.

Перекладачі також повинні враховувати потенційну втрату двозначності, яка може статися в процесі перекладу. Вірші часто залишають місце для кількох інтерпретацій, і перекладач повинен вирішити, чи надати перевагу одній конкретній інтерпретації, чи зберегти двозначність у перекладі. Таке рішення вимагає глибокого розуміння намірів поета оригіналу та культурних особливостей цільової аудиторії.

Наприклад, у відомому вірші "If" англійського поета Руперта Брука (1887-1915) використовується октавний розмір, який складається з 8 рядків, по 10 складів у кожному. При перекладі цього вірша українською мовою перекладачеві Дмитру Павличку вдалося зберегти октавний розмір, але кількість складів у кожному рядку довелося скоротити до 9.

If

*When I consider how my light is spent,
Ere half my days, in this dark
world and wide, And that one Talent which is death to hide,
Lodg'd with me useless, though my Soul more bent
To serve therewith my Maker, and
present My true account, lest he returning chide,
Doth God exact day-labour,
light denied? I fondly ask. But Patience to prevent
That murmur, soon replies: God doth not need
Either man's work or his own gifts:
who best Bear his mild yoke, they serve him best.
His State Is Kingly. Thousands at his bidding speed
And post o'er Land and Ocean without
rest: They also serve who only stand and wait.*

Якщо

*Коли я вдивляюся в своє життя,
Що скоро скінчиться в цьому
темному світі, І що один Талант,
що смерть ховати, У мене, хоч
душа прагне Його моїм Творцем
служити, і вчасно Дати йому звіт,
щоб Він, повернувшись, не гнівався,
Чи Бог вимагає від мене щоденної*

праці, Хоча я не можу її виконувати? Я запитую це безглуздо. Але Терпіння Швидко відповідає: Бог не потребує Ні роботи людини, ні своїх дарів: хто найкраще Бере на себе Його лагідне ярмо, той Йому служить найкраще. Його Царство Є Царське. Тисячі Його по слову Мчать і подорожують по землі та океану без спочинку: Вони також служать, хто лише стоїть і чекає.

Крім того, переклад емоцій та двозначності вимагає від перекладача заглиблення за межі поверхневого значення слів і дослідження глибинних емоцій та намірів поета. Вони повинні вловити найтонші нюанси та відтінки значення оригінального вірша і знайти способи ефективно передати їх мовою перекладу. Це може включати в себе вибір слів або фраз, які передають суть емоцій, або використання поетичних прийомів, які викликають подібні почуття.

Переклад поетичної літератури пов'язаний з кількома проблемами, які потребують ретельного розгляду. Окрім лінгвістичних аспектів, перекладачі також повинні впоратися із завданням передати суть оригінального твору. Це передбачає розуміння культурного контексту, історичних посилань та суспільних норм, закладених у вірші.

Крім того, перекладачі повинні бути вправними у збереженні художніх та естетичних якостей вірша. Це включає в себе точний переклад метафор, порівнянь, алітерацій та схем римування, які можуть відрізнятися в різних мовах. Виклик полягає у пошуку творчих рішень, щоб зберегти оригінальність і красу вірша, поважаючи при цьому його зміст і задум [2, с. 10].

Збереження ритму та розміру оригінального вірша – ще одна перешкода, з якою стикаються перекладачі. Специфічні ритмічні малюнки та метр сприяють музичності та впливу вірша. Перекладачі повинні приймати свідомі рішення, щоб зберегти музичну якість, навіть якщо це означає внесення змін до структури речень, порядку слів або вибору слів. Цей делікатний акт балансування вимагає глибокого розуміння обох мов і здатності робити обґрунтований вибір, який передає суть оригінального вірша.

Отже, переклад поетичної літератури – це складне творче завдання, яке виходить за межі простого володіння мовою. Успішний переклад вірша вимагає глибокого розуміння культурного контексту, володіння поетичними прийомами, вмілого збереження ритму та метру, а також здатності передати складні емоції та неоднозначності. Це делікатне балансування між збереженням вірності оригінальному

твору та створенням перекладу, який резонує з цільовою аудиторією. Орієнтуючись на ці виклики, перекладачі можуть донести красу і багатство поетичної літератури до читачів по всьому світу.

Література:

1. Буднікова Л. Т., Петріца Н. М. Актуальні проблеми транслатології: методичні вказівки до проведення практичних занять / для студентів 1 курсу ОС “магістр” галузі знань 03 “Гуманітарні науки” спеціальності 035 “Філологія” спеціалізації 035.036. “Слов’янські мови та літератури (перекладвключно), перша – словацька” та спеціалізації 035.038. “Слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська”. Ужгород: ФОП ОлеоленкоЛ.О., 2023. 60 с.

2. Проблеми художнього перекладу: навчальні матеріали до проведення практичних занять для студентів 1 курсу ОПІ магістр галузі знань 03 “Гуманітарні науки” спеціальності 035 “Філологія” спеціалізації 035.036. “Слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька”. Ужгород, 2023. 23 с.

Вікторія Панас – старший лаборант
кафедри міжнародних економічних
відносин і управління проєктами
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Стилістичні особливості перекладу текстів політичних промов

Політичний текст це особливий жанр у системі міжкультурної комунікації, який має унікальні стилістичні характеристики. Політичні тексти відображають особливості та менталітет суспільства, до якого вони апелюють. Завдання політичної промови полягає в тому, щоб викликати у слухачів певні емоції, почуття та переконання. Тексти політичних промов містять метафори, порівняння, гіперболи, цитати, реалії. Завдання перекладача полягає в

тому, щоб усі відтінки стилістичних прийомів мови оригіналу були точно передані в перекладі.

Стилістичними особливостями політичного дискурсу займається стилістика – розділ мовознавства, що вивчає у межах функціональної мови суть і специфіку стилів мови, а також сукупність виражальних засобів мови [1].

Завдяки стилістичним засобам політик може передати своє відношення до ситуації, донести інформацію до слухачів, переконавши їх у чомусь або схилити до якоїсь думки. Одним із найуживаніших стилістичних прийомів є використання епітету, художнього означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії.

Епітет має завжди суб'єктивне значення, бо ґрунтується на підкресленні якості, ознаки описуваного явища. Т. А. Палей стверджує, що епітет повідомляє додаткову інформацію про предмет, тому до перекладу цих стилістичних засобів необхідно ставитися вкрай обережно [2].

У промовах Б. Обама епітети призначені підкреслювати характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища і, потрапивши в нове семантичне поле, збагачувати це поле новим емоційним чи смисловим нюансом: *The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness* [1] – *Прийшов час, щоб підтвердити стійкість нашого духу; робити кращу історію; нести вперед цей дорогоцінний дар, благородну ідею, що передавалася з покоління в покоління: дану Богом обіцянку, що всі рівні, всі вільні, і всі вони заслуговують на можливість досягти свого щастя.*

Наступний стилістичний засіб, який є не менш поширеним, ніж епітет – метафора, художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння [1].

Основною метою метафори у політичному тексті є створення образу, який переконає реципієнта у сказаному та додавання експресивності до промови.

Наприклад: *Thank you for believing all the way, through every hill, through every valley* [3] – *Дякуємо, що вірили увесь цей час, не дивлячись на усі складнощі.* У цьому прикладі Б. Обама використовує

розширену метафору у словосполученні «through every hill, through every valley» задля підсилюючого ефекту, яка, проте, повністю втрачається при перекладі українською мовою.

Майже всі політичні промови місять у собі порівняння – засіб художньої образності, один із видів тропів, що полягає у зіставленні одного предмета чи явища з іншими для того, щоб глибше його розкрити.

Політичні промови відносять до офіційно-ділового стилю, тому використання стилістичних засобів, таких як порівняння, дозволяють зробити спіч політика більш неформальним, тим самим наблизити його до своєї аудиторії слухачів, наприклад: *Many allies, including Minister von der Leyen of Germany, recognized 2014 as a watershed year that awakened allies to a new reality* (James Mattis) [4] – *Багато союзників, в тому числі міністр Німеччини фон дер Ляєн, визнали 2014 рік переломним, який побудив союзників до нової реальності* (Джеймс Меттіс).

Наступною за частотою використання після порівнянь є гіперболізація, тобто використання гіпербол – стилістичний засіб навмисного перебільшення з метою посилення виразності. Переклад гіперболи не становить труднощів і є здебільшого повним лексичним перекладом. Іноді перекладачеві доводиться вдаватися до таких прийомів як додавання, конкретизація та лексична заміна.

У промовах Б. Обама гіпербола використовується для підсилення позитивної патріотичної характеристики Америки та американської нації, утвердження їхньої сили та могутності: *We remain the most prosperous, powerful nation on Earth. America is a friend of each nation and every man* [5] – *Ми залишаємося найбільш процвітаючою, могутньою державою на Землі. Америка – справжній друг кожної держави і кожної людини.*

Отже, текст політичної промови може містити в собі велику кількість стилістичних прийомів, які в першу чергу притаманні художньому стилю. Тому перед перекладачем постає важливе завдання – вміло інтерпретувати зміст промови, не втративши суті, але і не перетворивши його на художній твір, пересичений стилістичними засобами.

Література:

1. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник української мови. Київ: Перун, 2005. 1719 с.

2. Палей Т. А. Лексико-граматичні особливості перекладу англомовних епітетів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . Філологічні науки*. 2017. Вип. 2. С. 99-104.

3. Full text: Obama's re-election speech. URL: <https://www.bbc.com/news/world-20236369> (дата звернення 10.01.2024).

4. Mattis J.SD. NATO Press Conference After Defense Ministerial, delivered 15 February 2017, NATO Headquarters, Brussels, Belgium. Americanrhetoric. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/jamesmattisNATOpresenter.htm> (дата звернення 10.01.2024).

5. President Barack Obama's Inaugural Address. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-Barack-obamas-inaugural-address> (дата звернення 10.01.2024).

Яна Потинська – бакалавр
факультету міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – Ніна Печко,
канд. філол. наук, кафедри іноземних
мов та перекладу ВНУ імені Лесі
України

Аматорський переклад англомовної пісенної лірики

Вступ. З XIX ст. почався процес глобалізації, який включав в себе не тільки економічну, але й культурну інтеграцію. США стали однією з країн, яка змогла використати цей процес на свою користь, і в результаті, поширити вплив своєї мови, поп-культури, економіки не тільки в регіоні, але й по всьому світу. Оскільки у XXI ст. англійська – це офіційно визнана мова міжнародного спілкування, а також мова, якою випускаються різноманітні американські медіапродукти, від пісень до книг, вона набуває все більшої актуальності. Проте, у 2022 році Україна посіла 35 місце серед 111 країн, мешканці яких склали EF Standard English Test онлайн [1]. Це непоганий результат, але залишається все ще велика частина українців, які не можуть споживати американський медіаконтент в оригіналі, тому переклад

фільм, книг, пісень з англійської на українську мову залишається досі актуальною темою.

Мета дослідження – визначити особливості перекладу англійських пісень на прикладі композиції “*Another Love*” британського співака Тома Оделла та її перекладу музикантом ENLEO українською мовою.

Результати дослідження. Переклад тексту пісень має свої особливості. Так як пісня – це словесно-музичний твір, який є частиною поетичного жанру, то для перекладу пісень найдоцільнішим варіантом буде використання художнього перекладу.

Можна виділити такі основні моменти перекладу будь-якого художнього твору:

- Жодної дослівності. При перекладі художнього твору, зазвичай, переклад “слово в слово” виключається. Це необхідно хоча б тому, що порядок побудови речень у різних мовах різний. Наприклад, при передачі вокальних творів складність полягає в тому, що, переклавши текст з англійської мови українською, відбувається структурна реорганізація текстового матеріалу (з’являється більше букв, більше слів, а відповідно, більше складів, що обов’язково “зламає” розмір і ритм, притаманний композиції) [2].

- Коректний переклад фразеологізмів, прислів’їв, приказок та інших сталих виразів. Ця частина перекладу важлива, оскільки ці фрази мають сталі значення у мові оригіналу, і знайти відповідник, або ж заміну цьому виразу без втрати сенсу художнього твору у мові, на яку здійснюється переклад, буває дуже складно.

- Важливо зберегти гру слів, іронію і гумор автора. При художньому перекладі необхідно також правильно передати ідею, гру слів, іронію і гумор автора. Через міжкультурні особливості, незнання історії створення того чи іншого художнього твору і як він пов’язаний з реальними подіями, не кожен перекладач справляється з цим завданням [3].

Переклад пісень зустрічається все частіше і частіше, і вже через декілька днів після виходу пісні з’являються перші варіанти її перекладу. В Україні доволі популярним є аматорський переклад – неофіційний переклад численних форм писемної або мультимедійної творчості фанатів, на ту мову, на яку в доступі ще немає офіційного варіанту перекладу [4].

Одним із прикладів вдалого аматорського перекладу англійської пісні став переклад музикантом ENLEO українською мовою[5] пісні британського співака Тома Оделла “Another Love” [6]. Для прикладу розглянемо оригінал та переклад куплету та приспіву у пісні:

Таблиця 1

Оригінал	Переклад
<p>And if somebody hurts you, I wanna fight But my hand's been broken one too many times So I'll use my voice, I'll be so fucking rude Words, they always win, but I know I'll lose And I'd sing a song that'd be just ours But I sang 'em all to another heart And I wanna cry, I wanna learn to love But all my tears have been used up</p> <p>[Chorus] On another love, another love All my tears have been used up...</p>	<p>Якщо тебе хтось образить, оголю кулаки, Та вони ламалися надто багато разів, Тому я буду кричати і до біса груб, Слова перемагають, тільки я програю. Я б написав тобі пісню, були б наші слова, Та тільки втратив голос - все на інші серця... І я захлинаюсь, хочу твою любов... Та сльози всі вже проліто</p> <p>[Приспів] На іншу любов... Іншу любов... Сльози всі вже проліто...</p>

Джерело: [5;6].

Якщо уважніше переглянути переклад частини пісні “Another Love”, то можна простежити, що текст оригіналу дозволяє у деяких моментах використовувати дослівний переклад, що робить його максимально наближеним до змісту оригіналу музичного твору: *And if somebody hurts you* / Якщо тебе хтось образить; *On another love* / На іншу любов; *my hand's been broken one too many times* / вони ламалися надто багато разів.

Розглянемо також моменти, коли переклад відрізняється від оригінального тексту:

I wanna fight / оголю кулаки; *So I'll use my voice* / Тому я буду кричати; *But I sang 'em all* / Та тільки втратив голос; *I wanna learn to love* / хочу твою любов. Хоч і моментів, коли переклад тексту дещо відрізняється тексту оригіналу значно більше, але для художнього твору це є цілком звичним явищем, також не варто забувати про те, що при перекладі пісень необхідно зберігати ритм пісень, чого неможливо зробити при “точному” перекладі з однієї мови на іншу, у нашому прикладі – з англійської на українську.

Важливо наголосити на тому, що українська версія пісні “Another Love” Тома Оделла від ENLEO, стала доволі популярною у соцмережі TikTok. На платформі було знято понад

18000 відео під звукову доріжку, а переглядів було набрано близько трьох мільйонів. Британський співак Том Оделл, який є автором “Another love”, оцінив адаптацію своєї пісні й дав дозвіл опублікувати сингл на платформах [7].

Успіх цього перекладу у соцмережах, схвалення автором української адаптації свідчить про те, що музикант ENLEO у своєму перекладі зміг передати настрій ліричного героя, зберігши ритм пісні та її основну ідею.

Висновки. Переклад англомовних пісень на українську мову все більше набирає популярності, тому аматорські переклади стають актуальними та затребуваними. При дотриманні основних правил художнього перекладу пісень, український варіант має всі шанси стати повноцінним синглом, і чим більше буде прикладів вдалих аматорських перекладів, тим більше буде розвиватись галузь офіційного художнього перекладу пісень в Україні.

Література:

1. Україна посіла 35 місце у глобальному рейтингу зі знання англійської – дослідження. Нова Українська Школа URL: <https://nus.org.ua/news/ukrayina-posila-35-mistse-u-globalnomu-rejtyngu-zi-znannya-anglijskoyi-doslidzhennya/> (дата звернення: 29.11.23)
2. Клименко О. С. Особливості перекладу тексту мюзиклу Е. Вебера “The phantom of the opera” українською та російською мовами / О. С. Клименко, Н. М. Рудницька, А. Ю. Кузнєцова. – Логос. №16, 2009. – С. 219-224.
3. Художній переклад. Інфоперевод. URL: <https://infoperevod.ua/hydozhniy-pereklad> (дата звернення: 30.11.23)
4. Аматорський переклад // Вікіпедія URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0> (дата звернення: 30.11.23)
5. Інша любов // Українські пісні. URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/3453727.html> (дата звернення: 02.12.23)
6. Another Love. Genius. URL: <https://genius.com/Tom-odell-another-love-lyrics> (дата звернення: 29.11.23)

7. Том Оделл українською // Enleo про реліз пісні “Інша любов” URL: <https://liroom.com.ua/music/enleo-another-love1/>(дата звернення: 29.11.23)

Анастасія Семенюк, Софія Войтович – бакалаври факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Галина Харкевич**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу ідіом у сучасній англійській мові

Фразеологія – це галузь науки, яка вивчає фразеологічні одиниці, тобто стійкі поєднання слів із складною семантикою, що не утворюються за моделями змінних поєднань [2]. Фразеологізми є засобом відтворення мовної картини світу, яка визначає ставлення людини до навколишнього середовища, формує норми її поведінки та визначає особисте сприйняття світу.

Ідіома – це новий, несподіваний зміст групи слів, кожне з яких має своє власне значення. Для тих, хто вивчає англійську як іноземну мову, виникають труднощі при вивченні ідіом, оскільки ідіоми є стійкими виразами, які не можна перекласти дослівно.

У словотворі ідіоматичність виявляється шляхом використання простого чи складного слова, де формальні компоненти не впливають на його семантику. Причинами ідіоматичності є формальні зміни, втрата значень слів-мотиваторів або їх переосмислення, руйнування первісного образу, що лежить в основі творення слова, невірне калькування, а також ефективний вибір мотиваторів, які є випадковими, надаючи слову особливої експресивності та різноманітності мовлення [2].

Важливо відзначити, що статус ідіом, як частини фразеологічної системи, ніколи не був підданий сумніву. Це відрізняє ідіоми від прислів'їв, приказок, крилатих висловів, до яких деякі вчені висловлюють застереження щодо їхньої належності до фразеології. Ці одиниці вважаються частиною пареміологічного фонду, який є

об'єктом вивчення у специфічній науковій області, такий як пареміологія [3].

Беручи до уваги, що ідіоматичні вирази чітко віддзеркалюють національний характер народу, їх вивчення є необхідним для усіх, хто вивчає мову. Також важливо розвивати навички правильного та коректного використання ідіом у мовленні, відчуваючи їхній стилістичний реєстр, незалежно від того, чи вони відносяться до розмовного стилю, або можуть мати вульгарний, канцелярський або книжковий характер.

Чим глибше культурна конотація ідіом, тим складніше їх перекладати на іншу мову. Ключ до еквівалентного перекладу полягає у тому, як подолати культурні відмінності в ідіомах.

Існують такі способи перекладу фразеологічних одиниць:

1. Фразеологічні еквіваленти – це образний фразеологічний вислів у мові перекладу, який повністю відповідає за змістом і стилістичним спрямуванням фразеологізму в мові оригіналу і базується на тому самому образі [1].

Абсолютно адекватні фразеологічні вирази двох мов називаються повними (або абсолютними) еквівалентами. Наприклад: *A drop in the ocean* – крапля в морі; *To fish in troubled waters* – ловити рибу в каламутній воді; *To burn one's boat* – спалити кораблі.

Неповні (або часткові) еквіваленти – це ті ідіоми, які мають відмінності на структурно-граматичному рівні чи лексичному, коли один компонент фразеологічного вислову англійської мови не збігається з фразеологічним висловом іншої мови, але відноситься до тієї самої тематичної групи: *to put the cat near the gold fishbowl* – пустити цапа в город.

2. Аналогічний спосіб перекладу полягає у перекладі ідіоми однієї мови ідіомою іншої мови, адекватною за змістом, але відмінною за структурно-компонентним складом. Наприклад: *To be between the devil and the deep blue sea* – бути в безвихідному становищі (між дияволом і морською безоднею). В українській мові цей фразеологізм відповідає виразу – «між двох вогнів».

3. Описовий – переклад ідіоми описово або одним еквівалентним словом чи групою еквівалентних слів (у випадку, якщо в другій мові відсутня ідіома, що відповідає ідіомі першої мови) [1]. Наприклад: *Ships that pass in the night* (дослівно – кораблі, які проходять повз один одного вночі) – мимовільні зустрічі.

4. Комбінований переклад – здійснюється за допомогою поєднання вищезазначених методів. Фразеологічний аналог та еквівалент, а також описовий переклад. Цей метод застосовується у тому випадку, коли ідіома другої мови не дозволяє достатньо повно розкрити значення ідіоми першої мови. Наприклад: To abandon a ship – залишити, покинути корабель у випадку небезпеки.

5. Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, що передбачає заміну будь-якої одиниці вихідного тексту протилежною за значенням одиницею в цільовій мові з відповідною перебудовою всього речення для збереження змісту. Наприклад: To keep one's head above water – не влізати в борги.

6. Калькування – копіювання іншомовного слова за допомогою власної мови, що є буквальним перекладом ідіоматичних висловів або морфемним перекладом іншомовного слова [1]. Кожна значуща частина оригіналу перекладається і займає у перекладі таке саме місце, як і в оригіналі. Калькування часто зустрічається у перекладі термінів та термінологічних виразів, а також фразеологічних зворотів, включаючи приказки та прислів'я. Наприклад: To sail close to the wind – пливати близько до вітру (бути на межі небезпеки; жити економно, розраховуючи все до копійки).

Отже, при перекладі ідіоми слід передавати варіантними відповідностями, зберігаючи їх формальні особливості та ступінь семантичної єдності. Якщо вони деформовані в тексті, перекладач повинен намагатися відобразити характер деформації фразеологізму.

Література:

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова Книга, 2001 р. 446 с.

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.

3. Simpson P. Stylistics. A resource book for students. London and New York : Routledge, 2004 p. 262 с.

Ангеліна Стецюк – бакалавр факультету філології та журналістики Волинського національного Університету імені Лесі Українки;

Науковий керівник – **Надія Петровська**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей ВНУ імені Лесі Українки

Особливості перекладу заголовків засобів масової інформації з англійської на українську мову

У сучасному світі засоби масової інформації мають значний вплив на різні сфери діяльності людей. Завданням заголовка є донесення інформації та привертання уваги до читача, викликати інтерес до тексту. Таким чином, переклад заголовків з англійської на українську мову стає нелегким завданням, адже перекладач має не лише точно передати зміст, а також зберегти стилістичні особливості, емоційне забарвлення та маркетингову привабливість[1].

Особливий стиль заголовків періодичних видань може спричинити певні складнощі при перекладі. Існує декілька факторів, що обумовлюють специфіку перекладу заголовків:

1. **Лаконічність** тексту є ключовою особливістю при перекладі. Заголовки англійською мовою частіше є коротшими, ніж українською мовою. Метою перекладача є вмістити головну інформацію в обмежену кількість слів, уникаючи кальки та надмірної деталізації.

2. Заголовки засобів масової інформації мають бути емоційно забарвленими та привертати увагу читача. Метою перекладача є використання різних стилістичних прийомів, наприклад метафори, епітети, римування, каламбури.

3. **Доступність** тексту, тобто незважаючи на стилістичні особливості тексту, заголовок має бути зрозумілим читачеві. Мета перекладача – уникати складних термінів, абревіатур та сленгу.

4. Важливим фактором також є культурна адаптація, перекладач має врахувати культурні особливості та менталітет українського читача. Інколи англомовні заголовки можуть містити ідіоми або відсилання до подій які для читача є незнайомими, у

такому випадку метою перекладача є пошук аналога або адаптація тексту для повного розуміння.

5. Перекладач використовує принципи SEO – оптимізації, тобто пошук заголовків в Інтернеті, та використовує ключові слова, за допомогою яких стаття може опинитися у перших місцях результату пошуку.

6. Не менш важливим у перекладі є збереження авторського стилю. Метою перекладача є збереження манери та інтонації заголовка.

7. Перекладач має дотримуватися правил української мови, відповідати всім нормам українського правопису, пунктуації та стилістики [2].

Англомовні ЗМІ формують свої власні лексичні особливості для досягнення принципу АВС (accuracy, brevity and clarity) – точність, стислість і стійкість.

Відповідно до Лі, Чжана та Ду [3], можна виділити ключові лексичні особливості англомовних заголовків, наприклад, аббревіатура (*IELTS – International English Language Testing System.*), скорочення (*grad – graduate*), складні слова (*Bodyguard, Courtroom*), нечіткі слова (*A lot of people forced to leave houses due to landslide*), власні імена (*White House*), алітерація (*Media make Madonna Mad*), неоднозначність (*Word Around the World (The Guardian, April 24, 2010)*).

Отже, заголовки англійських медіа текстів мають в першу чергу привертати увагу читача, зацікавити та донести до нього зміст тексту в декількох словах. Переклад заголовків ЗМІ є творчим процесом, який потребує особливості знання мови, культури та аудиторії, а також зміст, та особливості тексту, вміння розпізнавати метафори, каламбур тощо, маючи необхідні знання, щоб переклад був достатньо зрозумілим та наповненим.

Література:

1. Антоненко В. Переклад заголовків англійськомовних медіа текстів: URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2020/28_02_2020/6/1.pdf (дата звернення: 28.02.2024).
2. Коваленко А.М. Заголовки англомовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика:

- автореф. дис. ... канд. філол. наук / А.М. Коваленко. Київ. нац. лінгв. ун-т. К. 2002. 19 с.
3. Li, Y., Zhang, D., & Du, W. A case analysis of lexical features in English broadsheets and tabloids. *International Journal of English Linguistics*, 2014. 115–122 с.

Софія Татунчак – бакалавр факультету філології та журналістики Волинського національного Університету імені Лесі Українки;
Науковий керівник – **Надія Петровська**, канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей
ВНУ імені Лесі Українки

Труднощі перекладу сленгу з англійської мови на українську

Переклад сленгу з англійської мови на українську – це складне завдання, яке потребує ретельного підходу та знання контексту. Сленг – важливий елемент мови, що надає їй емоційну глибину та колоритність. Проте, переклад сленгових виразів може бути складним через множинність значень, культурний контекст та динамічність сленгу.

По-перше, сленгові вирази часто мають не одне, а декілька значень, що може ускладнити вибір відповідного перекладу. Наприклад, той самий вираз у англійській мові може мати різні сенси в залежності від контексту, і відтак, вимагати різних перекладів на українську. Наприклад: «well» – «добре» або «криниця»: *I speak English very well.* – Я дуже добре розмовляю англійською. *Don't throw stones in the well that you drink from.* – прислів'я. Не плюй в криницю, знадобиться води напиться [1; 2].

По-друге, культурний контекст відіграє важливу роль у розумінні та перекладі сленгових виразів. Значення сленгу може значно відрізнятись в різних країнах чи культурних середовищах, що робить переклад складним для людей з іншою культурою. Приклад англійського сленгового виразу, який демонструє культурну

специфіку та складнощі перекладу для людей з іншою культурою: Оригінал: «*Cheers, mate!*». Пояснення: У британській культурі вираз «*Cheers*» використовується як форма привітання або виразу подяки, а «*mate*» є невимушеною формою звернення до друга або товариша. Переклад на українську: «Будьмо, друже!» Хоча український переклад передає основний сенс виразу, він може не відтворити атмосферу та емоційне забарвлення, які мають «*Cheers, mate!*» у британській культурі [4].

По-третє, сленг постійно змінюється та розвивається, що ускладнює завдання перекладачів. Нові терміни та вирази з'являються, а старі можуть втрачати актуальність, що вимагає від перекладачів постійного оновлення їхніх знань. У процесі перекладу сленгу можуть виникати такі труднощі як відсутність прямих еквівалентів сленгових виразів в українській мові, що призводить до необхідності вибору адекватного перекладу чи адаптації. Приклад англійського сленгового виразу, що демонструє постійний розвиток та труднощі перекладу через відсутність прямих еквівалентів українською: оригінал: «*YOLO*» (скорочення від «*You Only Live Once*») Пояснення: «*YOLO*» став популярним виразом у молодіжній культурі, що виражає ідею життя на повну катушку, відповідно до англійського виразу «*You Only Live Once*», що означає «Живеш лише раз». Переклад на українську: «Живеш раз» або «Ти тільки живеш раз». Український переклад передає основне значення виразу, але може не відтворити ту саму емоційну зарядку та культурний контекст, які має «*YOLO*» у молодіжній англійській культурі [3].

Крім того, сленгові вирази можуть бути неоднозначними та мати емоційне забарвлення, що робить їх переклад складним завданням. Для подолання цих труднощів перекладачі можуть застосовувати різні методи, такі як прямий переклад, калькування, адаптація та описовий переклад. Вибір конкретного методу залежить від контексту, стилю тексту та цільової аудиторії.

Таким чином, переклад сленгу – це складний процес, який вимагає від перекладача не лише знань мови, а й розуміння культурного та соціального контексту, а також тонкощів спілкування в мові оригіналу.

Література:

1. Арсеньєва О. В. Переклад сленгу: проблеми та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені*

Тараса Шевченка. Серія: Філологія. Мовознавство (51). Київ, 2014. С. 13-17.

2. Багатозначні слова англійською мовою. URL: <https://speak-up.com.ua/news/bagatoznachni-slova-angliyskoyu-movoyu/> (дата звернення: 27.02.24)

3. Грищенко А. А. Переклад сленгу: лінгвістичний та культурологічний аспекти. Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. пр. / відп. ред. О. М. Коваль. Київ: Видавничий дім «Академія», 2015. С. 114-121.

4. Жук О. М. 2017 Переклад сленгових виразів: лінгвістичний та культурологічний аспекти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Лінгвістика» (2)*. Херсон, 2015. С. 23-27.

Антоніна Шуляк – доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу Волинського національного університету імені Лесі Українки

До питання штучного інтелекту та перекладу

Штучний інтелект стрімко змінює світ, яким ми його знаємо. Однією зі сфер, де штучний інтелект стає все більш важливим, є індустрія перекладацьких послуг. Інструменти перекладу та програмне забезпечення тепер значно досконаліші, ніж будь-коли раніше, що полегшує ефективну комунікацію.

Штучний інтелект (ШІ) мав інтенсивний і глибокий вплив на галузь перекладу протягом багатьох десятиліть, революціонізувавши процес, підвищивши його точність, лаконічність, ефективність і доступність [2]. Проаналізувавши способи, за допомогою яких ШІ удосконалює сферу миттєвого та професійного перекладу, можна виокремити:

- машинний переклад – інструменти машинного перекладу на основі штучного інтелекту, такі як *Google Translate*, *DeepL* і *Microsoft Translator*, стають дедалі складнішими через використання алгоритмів нейронного машинного перекладу, що дозволяє аналізувати та перекладати текст точніше, ніж традиційні підходи на основі усталених правил;

- нейронний машинний переклад (НМП) – моделі НМП значно покращили якість перекладу, враховуючи контекст цілих речень, а не перекладаючи слово за словом, що уможливило більш зв'язне, літературне та природне звучання перекладів (найпопулярнішою інновацією є сучасний переклад субтитрів);
- індивідуальні моделі перекладу – постачальники послуг перекладу створюють індивідуальні моделі NMT, напрацьовані на основі конкретних/специфічних/професійних наборів даних, галузевої термінології;
- автоматизація після редагування – інструменти автоматизування процесів постредагування, коли люди-перекладачі переглядають і покращують машинно створені переклади, що допомагає оптимізувати робочі процеси, зменшити витрати та підвищити узгодженість між перекладами;
- переклад у реальному часі – штучний інтелект забезпечує переклад розмовної мови в режимі реального часу, полегшуючи спілкування у багатомовних умовах, таких як конференції, зустрічі та взаємодія служби підтримки клієнтів. Такі інструменти, як *Skype Translator* і режим перекладу *Google*, використовують ШІ для миттєвого перекладу;
- забезпечення якості перекладу – інструменти забезпечення якості на основі штучного інтелекту можуть виявляти та виправляти помилки в перекладах, як-от граматичні помилки, неузгодженості та неточності в термінології;
- локалізація вмісту – ШІ допомагає оптимізувати процес локалізації, визначаючи культурні нюанси, розмовні слова та регіональні уподобання у вмісті, з дотриманням місцевих норм і чутливості;
- безпека та конфіденційність даних – платформи перекладу на основі ШІ часто включають розширені заходи безпеки для захисту конфіденційної інформації під час процесу перекладу;
- постійне навчання та вдосконалення – системи штучного інтелекту уможливлюють постійне навчання на основі відгуків користувачів і нових даних, покращуючи з часом точність перекладу та продуктивність, що гарантує актуальність моделей перекладу та адаптацію до змін мовних тенденцій (технологія розпізнавання зображень *Google Lens* за допомогою ШІ дає можливість бачити прямий переклад іноземних слів через камеру смартфона);

- покращена доступність – інструменти перекладу на основі штучного інтелекту зробили контент більш доступним для людей, для яких мова не є рідною, людей із обмеженими можливостями та тих, хто розмовляє мовами, що перекладаються рідко, не є розповсюдженими, що сприяє більшій інклюзивності та глобальній комунікації.

Загалом штучний інтелект продовжує революцію у сфері перекладу, роблячи його швидшим (швидкість роботи онлайн відео перекладача *Vidby*, запущеного у Швейцарії у 2021 р. – 1-2 хвилини на 1 хвилину вихідного файлу), точним і доступнішим, ніж будь-коли раніше. Проте навіть найдосконаліші служби перекладу зі штучним інтелектом не замінять перекладачів-людей, оскільки ШІ розробив інструменти машинного перекладу набагато надійнішими, але йому все ще не можливо подолати проблеми з контекстом, розмовною мовою і тоном голосу [1].

Щодо переваг, то переклад за допомогою ШІ забезпечує значну економію коштів і часу. Коли справа доходить до великих наборів даних, ШІ й нейронний машинний переклад є найкращим варіантом, проте втручання людини все ще є необхідним для забезпечення першокласних результатів.

Література:

1. Красуля А. В., Турчина М. В. Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. No 8, 2020. С. 108-113. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.17> (дата звернення 12.01.2024).

2. Fouad Habash How is Artificial Intelligence Changing the Translation Services Industry? URL: <https://www.getblend.com/blog/artificial-intelligence-changing-the-translation-services-industry> (дата звернення 12.01.2024).

Svitlana Ostapchuk, Yana Plysiuk –
Bachelor Degree Students, International
Relations Faculty, Lesya Ukrainka Volyn
National University
Scientific Supervisor – **Halyna Kharkevych**,
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at Foreign Languages
and Translation Department, Lesya Ukrainka
Volyn National University

Peculiarities of Conferences and Public Events Translation

In the modern world, there is a growing demand for translation activities, which, in essence, serve as intermediaries (establishing connections between people of different nationalities, professions, interests, and needs) and retransmission (conveying current information). The translation of conferences and public speeches involves the work of translators during large-scale events of international significance. Representatives of governments, prominent figures in the arts and culture, and scholars often serve as both guests and hosts of such events, making them the recipients of translation services. These circumstances impose specific requirements on translation [1].

The challenges of translating oral speech have long been a subject of study in translation studies. However, the intensification of oral forms of translation mediation, driven by globalization processes worldwide and the expansion of interlingual mediated communication, has increased scholars' interest in finding effective strategies and methods for translating oral speech [2].

In translation studies, it is customary to distinguish various types of oral translation and their subtypes according to the spheres of communication, such as:

- Consecutive translation is the translator's speech follows the speech of the communication participant;
- Sight translation is the process of verbal transfer from the original language to the translation language, from a written form to an oral one. Sight translation is closer to oral translation than to written translation due to time constraints for the translator and verbal communication;
- Simultaneous (bilateral oral translation) is when the speech of the communication participant (almost) coincides in time with the speech of the translator; this type of oral translation is called.

Translation scholars point out the advantage of simultaneous translation – the ability to perform it in multiple languages simultaneously [3].

In conferences, especially international ones, synchronous or simultaneous translation is often employed. This requires skilled interpreters who can translate the spoken words in real-time. Translators need to be culturally sensitive to accurately convey the meaning of speeches, taking into account cultural nuances and references that may be unfamiliar to the target audience. Conferences often deal with specialized technical vocabulary related to specific fields. Translators must have expertise in the subject matter to accurately translate technical terms and jargon. Translators must be prepared for the question-and-answer sessions that often follow conference presentations. This requires quick thinking and the ability to convey spontaneous speech accurately [4].

All translation transformations are divided into grammatical, lexical, and stylistic. Among the analyzed material, lexical transformations take the first place in terms of frequency of use. When using them, there is a replacement of lexical units in the source text with lexical units of the translation language, which sometimes do not even correspond to their lexical units but can adequately convey the content and essence of the expression.

One of the most common translation transformations is the generalization of meaning:

How can we speak powerfully to make change in the world? – Як навчитися говорити переконливо, щоб впливати на світ?

The analysis conducted revealed that antonymous translation was used in the texts to eliminate potential conflicts between the lexical and grammatical collocations of linguistic units in English (the source language) and Ukrainian (the target language), for example:

I hate to break it to you, those aren't other body parts controlling your behavior. – Що ж, я не хотів би доказувати це, але це не частини тіла контролюють вашу поведінку.

Quite often, when translating conferences and public events, it is necessary to add certain linguistic units to ensure adequate translation. This technique is called addition, for example: *Not psychology, biology. – Не психології, а самебіології.*

In the translated texts of public events, instances of descriptive translation are encountered, for example:

And when they went IPO, their stock was at about 30 or 40 dollars and then plummeted, and it's never traded above 10. – Коли вони вийшли на IPO (первинну публічну прозицію), їхні акції торгувалися по 30-40 доларів. Потім ціна падала і з тих пір не піднімалась вище 10 доларів.

A stylistic translation transformation is compensation. Its principle involves adding necessary linguistic units that are lost in translation or that are impossible to convey, for example:

*The signs of this friendship stand in our nation's capital. Just steps from the White House, we've raised statues of **men** with names like **Pulaski and Kościuszko**. – Ознаки цієї дружби стоять у столиці нашої країни. Усього за кілька кроків від Білого дому ми возвели монументи **національним героям** з такими іменами, як **Казимир Пуласький та Тадеуш Костюшко**.*

There are cases of applying grammatical transformation when the degree of comparison of an adjective is not taken into account in translation:

*Our **newest** brain, our *Homo sapien* brain, our *neocortex*, corresponds with the "what" level. – Наша **нова** кора, мозок *homo sapiens* наш неокортекс співвідносний рівню «що».*

In conclusion it is worth mentioning, that the demand for translation activities in the modern world is on the rise, serving as intermediaries to establish connections between people of different backgrounds and retransmitting current information. The translation of conferences and public events involves various types of oral translation, such as consecutive, sight, and simultaneous translation. Simultaneous translation, especially in international conferences, is widely utilized and requires skilled interpreters capable of real-time translation.

The challenges of translating oral speech include cultural sensitivity, expertise in specialized technical vocabulary, and the ability to handle spontaneous speech during question-and-answer sessions. Translation transformations, including grammatical, lexical, and stylistic changes, play a crucial role in ensuring effective communication.

Among these transformations, lexical changes are the most frequently used, involving the replacement of lexical units in the source text with equivalents in the target language. The generalization of meaning is a common lexical transformation, and antonymous translation is employed to eliminate potential conflicts between linguistic units. In addition, the analysis revealed instances of descriptive translation, where linguistic units are added for clarity, and compensatory translation,

involving the addition of necessary units lost in translation. Grammatical transformations are also observed, such as cases where the degree of comparison of adjectives is not considered in translation.

References:

1. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій : навч. посіб. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
2. Васьківська Г., Паламар С., Порядченко Л. Психолінгвістичні аспекти формування культури діалогічного спілкування. *Психолінгвістика. Psycholinguistic*. 2019. Том 26 (2). С. 11– 26.
3. Гамова Г. І. Публічний виступ як реалізація ораторської майстерності. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. Вип. 50. С. 156-165.
4. Зінукова Н. В. Усний переклад у зовнішньо-економічній сфері : теорія і методика навчання магістрів-філологів: монографія. Дніпро, Україна : Університет імені Альфреда Нобеля, 2017. 424 с.

Nikita Schtscherba – Studentin im 4. Studienjahr
der Fakultät für Internationale Beziehungen
Wolhyner Nationale Lesja Ukrainka Universität
A. Kozak – Kandidat der pädagogischen
Wissenschaften, Dozent des Lehrstuhls für
Fremdsprachen und Übersetzung,
Wolhyner Nationale Lesja Ukrainka Universität

Die Rolle und Bedeutung der Übersetzung deutscher Redewendungen im Kontext der internationalen Beziehungen

Sprache ist nicht nur ein Mittel zur Kommunikation, sondern auch ein Ausdruck kultureller Identität und Denkweise. In der Welt der internationalen Beziehungen, wo Diplomatie, Handel und kultureller Austausch im Vordergrund stehen, spielt die präzise und nuancierte Übersetzung *eine entscheidende Rolle*.

Dies gilt insbesondere für Redewendungen, die oft tief in der Kultur und Geschichte eines Landes verwurzelt sind. Im Falle des Deutschen gibt es zahlreiche Redewendungen, deren korrekte Übertragung in andere Sprachen für das Verständnis zwischen den Nationen von großer Bedeutung ist.

Redewendungen sind sprachliche Wendungen, die eine übertragene Bedeutung haben und nicht wörtlich zu verstehen sind [3]. Sie können Gefühle, Einstellungen oder komplexe Sachverhalte auf eine knappe und bildhafte Weise ausdrücken. Die Herausforderung bei der Übersetzung solcher Phrasen liegt darin, dass sie oft keinen direkten Entsprechungen in anderen Sprachen haben. Stattdessen müssen Übersetzer äquivalente Ausdrücke finden oder die Bedeutung umschreiben.

Ein Beispiel für eine deutsche Redewendung ist „Das Eis brechen“[1]. Wörtlich genommen ergibt diese Phrase wenig Sinn in einem Gespräch über internationale Beziehungen. Doch im übertragenen Sinne bedeutet sie, eine anfängliche Distanz oder Spannung zu überwinden und den Weg für eine offene Kommunikation zu ebnen – ein wesentlicher Schritt in diplomatischen Verhandlungen oder beim Aufbau von Geschäftsbeziehungen.

Ein weiteres Beispiel ist „Nicht alle Tassen im Schrank haben“[1], was bedeutet, dass jemand nicht ganz bei Verstand ist. In einem internationalen Kontext könnte diese Phrase leicht zu Missverständnissen führen, wenn sie wörtlich übersetzt wird. Ein Diplomat oder Geschäftspartner könnte beleidigt sein, wenn er denkt, dass dies direkt auf ihn bezogen wird. Daher muss ein Übersetzer einen Weg finden, die zugrundeliegende Bedeutung angemessen zu vermitteln.

Die Digitalisierung hat auch neue Herausforderungen für die Übersetzung gebracht. Soziale Medien und Online-Kommunikationsplattformen ermöglichen einen schnellen Austausch von Informationen über Grenzen hinweg. Hierbei werden oft Redewendungen verwendet, um Pointen zu setzen oder Meinungen auszudrücken. Eine falsche Übersetzung kann hier schnell zu Missverständnissen führen oder sogar diplomatische Verwicklungen verursachen.

Zudem spielen Redewendungen eine wichtige Rolle in der internationalen Wirtschaftskommunikation. Marketing- und Werbetexte nutzen häufig bildhafte Sprache, um Produkte oder Dienstleistungen ansprechend darzustellen. Die Übertragung dieser Sprachbilder in andere Kulturen erfordert nicht nur sprachliches Fingerspitzengefühl, sondern auch interkulturelle Kompetenz [2].

Die Fähigkeit, Redewendungen korrekt zu übersetzen, ist daher von entscheidender Bedeutung für den Erfolg von internationalen Beziehungen. Ein guter Übersetzer muss nicht nur die Sprache beherrschen, sondern auch ein tiefes Verständnis für die Kultur und Geschichte des Landes haben, aus dem die Redewendung stammt.

Ein weiteres Beispiel für eine deutsche Redewendung ist "Da liegt der Hund begraben", was bedeutet, dass der eigentliche Grund oder das eigentliche Problem an einer bestimmten Stelle liegt. Diese Metapher könnte in anderen Sprachen verwirrend sein, wenn sie nicht richtig übersetzt wird. Ein erfahrener Übersetzer würde hier möglicherweise eine ähnliche Redewendung in der Zielsprache verwenden, um die gleiche Bedeutung zu vermitteln.

In der Welt der internationalen Beziehungen können falsch übersetzte Redewendungen zu Missverständnissen führen und das Vertrauen zwischen den beteiligten Parteien beeinträchtigen. Daher ist es wichtig, dass Übersetzer sorgfältig arbeiten und die kulturellen Nuancen und Feinheiten berücksichtigen.

Insgesamt zeigt sich, dass Redewendungen ein wichtiger Bestandteil der Sprache und Kultur eines Landes sind und bei der Übersetzung in andere Sprachen besondere Aufmerksamkeit erfordern. Nur durch präzise und nuancierte Übersetzungen können internationale Beziehungen erfolgreich aufgebaut und gepflegt werden.

Die Bedeutung von Redewendungen geht über die bloße Sprache hinaus und spiegelt die Denkweise, Werte und Traditionen eines Volkes wider. Daher ist es unerlässlich, dass Übersetzer nicht nur die Wörter, sondern auch die kulturellen Implikationen hinter den Redewendungen verstehen.

In einer globalisierten Welt, in der der Austausch zwischen verschiedenen Kulturen und Nationen immer wichtiger wird, ist die Fähigkeit zur präzisen Übersetzung von Redewendungen ein entscheidender Faktor für erfolgreiche internationale Beziehungen. Nur durch eine genaue und einfühlsame Übersetzung können Missverständnisse vermieden und eine effektive Kommunikation gewährleistet werden.

Insgesamt zeigt sich, dass Redewendungen einen wichtigen Beitrag zur kulturellen Vielfalt und Verständigung zwischen den Völkern leisten. Durch eine sorgfältige und respektvolle Übersetzung können Brücken zwischen den Kulturen gebaut werden, die zu einer tieferen Verständigung und Zusammenarbeit führen.

Literatur:

1. Гавриць В. І., Пророченко О. П. Deutsch-Ukrainisches Phraseologisches Wörterbuch. Київ, 1981. Т.1. Т.2. 382 с.

2. Матеріали Регіональної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми суспільно-політичного дискурсу в лінгвістиці». Полтава. 2016. 343 с.

Jana Zyplinska – Studentin im 4. Studienjahr
der Fakultät für Internationale Beziehungen
Wolhyner Nationale Lesja Ukrainka Universität
A. Kozak – Kandidat der pädagogischen
Wissenschaften, Dozent des Lehrstuhls für
Fremdsprachen und Übersetzung,
Wolhyner Nationale Lesja Ukrainka Universität

Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte

In den modernen Bedingungen werden auf Fachleute im Bereich der Dokumenten- und Informationswissenschaft, Übersetzer sowie Experten, die mit allgemeiner wissenschaftlicher und fachspezifischer Terminologie umgehen, vielfältige Aufgaben übertragen. Eine davon ist die Übersetzung – das wichtigste Mittel des Austauschs von wissenschaftlicher und technischer Information, die in der Informationsinfrastruktur des Landes in verschiedenen staatlichen und kommerziellen Strukturen, Verwaltungsorganen usw. verwendet wird (für den Produktionssektor).

Die Übersetzung ist einer der wichtigsten Wege der Interaktion nationaler Kulturen, ein Mittel der interkulturellen Kommunikation. Übersetzen bedeutet, mit den Mitteln einer Sprache genau und aussagekräftig das auszudrücken, was bereits mit den Mitteln einer anderen Sprache in untrennbarer Einheit von Inhalt und Form festgehalten wurde. Ein richtiger Übersetzung übermittelt den Inhalt des Originals, seinen Stil und entspricht dabei allen Normen der literarischen Sprache. [1].

Der Übersetzungsprozess ist nicht nur der Austausch von Einheiten einer Sprache durch Einheiten einer anderen Sprache, sondern auch ein komplexer Prozess mit einer Reihe von Schwierigkeiten, die der Fachmann überwinden muss, um Texte von Dokumenten korrekt zu übersetzen.

Wissenschaftliche Übersetzung ist eine Art professioneller Übersetzung. Im Gegensatz zur literarischen Übersetzung enthält die wissenschaftliche Übersetzung keine emotionalen Ausdrücke, literarischen

Techniken wie Metaphern, expressive Vergleiche usw. Das heißt, alle Übersetzungen von wissenschaftlichen Texten werden ausschließlich im wissenschaftlichen Stil durchgeführt.

Es gibt verschiedene Arten von wissenschaftlichen Übersetzungen:

- **Wissenschaftlicher Artikel:** Dies ist eine wissenschaftliche Arbeit, deren Hauptzweck die Lösung eines bestimmten Problems ist. Da wissenschaftliche Artikel in Zeitschriften, Zeitungen und Online-Publikationen veröffentlicht werden, ist die Nachfrage nach Übersetzungen solcher Texte recht hoch.

- **Forschungsergebnisse:** Ein solcher Text enthält die Ergebnisse verschiedener Forschungen. Oft enthalten diese Dokumente Formeln, Berechnungen und Zeichnungen.

- **Wissenschaftliche Dissertation:** Übersetzungen von Dissertationen sind in der Regel erforderlich, wenn ausländische Wissenschaftler am Verteidigungsprozess beteiligt sind.

- **Lehrbuch:** Obwohl in Lehrbüchern Informationen in vereinfachter Form präsentiert werden, kann nur ein versierter Übersetzer wissenschaftlicher Texte diese Aufgabe ohne Verlust der pädagogischen Wertigkeit bewältigen. [3,4]

Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte ist ein komplexer und verantwortungsvoller Prozess, der vom Übersetzer spezifische Fähigkeiten und Kenntnisse in dem entsprechenden wissenschaftlichen Bereich erfordert.

Das Hauptziel wissenschaftlicher Übersetzung ist die präzise Übermittlung des Dokumenteninhalts. Jede Formulierung spielt in einer solchen Übersetzung eine bedeutende Rolle. Während bei literarischen Übersetzungen verschiedene Vergleiche, Metaphern und Metonymien eingefügt werden können, sind Übersetzungen wissenschaftlicher Artikel eher "trocken" und technisch.

Besondere Schwierigkeiten bereitet die Übersetzung von Fachbegriffen. Es ist äußerst wichtig, einen äquivalenten Begriff in der Zielsprache zu finden. Oftmals fehlt es unerfahrenen Übersetzern sowie freiberuflichen Übersetzern an ausreichenden Kenntnissen über die Besonderheiten der Übersetzung von Fachbegriffen. Um selbst einen einfachen wissenschaftlichen Text zu übersetzen, ist es notwendig, eine Vielzahl spezialisierter Kenntnisse zu beherrschen, auf höchstem Niveau die Fremdsprache zu beherrschen und die Prinzipien und Phasen der Übersetzung zu verstehen. [3]

Es ist bekannt, dass für einen Übersetzer, der über ausreichende sprachliche Kenntnisse verfügt, aber nicht über das entsprechende Fachwissen in Wissenschaft und Technik verfügt, die Hauptschwierigkeiten mit dem Verständnis der Teile des Textes verbunden sein werden, in denen spezialisierte Fragen behandelt werden. Obwohl auch die Übersetzung spezieller Begriffe gelegentlich eine erhebliche Komplexität darstellt. Im Gegensatz dazu werden für einen Übersetzer mit fundierter technischer Ausbildung, aber unzureichenden Kenntnissen in den Feinheiten der deutschen Grammatik, die Hauptprobleme beim Verständnis des Inhalts hauptsächlich mit sprachlichen Strukturen in Verbindung stehen, insbesondere mit der Herstellung inhaltlicher Verbindungen zwischen einzelnen Wörtern im Satz, dem Verständnis grammatischer Konstruktionen, der Auswahl einer angemessenen Übersetzungsvariante usw. [3]

Eine charakteristische Besonderheit wissenschaftlich-technischer Literatur ist die Präzision und Kürze der Gedankenäußerung einerseits sowie die strenge logische Folgerichtigkeit und Vollständigkeit der Darstellung andererseits. Dies bedingt den spezifischen Charakter der Sprachmittel, die für diese Art von Literatur typisch sind. Die wichtigste bestimmende Eigenschaft von wissenschaftlich-technischem Text ist seine kognitive Natur und informationsreiche Struktur.

Die Vorbereitung auf die Übersetzung wissenschaftlicher Texte beinhaltet das Studium früherer Werke des Autors, die Vertrautheit mit den Hauptkonzepten und die Gewährleistung sorgfältiger Redaktion. Es ist auch wichtig, auf die Stilistik und die Besonderheiten der Ausdrucksweise des Autors zu achten, da dies nicht nur durch Fakten, sondern auch durch einen individuellen Ansatz zur Thematik bestimmt wird. [2]

Die Analyse von Veröffentlichungen zum Thema wissenschaftlich-technischer Übersetzung aus dem Deutschen ermöglicht es Übersetzern, bestimmte Kriterien zu berücksichtigen, die von der Übersetzungswissenschaft entwickelt wurden, um die inhaltliche Adäquatheit zu bewahren. Zu diesen Kriterien gehören die Konkretisierung oder Generalisierung des Textes zur Verbesserung seiner Ausdruckstärke und Wahrnehmung, die inhaltliche Entwicklung (maximale genaue Ersetzung durch Ähnliches), antonyme Übersetzung (zum Beispiel: "niedrige Ergebnisse erzielen" oder "hohe Ergebnisse sind nicht möglich"), syntaktische Transformation, Umschreibung (Wiedergabe des Inhalts mit anderen Worten) und andere. [3]

Eine wichtige Eigenschaft des wissenschaftlich-technischen Textes und seiner Übersetzung ist die unbeirrbar logische Abfolge der Überlegungen des Autors. Die Grundlage der wissenschaftlich-technischen Übersetzung ist jedoch die Terminologie eines bestimmten Wissenschaftsbereichs. Bei der Übersetzung von Begriffen ist Genauigkeit und die richtige Reihenfolge ihrer Verwendung am wichtigsten, sowie das richtige Verständnis und ihre angemessene Wiedergabe in der Zielsprache.

Zusammenfassend erfordert die Übersetzung wissenschaftlicher Texte ins Deutsche ein tiefes Verständnis sowohl des wissenschaftlichen Themas als auch der Besonderheiten der deutschen Sprache. Die Fähigkeit, den wissenschaftlichen Inhalt genau und korrekt zu übermitteln, ist entscheidend für einen effektiven Wissensaustausch in der wissenschaftlichen Gemeinschaft.

Literatur:

1. Труднощі перекладу сучасної німецької мови. Khodykina Iryna Vasylivna, Doctor of Philosophy, Candidate of Economic Sciences, Assistant at the Foreign Language Department Berdyansk State Pedagogical University: URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/207/5758/12038-1?inline=1>
2. Landwirtschaft ohne Pflanzenschutzmittel. Deutsch Perfekt. 2018. № 1. URL: https://vk.com/doc-68932421_457964827?hash=e943d2aa6bf82c59f7
3. Особливості перекладу тексту науково-технічного стилю. Оксана Петренко. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7737/1/57.pdf>
4. Кур'янова М.А. Граматичні труднощі перекладу німецьких науково-технічних текстів українською мовою : автореф. дис. канд. філ. наук. Київ, 2006. 16 с

Розділ 4

Інноваційні методи викладання іноземних мов у навчальних закладах. Освіта і наука в Україні

Олена Бай – кандидат філологічних наук,
ст. викладач кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

До проблеми перекладу поетичних творів

Здавна ведеться дискусія довкола питання, чи переклад поезії повинен залишатися галуззю професійних поетів, чи бути для аматорів можливістю виявити свій талант. У перекладі поезії важко застосовувати принципи, напрацьовані конкретними теоріями перекладу, і науку про переклад взагалі. Кожний переклад вимагає конкретних вмінь, які прийнято називати мистецтвом. Більшість прекрасних перекладачів поезії не прочитала жодного речення на тему теорії перекладу, оскільки в роботі перекладача вирішальну роль відіграє випадок.

Чеський історик літератури і перекладач О. Фішер визначає місце перекладу на зіткненні науки й мистецтва [1]. Уважний аналіз процесу перекладу дає підстави стверджувати, що переклад завжди є творчим процесом, проте, він має іншу генезу, ніж процес появи оригіналу.

Упродовж багатьох століть поняття перекладу й художньої творчості були між собою тісно пов'язані. Аж до початку 20 століття переклад був передусім літературною творчістю, якою займалися переважно науковці або літератори. Переклад творів художньої літератури і, зокрема, поезії, є мистецтвом, хоча, як відомо, справжня проблема, пов'язана з перекладами цього типу, не полягає лише в цьому. Переклад художнього твору не охоплює всього явища, яке називається перекладом у повному його розумінні. Він є ще й справою натхнення, а крім художнього сприйняття важливу роль відіграють знання і вміння керуватися правилами, які лежать в основі феномену під назвою досконалий переклад [2].

Переклад є вічною конфронтацією не лише двох мовних систем, але й двох життєвих концепцій. Адже перекладаються не мови, а культури. Чи можливий переклад віршів віршами? Вчені багатьох країн світу стверджують, що можливий. Це впливає з практики: поезію перекладають усюди, але з яким результатом - це вже інше питання. Наприклад, німці читають Шекспіра в чудовому віршованому перекладі Шлегеля. У Франції ніколи не бракувало, від часів Ренесансу аж до сьогоднішніх днів, аматорів поетичного перекладу, проте, їх твори не знайшли прихильності читачів.

Гегель писав в «Естетичі», що поезія може бути предметом перекладу з мови на мову без жодної (будь-якої) шкоди, навіть перекладена прозою, оскільки в ній переважає духовне начало. У відомій статті, присвяченій перекладу поезії, французький вчений Гі Леклерк стверджує, що переклад поезії полягає у написанні, створенні поезії. З-поміж усіх письменників перекладач поезії має, на думку автора, найбільшу свободу, а водночас є найбільш залежним. Його прагнення здійснити переклад може набути блиску лише при контакті з текстом. Творчість, свобода, вимоги, прагнення, - ось, на його думку, ключові принципи, якими керується перекладач поезії [4].

У літературі, присвяченій теорії перекладу, підкреслюється, що якість поетичного перекладу є не тільки питанням застосування того чи іншого методу, наприклад, текстового, який з огляду на потребу точності й ретельності користується великою повагою перекладачів. Значною мірою він є справою здатності розуміння допустимості або недопустимості конкретного вирішення, можливого в межах прийнятої перекладачем стилістичної концепції (традиції) перекладу. Той факт, що поезію можна перекладати по-різному, є великим багатством і особливою приналежністю її перекладу [1].

Основною проблемою поетичного перекладу є визначення, чи в перекладі цього типу йдеться про власне переклад, чи про адаптацію.

У літературі, присвяченій художньому перекладу, неодноразово чинилися спроби опрацювати типологію поетичних перекладів. Підкреслюючи, що переклад літературних, поетичних текстів дуже відрізняється від перекладу науково-технічних праць, автори цих опрацювань слушно звертають увагу на можливість, або навіть необхідність, заміни в поетичному перекладі конкретного слова або терміну, вжитого в тексті оригіналу, що було б зовсім неможливим у науково-технічному перекладі [3].

В теорії перекладу визначено, що в процесі перекладу можуть мати місце три види еквівалентності: по-перше, семантичної еквівалентності, по-друге, стилістичної, і по-третє, прагматичної еквівалентності, яка повинна забезпечити ідентичність сприйняття перекладу і оригіналу читачами. З огляду на те, що одночасне досягнення повної еквівалентності на трьох згаданих рівнях є неможливим, перекладач змушений зробити вибір одного з варіантів еквівалентності. Залежно від обраного варіанту еквівалентності - семантичної, стилістичної, прагматичної - можна виділити такі типи поетичного перекладу:

- власне поетичний переклад. Метою цього типу є забезпечення йому довговічності в літературі мови перекладу. Цей вид перекладу, що ґрунтується на прагматичній еквівалентності, адресований до більшості шанувальників поезії. Найважливішим завданням, яке ставить перед собою цей переклад, є відтворення в іншій мові невлучимого «духа» поезії;

- поетично-філологічний переклад. Він має на меті досягнення семантичної та стилістичної адекватності, якої можна досягти шляхом обмеження прагматичної адекватності. Цей тип перекладу подає читачеві більше інформації, яка стосується будови оригіналу і пропонує більш скрупульозне відтворення елементів тексту оригіналу;

- філологічний переклад. Метою цього перекладу не є заміна оригіналу через перейняття його функції в мові перекладу. Його завдання набагато скромніше, хоча не менш важливе: подання інформації про оригінал.

Поетичний переклад завжди є справою таланту перекладача. Залежно від обраного перекладачем варіанту еквівалентності - семантичної, стилістичної, прагматичної - виділено три типи поетичного перекладу: власне поетичний, поетично-філологічний та філологічний. Кожний з перелічених видів перекладу служить досягненню якоїсь мети. На перший погляд здається, що поєднання усіх трьох типів перекладу в одному тексті було б оптимальним вирішенням, суть якого полягає в одержанні адекватного перекладу на всіх рівнях. Жоден із названих перекладів, яким би досконалим він не був, нездатний самотійно виконати це надзвичайно складне завдання. Однак, те, що неможливе, може стати можливим за посередництвом трьох перекладів, які разом є тривимірним представленням оригіналу, що враховує всі три його аспекти.

Література:

1. Гольтер І. М. Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”. Мовознавство. №9, 2018.
2. Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ: Дніпро, 1972.
3. Ляшко Я.М. Поетичний переклад як особливий вид творчої діяльності. Філологічні науки. Книга 4., 2014.
4. Pienkos J. Podstawy przekladoznawstwa. Od teorii do praktyki. Zakamycze, 2003.

Анна Васильчук – магістрантка
факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
Науковий керівник – **Оксана Черняк**,
канд. філол. наук, доцент, доцент
кафедри іноземних мов ВНУ імені
Лесі Українки

Мовні імерсійні програми як метод вивчення іноземних мов у навчальних закладах України

Завданням дослідження є з'ясувати переваги та обмеження впровадження мовних імерсійних програм у навчальні процеси українських навчальних закладів та висвітлити досвід України в запровадженні цих програм.

Мовні імерсійні програми – це метод вивчення іноземних мов, який базується на зануренні учнів у мовне середовище, де освіта проводиться майже виключно на іноземній мові. Цей підхід дозволяє учням поглиблено вивчати мову, використовуючи її як засіб спілкування і навчання.

Вивчення мовних імерсійних програм є активною галуззю досліджень, і багато науковців присвятили свою роботу цій темі. З зарубіжних науковців це Джим Кемел, Фред Геншел, Дайан Тедік та інші, щодо українських науковців то це Лариса Костюк, Ольга Колесник, Оксана Кузьмінська та інші.

Україна також впроваджує мовні імерсійні програми у деяких навчальних закладах. Ці програми зазвичай орієнтовані на вивчення англійської мови, але також можуть бути доступні і для інших мов, наприклад, німецької, французької чи іспанської [1].

У мовних імерсійних програмах уроки проводяться на іноземній мові, і весь навчальний процес організовується таким чином, щоб діти були оточені мовою на уроках, у позаурочний час і навіть у побутовому середовищі. Вчителі, які ведуть такі програми, володіють мовою на високому рівні та використовують її активно під час навчання [2].

Мовні імерсійні програми мають кілька переваг. Вони сприяють швидшому засвоєнню мови через постійну практику та занурення в мовне середовище. Учні навчаються розуміти та використовувати мову в різних ситуаціях, що сприяє розвитку комунікативних навичок. Крім того, мовна імерсія сприяє поглибленню культурного розуміння та міжкультурної компетентності.

Однак, важливо враховувати кілька факторів при впровадженні мовних імерсійних програм. Перш за все, необхідно мати достатньо кваліфікованих вчителів, які володіють іноземною мовою на високому рівні. Також потрібна підтримка від управління навчального закладу, батьків та громадськості [3].

Україна поступово розвиває мовні імерсійні програми у деяких навчальних закладах. Одним з прикладів такої програми є програма “Школа + англійська” (School + English), яка була запроваджена у 2018 році в рамках спільного проекту Міністерства освіти і науки України та Британської Ради.

У рамках програми “Школа+англійська” вчителі, які працюють у партнерських школах, отримують спеціальну підготовку для викладання предметів на англійській мові. Учні, починаючи з 1-го класу, навчаються не тільки англійської мови як предмету, але й інших предметів, таких як математика, природознавство, мистецтво тощо, на англійській мові.

Метою цієї програми є забезпечення поглибленого вивчення англійської мови, розвиток комунікативних навичок та культурного розуміння учнів. Вона сприяє створенню мовного середовища, де учні мають можливість використовувати англійську мову у різних аспектах свого навчання та спілкування.

Усі мовні імерсійні програми в Україні є пілотними проектами, а їхнє поширення відбувається поетапно, проте Україна поступово

розвиває мовні імерсійні програми у деяких школах та дошкільних навчальних закладах.

Отже, можна зробити висновок, що впровадження мовних імерсійних програм сприяє покращенню якості вивчення іноземних мов учнями та підготовці їх до міжнародного спілкування і майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Імерсивні технології в освіті. URL: https://lib.iitta.gov.ua/727353/1/Collection%20of%20materials%20of%20the%20I%20Scientific%20and%20Practical%20Conference%20with%20International%20Participation_.pdf.pdf (дата звернення 10.12.2023).

2. Особливості застосування імерсійних технологій навчання у вищій освіті. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/39368/1/ULISHCHE_NKO_PECULIARITIES_2022.pdf (дата звернення 08.12.2023).

3. Тимофеев В.А. Імерсивний метод під час викладання іноземних мов на мовних курсах. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9/92.pdf> (дата звернення 08.12.2023).

Ангеліна Кондратюк – асистент кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Методи викладання китайської мови та способи її вивчення

Китайська мова (中国话) є однією із стародавніх мов світу, яка налічує від 60 000 до 100 000 ієрогліфів. Наприклад, Великий словник китайських ієрогліфів (汉语 大字典) містить приблизно 80 000 ієрогліфів. Своєрідність китайської мови пояснюється тим, що вона є мовою культури, історія якої налічує кілька тисячоліть. Китайська писемність удосконалювалась протягом століть та передавалась із покоління в покоління. На сьогодні мова Піднебесної слугує засобом формування необхідних для професійного спілкування умінь, а також є своєрідним інструментом для розвитку й активізації психічних

пізнавальних процесів особистості, зокрема, формування цілісного системного мислення, що, безперечно, підвищує рівень соціальної адаптації.

Запам'ятовування слів – це важкий і не завжди ефективний процес, якщо врахувати деякі особливості китайської ієрогліфічної писемності, а саме: велика різниця між формою і звучанням, значна кількість знаків, складна структура, незначна кількість опорних закономірностей, повне та скорочене написання й незавершена стандартизація. Усе це робить китайську мову вельми складною для засвоєння [1].

У вивченні настільки специфічної писемності важливим є залучення максимальної кількості механізмів психіки й інтенсивне використання усіх видів пам'яті. Оскільки практично не буває індивідів із однаково розвиненими та натренованими психічними функціями мозку та пам'яттю, колективне навчання ієрогліфічній писемності, що ґрунтується на певній кількості універсальних прийомів та методів, часто не приносить бажаних результатів.

Викладачі китайської мови як іноземної долають багато труднощів у поясненні нових слів і виразів, вони повинні вміти не лише охарактеризувати звук, тон і значення слів, але й пояснити відмінність між словами та виразами з подібним значенням і способом використання.

Актуальність цієї теми підтверджується тим, що китайська мова є однією із найскладніших мов для вивчення, а отже вимагає нестандартних методів і особливого підходу. Основна мета викладання лексики – це засвоєння значення, форми слова та його використання в усному та письмовому мовленні – формування лексичних навичок. Часто докладають чимало зусиль для пояснення різниці у використанні слів, але студенти, використовуючи лексику у мові роблять забагато помилок. Методикою викладання лексики китайської мови, як іноземної займалися такі вчені, як Н. А. Дьоміна, І. В. Кочергін, Чен Фенг, Донг Дінгфанг та інші [1; 2]. Роботи Н. А. Дьоміної присвячено методиці викладання практичної китайської мови.

Розглядаючи питання викладання лексики в китайській мові, фахівці наголошують на важливості системного принципу вивчення мови, запропонованого Дон Дінгфангом, адже важливою особливістю системи є взаємозв'язок між компонентами. В основному, цей зв'язок проявляється як синонімічний, антонімічний та омонімічний тощо

[4]. Отже, у методиці викладання китайської мови, як іноземної існує декілька способів презентації і викладання нової лексики, а саме: текстовий, тематичний, морфемний, графемний, використання візуальної підтримки/синонімів/антонімів тощо.

Література:

1. 陈洁等, 俄汉语言对比与翻译, 上海, 上海外语教育出版社, 2006
2. 黄伯荣, 廖序东, 现代汉语(增订 4 版) (下), 北京, 高等教育出版社, 2007
3. 符淮青.现代汉语词汇.北京: 北京大学出版社, 2003 年
4. Ільченко А. Р. Сучасні підходи ,методи та прийоми викладання китайської мови. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. 2022. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4941> (дата звернення 16.12.2023)

Надія Петровська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей Волинського національного університету імені Лесі Українки

Використання англомовних художніх текстів під час навчання усного мовлення

Оволодіння практичними уміньми та навичками усного спонтанного мовлення залишається одним із найголовніших завдань у процесі навчання іноземним мовам. Успішне навчання студентів іноземній мові можливе лише у разі забезпечення тісного та постійного зв'язку між практичним оволодінням мовним матеріалом і засвоєнням іншомовної культури, передусім через читання художньої літератури.

Мета нашого дослідження: систематизація вправ, призначених для розвитку умінь і навичок усного спонтанного мовлення під час

роботи з текстами художніх творів. Цей комплекс вправ пропонує послідовне вилучення з художніх лексичних одиниць, фразеологізмів та граматичних структур англійської мови.

Відповідно до мети визначено завдання: розглянути вправи, призначені для розвитку умінь і навичок усного мовлення та ефективно використати їх у розмовній мові.

Ця проблема привертала увагу багатьох відомих вітчизняних та зарубіжних лінгвістів сучасності та минулого (В. В., Матвейченко, А. С. Драч, С.А. Бернардо, Д. Х. Тацукі та інші) [1, 2, 3, 4].

Пропонуємо комплекс вправ, призначених для розвитку умінь і навичок усного спонтанного мовлення у студентів закладів вищої освіти. Цей комплекс вправ направлений на послідовне вилучення з художніх творів деталей та використання естетичного й краєзнавчого потенціалів текстів і містить стимули-завдання, спрямовані на розвиток навичок і умінь усного спонтанного мовлення.

Весь комплекс вправ виконується у декілька етапів. Перший етап роботи представлений вправою, яка виконується до читання оповідання (роману, повісті тощо) та спрямована на рецепцію смислової інформації твору.

Наступний етап роботи над оповіданням проводиться вже після його читання. Цей етап складається з двох частин. Перша включає в себе:

а) стимули-завдання, які являють собою мовні та умовно-мовленнєві вправи, спрямовані на формування лексичних та граматичних навичок;

б) стимули-завдання, котрі являють собою умовно-мовленнєві вправи, спрямовані на розвиток та вдосконалення лексичних та граматичних навичок.

На цьому етапі у вправи вміщено змістову інформацію, тобто інформацію, яка експліцитно виражена у творі.

Вправи із завданнями перекласти речення, замінити слова, відтворити ситуації, призначені для контролю розуміння тексту студентами та для того, щоб навчити студентів виражати висловлювання іншими, порівняно з наявними у тексті, мовними засобами.

Завдання, які містять вправи на питання-відповіді, вправи на коментування певних смислових фрагментів твору, вправи на

виявлення мовних засобів, що формують смислові відношення того чи іншого фрагменту тексту, націлені на засвоєння та активізацію мовного матеріалу, забезпечують формування навичок оперування лексичними та граматичними одиницями.

Друга частина включає в себе стимули-завдання, які оперують смисловою інформацією тексту і являють собою мовленнєві вправи. Метою мовленнєвих вправ є розвиток у студентів розгорнутих монологічних висловлювань у межах усного спілкування (діалогу), співвіднесеного зі смисловою інформацією художнього твору.

Останнім видом роботи на цьому етапі є мовленнєві вправи, які містять проблемні питання для дискусій.

Наводимо завдання, які ми використовували у роботі над художніми текстами.

1. *Read a story slowly and carefully. Describe ... Name as many details as you can remember. Say, if it happened to you to get opposite results of your actions.*

2. *Translate the sentences and learn the underlined word-combinations. Give the situations in which they are used in the story.*

3. *Substitute the underlined words and phrases without affecting the contents of the sentence. Use each of them in the sentences of your own.*

4. *Explain briefly how you understand the following sentences.*

5. *Answer the following questions.*

6. *Retell the story as if you were...*

7. *Without turning to the text analyze the received information so that to tell it in the following order:*

a) *formulate what the main idea of the story consist in;*

b) *say what additional information also plays a definite role in the story;*

c) *prove your choice of the main and minor information.*

8. *Synthesize the main information to tell in 5-10 minutes.*

9. *Look through the story once again and answer the questions. (Express your own view-point on the topic under discussion).*

10. *Speak individually or arrange a discussion*

Отже, відповідно до етапів читання творів художньої літератури визначено групи вправ, при успішному виконанні яких студенти досягають успіхів в усному спонтанному мовленні.

Література:

1. Драч А. С. Роль і місце читацької компетенції в професійній компетенції майбутніх вчителів іноземних мов. Педагогічні науки: теорія і практика. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. Запоріжжя. № 1. 2018. С. 100-107.

2. Матвейченко В. В. Методика навчання усного спонтанного мовлення з використанням творів художньої літератури (англійська мова, початковий етап, мовний факультет вищого навчального закладу): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2011. 11с.

3. Berardo S. A. The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading. *The Reading Matrix*. 2006. Vol. 6, № 2. P. 60- 67.

4. Tatsuki D. H. Repositioning Literary Texts in Language Teaching: The State of the Art. *Kobe City University of Foreign Studies*. 2015. Vol. 90.

Світлана Сухарєва – доктор філологічних наук, професор, завідувач-професор кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Тексти для читання під час вивчення польської мови як іноземної у формуванні іншомовних компетентностей студентів факультету міжнародних відносин

Мовні (іншомовні) компетентності прописані у всіх напрямках спеціалізації факультету міжнародних відносин, відтак потребують детального розгляду із врахуванням необхідних їх елементів. Читання (*lektura*) у цій системі розвитку мовних знань, умінь і навичок займає одне з ключових місць. Необхідно розглянути вид цієї освітньої діяльності з огляду на потреби студентського середовища та труднощі засвоєння польськомовного матеріалу.

Мета цієї публікації – проаналізувати можливості розвитку читацьких вмінь на заняттях з польської мови як першої іноземної і визначити рівень доступності наочного матеріалу.

Перший і основний читацький досвід здобувачі освіти галузі знань «029 Міжнародні відносини» отримують під час вивчення лексичних тем у запланованих в силабусах підручниках: «Польська

мова: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів» [2], «Polski, krok po kroku. Seria podręczników do nauki języka polskiego dla obcokrajowców. Poziom A1» [3] і «Polski, krok po kroku. Seria podręczników do nauki języka polskiego dla obcokrajowców. Poziom A2» [4]. Окрім того, тематика спеціалістичного характеру висвітлена у текстах посібника «Подорож довкола світу. Вивчаємо польську мову», поділеного на три основні частини: «Світ зблизька», «Світ здалеку» і «Польща та світ».

Зокрема, у навчальному посібнику «Польська мова / Język polski» перший розділ пропонує такі лексичні теми із пристосованими до життя студентів текстами розмовного характеру: «Wajka o jednej ciekawskiej myszce» (с. 33), «Na zdjęciu» (с. 46), «Mój pokój» (с. 48), «Czerwony Kapturek» (с. 82), «Czego potrzebujemy do studiów» (с. 120), «Praca moich rodziców» (с. 158), «Kwiaty ogrodowe i dzikie» (с. 188), «Juwenalia» (с. 202), «Mały książę (fragment)» авторства Сент Екзюпері (с. 208), «Walka o książkę» Ізабели Сови (с. 214), «Rola ICQ» Януша Вишневецького (с. 223) тощо [2].

Основна читацька функція у цій методичній розробці покладена на останній, четвертий розділ – «Додаток III. Тексти для читання / Lektury», яка містить як давні польські легенди, так класичні та сучасні літературні твори прозового і поетичного характеру (с. 381–436). Із цією метою можна також використати розділ 2 «Про Польщу і поляків», який складається з 20 розповідей про визначні місця Польщі та її визначних діячів і загалом призначений для самостійної роботи (с. 247–320) [2]. Натомість у Додатку «Польська фразеологія» розміщено одинадцять текстів, присвячених польським фразеологічним зворотам, викладеним у формі коротких цікавих есе (с. 357–379), авторами яких є: Йоланта Фабіянчик, Лукаш Гурний, Сабіна Цадлок, Анна Кусідло, Ядвіга Сіноградська, Анастасія Кожец, Агнешка Гембальська, Ельжбета Скапчик та ін., які прагнуть наблизити польську фразеологію пересічному читачеві [2].

У серії підручників «Polski. Krok po kroku» [4] основна увага зосереджена на читанні діалогічних текстів і комунікаційній методиці вивчення польської мови як іноземної. Елементами монологічного мовлення є інтерв'ю, розширені оголошення в літаку, на залізничному вокзалі та в інших побутових ситуаціях, тексти CV, електронні листи тощо. Однак цього матеріалу недостатньо, щоб розвивати читацькі вміння і навички польською мовою, тому одним із щосеместрових контрольних завдань є індивідуальне читання

студентами обраної книжки (мінімум 50 сторінок і більше). У коло читацьких смаків здобувачів освіти входять як репортажі, психологічні поради чи біографічні книги, так і власне художня література. Щорічний досвід проведення такого виду читань дозволяє ствердити, що результати якісно виконаного цього завдання стають справжнім досягненням на наступному після читання етапі – говорінні, адже додатковими завданнями є укладення власного читацького словничка та переказ тексту власними словами.

Важливо, що в процесі ознайомлення з текстами підручників, контрольного читання та аудіювання лектор має можливість використовувати проектор та екран або мультимедійну дошку, що сприяє легкості засвоєння нового лексичного матеріалу внаслідок актуалізації зорової пам'яті, яка в більшості здобувачів розвинена краще за слухову. Що більше, прочитання запропонованих текстів уголос досконало поєднує ці обидва види пам'яті і в результаті створює усі умови для вільного аудіювання.

Запропонований матеріал може також слугувати для самостійної роботи під час вивчення першої іноземної мови (польської) протягом першого-третього курсів навчання, як це передбачено силабусом і навчальним планом. Пошук необхідної літератури в інтернеті також сприяє розширенню студентських мовних компетентностей.

Позааудиторною формою зацікавлення молоді книгами є участь у щорічних Читаннях з польським Президентом, які відбуваються у першу неділю вересня. Серед запропонованих у минулих роках творів – «Провесінь» Стефана Жеромського, новели Болеслава Пруса та Марії Конопніцької, «Моральність пані Дульської» Габріелі Запольської, трилогія Генрика Сенкевича, роман «Над Німном» Елізи Ожешко тощо. Окрім традиційного озвучення текстів, здобувачі освіти розширюють свій кругозір, переглядаючи кінофільми, зняті за мотивами художніх творів, створюють театралізовані постановки уривків творів тощо. Це дозволяє поєднувати читацькі вподобання з інтерактивними методами засвоєння польської мови як іноземної.

На окрему увагу заслуговують «Lektury podręczne» як антологія сатиричних текстів. Використання цього підручника є необхідним для підготовки здобувачів до здачі сертифікованого іспиту [3].

Отже, можна зробити висновок, щоб без розвитку навичок читання іноземною мовою комунікативні та культурологічні вміння здобувачів вищої освіти галузі знань «Міжнародні відносини» були б неповними. Академічне середовище забезпечене посібниками, в яких

достатньо текстів для читання простішої та складнішої структури, що дає можливість розділити їх на різні семестри трьох навчальних років. Реалізація неформальної освіти доповнює і поглиблює рівень цієї компетентності, що сприяє вільному володінню польською мовою як іноземною.

Література:

1. Сухарева С. Подорож довкола світу. Вивчаємо польську мову: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011.
2. Сухарева С., Яручик О., Цьолик Н. Польська мова : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Język polski : podręcznik dla studentów szkół wyższych Вид 2. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 440 с.
3. Lektury podręczne: antologia tekstów satyrycznych dla cudzoziemców, którzy dobrze znają język polski. Poziom zaawansowany C1, C2 / oprac. E. Lipińska. Kraków: Universitas, 2007.
4. Polski, krok po kroku. Seria podręczników do nauki języka polskiego dla obcokrajowców. Poziomy A1, A2 / red. I. Stępek. Kraków, 2012.

Oksana Cherniak – Candidate of
Philological Sciences, Associate Professor at
Foreign Languages and Translation
Department, Lesya Ukrainka Volyn National
University

Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching

Artificial intelligence, as the ability of machines or computers to think and act like humans, is becoming an integral part of human life. It touches our lives in various functions and forms. Artificial intelligence is a powerful new factor in economic and technological development. The global impact of artificial intelligence implies a change in approaches from restructuring the social order in a broad sense to learning and management processes in education in a narrow sense. New forms of technology are filling our lives in all spheres, not leaving education aside. Therefore, there is no choice but to accept artificial intelligence as a necessity and

effectiveness of improving educational processes at both the audit and system levels.

Teaching English is one of many fields in education where artificial intelligence (AI) is having a significant impact. In this article we are going to consider both advantages and disadvantages of Artificial Intelligence in language teaching.

We cannot deny that AI gives interactive and engaging content. AI programs often provide access to interactive exercises, games, and simulations that make learning more effective and fun. This approach is especially useful for online English learning because it keeps learners engaged and motivated.

Learning English with AI can include, among other things:

- video
- audio,
- animation,
- integration of game elements,
- simulation of real conversations with native speakers,
- adaptive quizzes,
- storytelling,
- VR and augmented reality [3].

In fact, interactive content and exercises that simulate real-life scenarios help to apply language skills in a practical context. This method of learning is quite effective because it engages different senses and encourages active learning of English.

AI programs are also useful in the process of language learning because students have round-the-clock access to materials and can receive feedback, regardless of the time of day.

This allows you to quickly make adjustments, learn from mistakes, and optimize the learning process.

Thanks to artificial intelligence, you can learn at your own pace, anytime, anywhere, as long as you have access to the Internet.

This is especially useful for people with busy work schedules. Additionally, AI platforms often allow learners to progress at their own pace, slowing down when learning complex topics or speeding up when they feel confident.

This contrasts with the fixed pace of traditional classroom learning and can provide more effective learning outcomes.

Flexible learning is particularly suited to today's digital world, where students balance multiple commitments and have different needs during the learning process.

Artificial intelligence speech recognition technology significantly improves the process of learning and improving conversational skills.

Thanks to this, learners can work on specific difficult points, gradually improving the accuracy and fluency of their pronunciation.

It is very convenient that this technology can be implemented in various interactive exercises: reading passages aloud, repeating phrases, or participating in simulated conversations.

Thus, speech recognition is a powerful tool in the field of online English learning. It offers learners a highly effective way to practice and improve their pronunciation, which significantly increases their overall language proficiency and confidence in communication.

A range of AI-powered tools that can support learners' language development currently exists. These tools include language learning apps such as Duolingo and Busuu, automated writing evaluation tools such as Write & Improve, grammar tools such as Grammarly and machine translation tools such as Google Translate, as well as speech-to-text and text-to-speech apps, game-based learning apps, computer-based testing and corpora. Due to limitations of space, I will consider just one of these tools here: chatbot apps. These are free for learners to access and to use in their own time; they also have a rich history of computer assisted language learning (CALL) research to draw on [4].

However, we believe that the excessive use of AI in foreign languages classes can also have negative consequences: 1. Decrease of students' cognitive abilities. 2. Complete dependence of mood on failures and successes in the work of the AI system. 3. Loss of real connections between participants in the educational process. 4. Decrease in the role of the teacher. 5. Deterioration of health (e.g., vision). 6. Loss of personal data. It is necessary to understand AI as a necessary modern effective addition to the foreign languages classes in higher education institutions, which can enrich the process of learning a foreign language, but can never take a leading role in direct human interaction in order to understand cultural characteristics [1, p. 218].

Thus, digital-age education involves preparing the future generation for increasingly automated economies and systems. The use of artificial intelligence in education is an integral part of the effective improvement of the learning process. Effective foreign language acquisition in foreign

language classes at higher education institutions requires the active use of AI. The use of AI enables adaptability and personalization of the learning process, as well as provides for independent assessment of students' knowledge and satisfies the desire for globalized learning. However, AI should take the role of an assistant in foreign language classes to avoid negative consequences.

References:

1. Брутман А., Наумчук Т. Штучний інтелект на заняттях іноземної мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти *Сучасні дослідження з іноземної філології*. № 1(23) 2023. С. 211-219. URL:

<http://philolzbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/291/475>

(дата звернення 23.02.2024)

2. Візнюк І. М., Буглай Н. М., Куцак Л. В., Поліщук А. С., Киливник В. В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Сучасні інформаційні та інноваційні методика навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 59. С. 14–22

3. Як AI допомагає вивчати англійську мову? Переваги та способи використання штучного інтелекту. URL: <https://www.education.ua/blog/48307/> (дата звернення 23.02.2024)

4. Hockly N. Artificial Intelligence in English Language Teaching: The Good, the Bad and the Ugly. *RELC Journal* Volume 54, Issue 2: *Special Issue: Teaching with Technology in the Post-Pandemic Digital Age: Technological Normalisation and AI-Induced Disruptions*. 2023. URL:

<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/00336882231168504> (дата звернення 23.02.2024)

Наукове видання

Мовні універсалії у міжкультурній комунікації

Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару

Тези подаються в авторському варіанті

Технічний редактор:

*Продоус А.О., старший лаборант кафедри іноземних мов
та перекладу*